

T.C.
HİTİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

ARAPÇADA AYNU'L-FİİLİNİN HAREKESİNİN
DEĞİŞMESİYLE ANLAMI DEĞİŞEN SÜLÂSİ FİİLLER

Yüksek Lisans

Zeki KANBUR

Çorum 2019

**ARAPÇADA AYNU'L-FİİLİNİN HAREKESİNİN
DEĞİŞMESİYLE ANLAMI DEĞİŞEN SÜLÂSİ FİİLLER**

Zeki KANBUR

**Sosyal Bilimleri Enstitüsü
Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı**

Yüksek Lisans Tezi

TEZ DANIŞMANI

Dr. Öğr. Üyesi Şahabettin ERGÜVEN

ÇORUM-2019

KABUL VE ONAY

Zeki KANBUR tarafından hazırlanan Anapara da aynı il fihhah.....
harckesimla def. smesyle anlami deşsen sulasfilla başlıklı bu çalışma,
.....06/03/2019..... tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği /
oyçokluğu ile başarılı bulunarak yüksek lisans / doktora / sanatta yeterlilik tezi olarak
kabul edilmiştir.

İmza

(Unvan, Adı ve Soyadı) (Başkan)

Prof. Dr. Makrup CİVELEK

İmza

(Unvan, Adı ve Soyadı) (Danışman)

Dr Öğr Üyesi Şehabeddin ERGÜVEN

İmza

(Unvan, Adı ve Soyadı)

Dr Öğr Üyesi Özden KANTER

İmza

(Unvan, Adı ve Soyadı)

İmza

(Unvan, Adı ve Soyadı)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

İmza

Enstitü Müdürü

Prof. Dr. Mehmet EVKURAN

T.C.
HİTİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yaptığımı beyan ederim. (06/09/2019)

Zeki KANBUR

ÖZET

KANBUR, Zeki. *Arapçada Aynu'l-Fiilin Harekesinin Değişmesiyle Anlamı Değişen Sülâsi Fiiller*, (Yüksek Lisans Tezi), Çorum, 2019.

Arap dilinde fiilin harekelenmesi, mana açısından, özellikle Kur'an-ı Kerim, hadis ve eski Arap edebiyat ürünlerinin anlaşılmasında önemli rol oynamaktadır. Arap dilinin gelişim süreci, dil mektepleri ve fiiller hakkında genel bir bilgi verildikten sonra, konuyla alakalı fiillerin tesbiti için sözlük taraması yapılmış ve konumuzla alakalı fiiler tespit edilmiştir. Ayet, hadis ve klasik Arap şiirlerinden örnekler vermek suretiyle konunun daha iyi anlaşılması hedeflenmiştir.

Arap dili gramerinde sülâsi fiiller birçok yönüyle ele alınmasına rağmen harekesi değişince anlamı değişen aynel fiille ilgili fazla bir çalışma yapılmamış olması, bizi böyle bir çalışma yapmaya yöneltti.

Anahtar Kelimeler: Arap Dili, Sülâsi Fiiller, Aynel Fiil, Ayet, Şiir.

ABSTRACT

KANBUR, Zeki. *Sülâsi Verbs, meaning of which changes with the change of the vowel point of Aynu'l-Verb in Arabic*, (Master Thesis), Çorum, 2019.

In the Arabic language, the vowel point of the verb plays an important role in terms of meaning, especially in the understanding of the Quran, hadith and the products of ancient Arabic literature. After giving a general information about the development process of Arabic language, language schools and verbs, dictionary search was made for the determination of related verbs and verbs related to the subject were determined. It is aimed to understand the subject better by giving examples from verse, hadith and old Arabic poems.

Despite the discussion of many aspects of sülâsi verbs in the Arabic language grammar, the fact that there was not much work on the Aynu'l-Verb whose meaning changed when the vowel point changed, led us to do such a study.

Key Words: Arabic Language, Sülâsi Verbs, Aynel Verb, Verse, Poetry.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
KISALTMALAR.....	v
ÖN SÖZ.....	vi
GİRİŞ.....	1
1- ARAŞTIRMANIN KONUSU ÖNEMİ VE AMACI.....	1
2- ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE SINIRLILIKLARI	2
3- ARAŞTIRMADA YÖNTEM.....	2

BİRİNCİ BÖLÜM

TANIMLAR VE KURAMSAL BİLGİLER

1.1. ARAPÇADA VEZİN – MEVZUN.....	3
1.2. ARAPÇADA ASLİ VE ZAİD HARFLER.....	4
1.3. ARAPÇADA KELİME VE ÇEŞİTLERİ	4
1.3.1. İsim:.....	5
1.3.1.1. Mutasarrıf İsim:	5
1.3.1.2. Gayr-ı Mutesarrıf İsim:	7
1.3.1.3. Özel İsim	7
1.3.1.4. Cins İsim	7
1.3.1.5. Cemî İsmi	7
1.3.1.6. Cemi'ye Benzeyen İsimler	7
1.3.1.7. Son Harfine Göre İsimler:	8
1.3.2. Fiil:	8
1.3.3. Harf:	9
1.3.3.1. İsimlerle Kullanılan Harfler:	9
1.3.3.2. Fiillerle Kullanılan Harfler:.....	9
1.3.3.3. Hem İsimlerle Hem de Fiillerle Kullanılan Harfler:	10
1.4. ARAP GRAMERİ (SARF-NAHİV).....	10
1.4.1. Sarf İlmi:	11
1.4.2. Nahiv İlmi:	11
1.5. ARAP DİL EKOLLERİ	11
1.5.1. Basra Dil Ekolü:	12
1.5.2. Kûfe Dil Ekolü:	13
1.5.3. Bağdat Dil Ekolü:	14
1.5.4. Endülüs Dil Ekolü:	14
1.5.5. Mısır Dil Ekolü:	15

İKİNCİ BÖLÜM

ARAPÇADA FİİL ÇEŞİTLERİ VE FİİLLERDE İRÂB

2.1. ARAPÇADA FİİLLER VE ÇEŞİTLERİ	16
2.1.1. Zamana Göre Fiil Çeşitleri:.....	16

2.1.1.1. Mâzî Fiil:	16
2.1.1.2. Muzârî Fiil:	16
2.1.1.3. Emir Fiil:	16
2.1.2. Yapısına Göre Fiil Çeşitleri:	17
2.1.2.1. Sahih Fiiller:	17
2.1.2.2. Mu'tel Fiiller:	18
2.1.3. Harflerine Göre Fiil Çeşitleri:	20
2.1.3.1. Sülâsî Fiiller:	20
2.1.4. Ma'mûlüne Göre Fiil Çeşitleri:	22
2.1.4.1. Muteaddî Fiiller:	22
2.1.4.2. Lâzım Fiiller:	25
2.1.5. Failine Göre Fiil Çeşitleri:	26
2.1.5.1. Fâilin Durumuna Göre Fiiller:	26
2.1.5.2. Fâilin Cinsiyetine Göre Fiiller:	26
2.1.6. Çekimine Göre Fiil Çeşitleri:	27
2.1.6.1. Câmîd (Çekimsiz) Fiiller:	27
2.1.6.2. Mutesarrîf (Çekimli) Fiiller:	28
2.2. FİİLLERDE ÎRÂB	29
2.2.1. Mebnî Fiiller:	29
2.2.2. Murab Fiiller:	30

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAPÇADA AYNE'L-FİİLİNİN HAREKESİNİN DEĞİŞMESİYLE ANLAMI DEĞİŞEN SÜLÂSİ FİİLLER VE ÖRNEKLER

3.1. ARAPÇADA AYNE'L-FİİLİNİN HAREKESİNİN DEĞİŞMESİYLE ANLAMI DEĞİŞEN SÜLÂSİ FİİLLER

3.2. AYNE'L-FİİLİNİN HAREKESİNİN DEĞİŞMESİYLE ANLAMI DEĞİŞEN SÜLÂSİ FİİLLERİN ÂYET, HADİS VE ŞİİRDEN ÖRNEK KULLANIMLARI.....

SONUÇ..... 131

KAYNAKÇA 133

KISALTMALAR

a.s.	: Aleyhisselâm
b.	: İbn
Bkz.	: Bakınız
c.	: Cilt
DEÜ	: Dokuz Eylül Üniversitesi
DİA	: Diyanet İslâm Ansiklopedisi
h.	: Hicrî yıl
Hız.	: Hazretleri
İFAV	: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları
m.	: Milâdî Yıl
MÜ	: Marmara Üniversitesi
md.	: Maddesi
nşr.	: Eseri Neşreden
ss.	: Sayfa sırası
sy.	: Sayı
thk.	: Tahkik eden
tsz.	: Tarihsiz
ünv.	: Üniversitesi
ö.	: Ölüm yılı
vdğr.	: Ve Diğerleri
Yay.	: Yayınevi/Yayınları
yy.	: Yayın Yeri yok

ÖN SÖZ

İnsanı diğer varlıklardan ayıran en önemli özelliklerin birisi de düşünme yeteneğine sahip olmasıdır. Dil, insanın duygu ve düşüncelerini ifade etmesinin ve muhatabıyla iletişim kurabilmesinin en etkin yollarından birisidir.

Arapça, Sami dil ailesinin en yaygın kullanılan kollarından birisidir. Arap dilinin gelişmesinde İslam dini ve medeniyetinin büyük etkisi olmuştur. Arapça, İslamiyet öncesi yerel bir dilken, İslam'ın gelişiyle beraber ümmet dili haline gelmiştir. Tüm bu gelişmeler Arapçanın canlılığına ve etki alanının güçlenmesine sebep olmuştur. Ayrıca İslam dininin ilk kaynakları olan Kur'ân'ın, hadis ve Arapça kaleme alınan ilk dönem eserlerin doğru anlaşılması ve yorumlanması gerekiyordu. Tüm bu gayretler dil ve gramer çalışmalarını hızlandırmış ve dil ekollerinin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Genel olarak Arap Dili ve Belagatı alanında yapılan çalışmalara baktığımızda, fiiller konusunun hemen hemen tüm yönleriyle ele alındığını görmekteyiz. Fiiller zaman, şahıs, mana ve kendisini oluşturan harflerin sayısı, durumu vesâir özellikleri sebebiyle, Arap dilinin en önemli gramer konularından birisi olmuştur. İlk dönemlerde yazılan eserlerde de fiiller konusu önemli bir yer tutmuştur.

Arap gramerinde aynel fiil konusuyla ilgili yok denecek kadar az çalışma yapılmıştır. Yaptığımız çalışmanın, bu alandaki boşluğa bir nebze katkı sağlayacağını ve ileride bu konuda yapılacak çalışmalara ışık tutacağını ümit ediyoruz.

Çalışmam üç bölümden oluşmaktadır. Girişte araştırmanın konusu, önemi, amacı, kapsamı, sınırlılıkları ve yöntemi hakkında bilgi verildi. Birinci bölümde beş başlık altında, tanımlar, kuramsal bilgiler, vezin-mevzun, asli ve zâit harfler, kelime ve çeşitleri, Arap grameri (Sarf-Nahiv), Arap dilinin gelişim süreci, dil ekolleri ve bu ekollerin temsilcileri, yazılan eserler hakkında genel bilgiler verildi. İkinci bölüm ise iki başlıkta, Arapçada fiiller ve çeşitleri ve fiillerde irab konusu hakkında bilgi verildi. Bizim konumuz sülasi fiiller olduğu için burada rubai fiillere değinmedik. Üçüncü bölüm tezimizin ana konusunu oluşturmaktadır. Birinci başlıkta, Arap dilinin temel kaynak eserlerinden biri olan *Lisânül-Arab*; aynel fiill konusunda yazılmış modern bir çalışma olan *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l* ve günümüzde Arapça eğitiminde sıkça kullanılan *Arapça-Türkçe Sözlükler* taranarak tez konumuzla ilgili olan fiilleri tespit ettik. İkinci başlıkta, konunun daha iyi anlaşılması için tespit edilen bu fiillerle ilgili, Kur'ân Kerim, Hadis-i Şerif ve Arap şiiirlerinden örnekler verdik.

Bu alışmamızda, ilgi ve desteğini hep yanımda hissettiğim kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi şahabettin ERGÜVEN başta olmak üzere Prof. Dr. Yakup CİVELEK ve Dr. Öğr. Üyesi Özden KANTER hocalarıma teşekkür ederim.

GİRİŞ

Dilbilim, toplumları ve bölgeleri aşan evrensel bir bilimdir. Sami diller gurubunda olan Arap dili, Arapların dil sevgileri, yapılan panayırlar, saray çevrelerinin etkisiyle¹ ve Kur'an'ın gelişiyle birlikte edebiyat ve belâgat zirveye ulaşmıştır. Fetihlerle birlikte farklı diller konuşan milletler arasında İslam dini yayılmaya başlamıştır. İslam'ı kabul eden yabancı milletlerin, hatta Arap olanların bile Kur'an okurken *lahn* denilen gramer hataları yaptıkları görülmüştür. Kur'an'ın, Hz. Peygamberin hadislerinin korunması, doğru anlaşılıp, doğru okunması gerekiyordu. Tüm bu gelişmeler doğrultusunda yapılan faaliyetler, filolojik çalışmaların başlamasına ve hızlı bir şekilde gelişmesine neden olmuştur.

İlk dönemlerde nahiv kelimesi hem sarf hem de nahiv karşılığı olarak kullanılmaktaydı. Daha sonraları gramerciler, Arap gramerini sarf ve nahiv olmak üzere ikiye ayırmışlardır. Sarf ilmi, hicrî III. (IX) Yüzyılda ayrı bir ilim sahası haline gelmiştir². Sarf ilmi kelimenin yapısı, çekimi ve türevlerini incelerken, nahiv ilmi kelimenin cümle içerisindeki kullanımıyla alakalı kuralları ele almaktadır. Ebu'l-Esved ed-Düelî (v.69/688) Nahiv ilminin kurucusu kabul edilmektedir³.

1- ARAŞTIRMANIN KONUSU ÖNEMİ VE AMACI

Arapçada Aynu'l-Fiilin Harekesinin Değişmesiyle Anlamı Değişen Sülâsi Fiiller tezimizin ana konusunu oluşturmaktadır. Arap dili alanında yapılan akademik çalışmalara baktığımızda bu konuda az sayıda çalışma yapıldığını görmekteyiz. Çalışmamızın bu konuda yapılan ilk tez çalışması olması önem arz etmektedir. Zira İsam'ın Tez Katoloğunda ve Yüksek Öğretim Kurumlarının Ulusal Tez Katoloğunda bu isimde ve bu konuda bir çalışmaya rastlayamadık. Anılan sebepler bizi böyle bir çalışma yapmaya sevketti. Özellikle Kur'an, hadis ve Arapça klasik eserlerin doğru okunup anlaşılmasında fiillerin rolü çok önemlidir. Kök harfleri aynı olmasına rağmen herekesinin değişmesiyle anlamı değişen fiiller konusu ayrı bir öneme hâizdir. Çalışmamızın bu alanda yapılacak diğer çalışmalara bir zemin hazırlaması ve alana bir nebze de olsa katkı sağlamasını ümit ediyoruz.

¹ Nihat M. Çetin, "Arap", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 32, (İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı. Yayınları, 2009), 287.

² Nihat M. Çetin, *Arap*, 32, (DİA), 296.

³ Nihat M. Çetin, *Arap*, 32, (DİA), 296.

Bu çalışmadan;

- Aynel fiilinin harekesinin değişmesiyle anlamı değişen sülâsi mücerred fiillerin tespit edilmesi,
- Tespit edilen fiillerin ifade ettikleri anlamlar ve kullanım özelliklerinin belirlenmesi,
- Söz konusu fiillerin önemini göstermek amacıyla âyet, hadis ve Arap şiirinden örnek kullanımların verilmesi amaçlanmaktadır.

2- ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE SINIRLILIKLARI

Çalışmamız, orta harekesinin mâzi ve muzâride değişmesiyle anlamı değişen sülâsî mücerred fiilleri kapsamakta, örneklem âyet, hadis ve Arap şiiriyle sınırlı bulunmaktadır.

Tezimiz üç bölümden oluşmaktadır. Girişte araştırmanın konusu, önemi, amacı, kapsamı, sınırlılıkları ve yöntemi hakkında bilgi verildi. Birinci bölümde beş başlık altında, tanımlar, kuramsal bilgiler, vezin-mevzun, asli ve zâit harfler, kelime ve çeşitleri, Arap grameri (Sarf-Nahiv), Arap dilinin gelişim süreci, dil ekolleri ve bu ekollerin temsilcileri, yazılan eserler hakkında genel bilgiler verildi. İkinci bölüm ise iki başlıkta, Arapçada fiiller ve çeşitleri ve fiillerde irab konusu hakkında bilgi verildi. Bizim konumuz sülâsi fiiller olduğu için burada rubai fiillere değinmedik. Üçüncü bölüm tezimizin ana konusunu oluşturmaktadır. Birinci başlıkta, Arap dilinin temel kaynak eserlerinden biri olan *Lisânül-Arab*; aynel fiill konusunda yazılmış modern bir çalışma olan *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l* ve günümüzde Arapça eğitiminde sıkça kullanılan *Arapça-Türkçe Sözlükler* taranarak tez konumuzla ilgili olan fiilleri tespit ettik. İkinci başlıkta, konunun daha iyi anlaşılması için tespit edilen bu fiillerle ilgili, Kur'ân Kerim, Hadis-i Şerif ve Arap şiirlerinden örnekler verdik.

3- ARAŞTIRMADA YÖNTEM

Çalışmamızda kaynak tarama ve veri toplama yöntemleri uygulanmıştır. Aynel fiille alakalı yazılmış modern bir sözlük çalışması olan *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*; Arap dilinin temel kaynak sözlüklerinden olan *Lisânü'l-Arab* ve günümüz modern sözlüklerinden *Arapça-Türkçe Sözlükler*'i tarayarak tez konumuzla ilgili fiilleri tespit ettik. Fiilleri alfabetik sıraya göre düzenlendik. Konunun daha iyi anlaşılması için yer yer Kur'ân-ı Kerimden, hadisi şeriflerden ve klasik Arap şiirlerinden örnekler verdik. Ayrıca konumuzla alakalı ilk dönem ve günümüzde yapılan çalışmalar taranarak veri toplanmış; toplanan veriler kritik ve analiz edilerek karşılaştırma yoluyla değerlendirilmeye tabi tutulmuştur

BİRİNCİ BÖLÜM

TANIMLAR VE KURAMSAL BİLGİLER

Bu bölümde; ön bilgi mahiyetinde Arapçada, vezin-mevzun, aslı ve zâit harfler, Arapçada kelime ve çeşitleri, Arap grameri ve Arap dil ekolleri konularını ana hatlarıyla ele aldık.

1.1. ARAPÇADA VEZİN – MEVZUN

Arapça bir kelimenin yapısını, aslı ve zaid harfleri bilebilmek için vezni iyi bilmek gerekir. Arapçada fiil ve isimlerin kendilerine mahsus, muayyen kalıplarını gösterebilmek için (فعل) maddesinden yapılan kelimelere vezin (ölçü) denir. Vezne uygun kelimelere mevzun denir.

Sülasi mücerred filler daima (فَعَّ لَ) harflerine, rubaî mücerred fiiller ise (فَعَّ لَ لَ) harflerine tatbik edilir. Mevzunları (vezne uygun kelimeler) vezne tatbik ederken; her iki kelimenin harf sayısının eşit olmasına, hareke ve sükûnlarının aynı olmasına, aslı ve zaid harflerinin durumuna dikkat edilmeli.

Misal: سَجَدَ / فَعَلَ , اِرْتَفَعَ / اِفْتَعَلَ , شَمَأَزَ / فَعَّلَلَ

سَجَدَ fiilini, فَعَلَ veznine tatbik edersek; fiilin birinci harfine (خ) fa'el fiil, ikinci harfine (ج) aynel fiil, üçüncü harfine (ج) de lam'el fiil denir.

رُزِلَ fiilini, فَعَّلَلَ veznine tatbik edersek; fiilin birinci harfi (ز) fa'el fiil, ikinci harfi (ل) aynel fiil, üçüncü harfi (ز) lam-1 ulâ (birici lamel fiil), dördüncü harfi (ل) ise lam-1 sâni (ikinci lamel fiil) olur.

1.2. ARAPÇADA ASLİ VE ZAİD HARFLER

Bir kelimeyi meydana getiren kök harflerine asli harfler denir. Misâl: *عَمِلَ*, *صَدَقَ*, *زَلَزَلَ* gibi. Fiilerin ve isimlerin asli harflerine çeşitli nedenlerden dolayı ilave edilen harflere zaid harfler denir. Misâl: *عَبَدَ*, *يَعْبُدُ*, *عَابِدٌ*, *مَعْبُودٌ*

Zaid harfler on tanedir. (*الْيَوْمَ تَنْسَاهُ*) “|Bugün onu unutursun” cümlesini oluşturan harflerdir. Bu harflerin bazı kelimelere ziyadesi semaî, bazı kelimelere ise kıyâsîdir. Zaid harf bulunan kelimelere mezîd, bulunmayanlara ise mücerred denir.

1.3. ARAPÇADA KELİME VE ÇEŞİTLERİ

Bütün dillerde olduğu gibi Arap dilinde de kelime, cümleyi oluşturan temel unsurdur. Kelime üç kısma ayrılır. İsim, fiil ve harf dir⁴. Kelime, tek başına bir anlamı olan ve söz içinde anlama yardım eden bir veya birkaç heceden ibaret olan sesler topluluğudur⁵. Kelime, Arapça ’da bir mana için konulan⁶, müfred lafızdır.

Kelime, sözlükte “etkileme ve yaralama” anlamına gelen *كلم* masdarından türemiştir⁷. Terim olarak kelime’nin çeşitli tanımları yapılmıştır. Bunlardan bazıları şöyledir:

Kelime, harflerden oluşan ve belli bir anlam ifade eden lafızdır⁸.

Kelime, başlı başına bir anlamı olan ve söz içinde anlama yardım eden bir veya birkaç heceden ibaret olan ses topluluğudur⁹.

Kelime, manâsı veya gramer vazifesi bulunan ve tek başına kullanılan ses veya sesler topluluğudur¹⁰. Bu tanımlamalara bakıldığında kelimenin anlamı üzerinde durulduğu görülmektedir.

Arapçada kelime, bazen cümle (söz) manâsında da kullanıldığını görmekteyiz¹¹. Buna ayet ve hadislerle misâl verecek olursak:

⁴ Ebu’l-Hasan Ahmed b. Fâris b. Zekeriyâ er-Râzî, *es-Sâhibî fî fihî l-lugati l-arabiyyeti ve mesâlihâ*, (Beyrut: Mektebetu’l-Me’ârif, 1993), 82.

⁵ *Türkçe Sözlük*, (Ankara: Türk Dil Kurumu, 1998), “Kelime” md. 1264.

⁶ Mustafa Galâyînî, *Câmiu ’d-durûsi l-Arabiye*, 6.

⁷ Ebû Nâsr, İsmâ’il b. Hammâd, el-Cevherî, *Tâcul-luga ve sihâhu l-’arabiyye*, (Beyrut: Dâru’l-Fikr, 1998), 1491, “كلم” maddesi.

⁸ İmîl Bedî’ Ya’kûb, *Kâmûsu l-mustalahâti l-luğaviyye ve ledebiyye*, (Beyrut: Dâru’l-İlm, 1987), 328.

⁹ *Türkçe Sözlük*, (Ankara: Türk Dil Kurumu 1998), “Kelime” md. 1264.

¹⁰ Muharrem Ergin, *Türk Dilbilgisi*, (İstanbul: Bayrak Yayınları, 1999), 95.

¹¹ İbn Hişâm, *Şerhu Şuzûri ’z-zeheb*, nşr. İmîl Bedî, Ya’kûb, (Beyrut: Dâru’l-Kutubi’l-İlmiyye, 1992), 30.

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ ﴿﴾ لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا

وَمِنْ وَرَائِهِمْ بَرْزَخٌ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ Ta ki onlardan birine ölüm geldiği vakit der ki: “Rabbim, dünya hayatında hayırlı işler yapabilmem için beni tekrar dünyaya gönder”. Hayır, bu dilek onun dilediği ve söylediği bir sözdür¹². Zira yüce Allah kâfirlerin “Rabbim dünya hayatında hayırlı işler yapabilmem için beni tekrar gönder” cümlesini kelime olarak nitelemiştir. الْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ. Güzel söz sadakadır¹³. İbn Mâlik, bazen kelime ile kelâmın kast edildiğine işaret etmektedir¹⁴. Cümlenin kelime olarak isimlendirilmesi, bir bütünün kendisini oluşturan parçaların ismi ile isimlendirilmesi “Zikru cüz iradei kül” kaidesine dayandırılır¹⁵.

Kelime üçe ayrılır:

1.3.1. İsim:

Terim olarak İsim, zamanla ilgisi olmaksızın kendi başına bir manâ ifade eden kelimedir¹⁶. Misâl: oda الْحُجْرَةُ , genç أَلْفَتَى gibi kelimeler birer isimdir.

Varlıkları ve mefhumları tek tek karşılayan Ali, Ayşe, İstanbul vb. isimlere “özel isim”, varlıkları cins olarak karşılayan ağaç, su vb. isimlere de “ortak isim/cins isim” denir¹⁷. İsmın alameti el takısı, nidâ harfleri, tenvîn ve harf-i cer alabilmesidir¹⁸

İsim; mutasarrıf (çekilebilen), gayr-ı muasarrıf (çekilemeyen), başta olmak üzere bir kaç gurupda incelemek mümkündür.¹⁹

1.3.1.1. Mutasarrıf İsim:

Mutasarrıf ismin müfredinden tesniye, cemi, ism-i tasgir ve ism-i mensûb siygaları elde edilir.

Misâl: şehirli مَدِينِيٌّ , şehircik مَدِينَةٌ , şehirler مَدُنٌ , iki şehir مَدِينَتَانِ , şehir مَدِينَةٌ

¹² Mu'min, 23/ 99-100.

¹³ Buhârî, Muhammed b. İsmâ'il Ebû Abdullah, *el-Cami'u's-sahih*, thk. Mustafâ Dîb el-Buğâ, (Beyrût: Dâru İbn Kesîr, 1987), 2241.

¹⁴ İbn Mâlik, Muhammed b. Abdullah Ebû Abdullah Cemâlüddîn, *Elfiyetü'bni Mâlik*, (Beyrût: Dâru İbn Hazm, 2002), 10.

¹⁵ Ebû Abdillâh Bedruddîn Muhammed, İbnu'n-Nâzim, *Şerhu Elfiyyeti İbn Mâlik*, (Beyrut: Dâru'l-Cil, 1367), 22.

¹⁶ Galâyîni, *Câmi'u'd-durûs*, 29.

¹⁷ Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, (Türkiye: Bayrak Yayınları, 2013), 218; M. Kaya Bilgegil, *Türkçe Dil Bilgisi*, (İstanbul: Dergâh Yayınları, 1981), 167.

¹⁸ İbn Hişâm, *Şerhu Şuzûri'z-zeheb*, 34.

¹⁹ Dr. Mustafa Meral Çörtü, “*Sarf*”, (İstanbul, İFAV, 2008), 81.

Mutasarrıf isimler, câmid ve muştâk olmak üzere ikiye ayrılır.

1.3.1.1.1. Câmid İsimler: (الْجَامِدُ): Türememiş isme camid isim denir. Camid olan isimleri şöyle sayabiliriz.

Masdarlar: gitmek ذَهَابٌ , açmak فَتْحٌ

Zamirler: ben أَنَا , sen أَنْتَ / أَنْتِ , O هُوَ / هِيَ

İsm-i işâretler: bu هَذَا , şu/o تِلْكَ

İsm-i istifhâmlar: kim? مَنْ , nasıl? كَيْفَ

İsm-i mevsuller: ki o الَّذِي , ki o şey مَا

Şart isimleri: o şey مَا (cansız varlık ve kavramlar için), “Ne ekersen onu biçersin”; o zaman أَيَّانَ (belirli olmayan bir zaman) : أَيْئَانَ تَسْتَنْجِدُ بِهِ يُنَجِّدُكَ : Ondan ne zaman yardım istersen, sana yardım eder.

Fiil isimleri: beri gel! هَلُمَّ , kabul et! آمِينَ

Savt (ses) isimleri: kapı sesi طَقُّ طَقُّ , (kediye) pis! غَسٌّ

Bazı zat ve mânâ isimleri: balta فَاسٌّ , adam رَجُلٌ

1.3.1.1.2. Müştak İsimler: (الْمُشْتَقُّ): Türemiş isme “müştâk” isim denir. Müştâk isimlerin bir kısmı fiilden bir kısmı da isimden türerler.

Müştâk isimlerin fiilden türüyenleri şunlardır.

İsm-i fâil (اسْمُ الْفَاعِلِ): af dileyen مُسْتَغْفِرٌ , ikrâm eden مُكْرِمٌ

İsm-i mef’ul (اسْمُ الْمَفْعُولِ): öldürülen مَقْتُولٌ , ikrâm gören مُكْرَمٌ

Sıfat-ı müşebbehe (الصِّفَةُ الْمُشَبَّهَةُ) çirkin قَبِيحٌ , güzel حَسَنٌ

İsm-i tafdil (اسْمُ التَّفْضِيلِ): daha fazîletli أَفْضَلُ , daha büyük أَكْبَرُ

Mübaâlagalı ism-i fâil (مُبَالَغَةُ اسْمِ فَاعِلٍ): çok doğru صَدِيقٌ , çok bağışlayan عَفَاؤٌ

İsm-i mekân (اسْمُ الْمَكَانِ): okul مَدْرَسَةٌ , oturulacak yer مَجْلِسٌ

İsm-i zamân (اسْمُ الزَّمَانِ): dönüş مَرْجِعٌ , doğuş zamanı مِيلَادٌ

İsm-i âlet (اسْمُ الْأَلَةِ): süpürge مِسْوَالُكُ , diş fırçası مِكَاسَةٌ

İsm-i tasgir (اسْمُ التَّصْغِيرِ): anahtarcık عُيُودُ كِلْجَاغِيز , kulçağız عُيُودُ كِلْجَاغِيز

İsm-i mensûb (اسْمُ الْمُنْسُوبِ): köylü قَرَوِيٌّ , mekkeli مَكِّيٌّ

1.3.1.2. Gayr-ı Mutesarrıf İsim:

Gayr-ı mutesarıf isim, şekli değişmez, mutesarıf isimlerde olduğu gibi siygaları yoktur. Misâl: nasıl? كَيْفَ ne? مَا , kim مَنْ

1.3.1.3. Özel İsim (اسْمُ الْعَلَمِ): Abdulkadir عَبْدُ الْقَادِرِ , Mekke مَكَّةُ

1.3.1.4. Cins İsim (اسْمُ الْجِنْسِ): Cins isim iki kısma ayrılır.

1.3.1.4.1. Madde İsim (اسْمُ الْعَيْنِ): Gözle görülebilmeye elle tutulan isimlerdir.

Köpek كَلْبٌ , Ağaç شَجَرٌ , çocuk وَلَدٌ

1.3.1.4.2. Mânâ İsim (اسْمُ الْمَعْنَى): Gözle görülmeyen, düşünölen ve tahayyöl edilen isimlerdir.

cahillik جَهْلٌ , akıl عَقْلٌ , sevgi حُبٌّ

1.3.1.5. Cemi İsmi (اسْمُ الْجَمْعِ) Topluluk ismi:

Şekil bakımından cemi'ye benzemeyen fakat mana olarak cemi ifade eden ve lafızdan müfredi olmayan isimlerdir²⁰. millet شُعْبٌ , ordu جَيْشٌ

Not: Cemi ismin müfredi yoktur. Müfredi şu şekilde yapılır.

Kavimden biri وَاحِدٌ مِنَ الْقَوْمِ

Not: Cemi isimlerin cemi-i mükesserleri vardır.

milletler شُعُوبٌ / شُعَبٌ , ordular جَيْشٌ / جُيُوشٌ

1.3.1.6. Cemi'ye Benzeyen İsimler (أَشْبَاهُ الْجَمْعِ): Cemî mânâsı olan ve müfredi bitişik

ta (ة) harfiyle yapılan isimlerdir²¹. Bir ağaç شَجَرَةٌ / ağaç (cinsi) شَجَرٌ

²⁰ Dr. Mustafa Meral Çörtü, *Sarf*, (İstanbul, İFAV, 2008), 84.

²¹ Bitişik ta (ة) harfiyle müfredi yapılan isimlere ism-i vahde (اسْمُ الْوَحْدَةِ) denir.

Millet, kavim, topluluk ve mezhep ifâde eden isimlerin müfredi nisbet ya (ي)'sı ile olur.

ateşperesler الْمُجُوسُ bir ateşperes الْمُجُوسِيُّ

Bazen de nisbet ya (ي)'sından sonra gelen bitişik ta (ة) harfi, cemi mânâsını ifâde eder.

Hanefiler اَلْحَنَفِيَّةُ, Hanefi mezhebine mensup bir adam اَلْحَنَفِيُّ

1.3.1.7. Son Harfine Göre İsimler:

Son harfine göre isimlerin kısımlarını şöyle özetleyebiliriz.

1.3.1.7.1. Sahih İsim (الإِسْمُ الصَّحِيحُ): Son harfi illetli olmayan isimlere sahih isim

denir²². arslan اَسَدٌ, batı مَغْرِبٌ

1.3.1.7.2. Maksûr İsim (الإِسْمُ الْمَقْصُورُ): Son harfi elif-i maksûre olan ve elifden önceki

harfin harekesi fetha olan isimlere maksûr isim denir. dünya دُنْيَا, mâ'na مَعْنَى

1.3.1.7.3. Menkûs İsim (الإِسْمُ الْمَنْكُوسُ): son harfi ya (ي) olan ve ya (ي) dan önceki

harfin harekesi kesralı olan isimlere menkûs isim denir. bağırان اَلْمُنَادِي, hâkim اَلْقَاضِي

1.3.1.7.4. Memdûd İsim (الإِسْمُ الْمَمْدُودُ): Sonundaki zâid eliften sonra, hemze (ء) yani

elif-i memdûde (اء) bulunan isimlerdir. sarı اَلصَّفْرَاءُ, gök اَلسَّمَاءُ

1.3.2. Fiil:

Terim olarak fiil, tek başına bir anlamı olan mâzî, müzâri ve hâl ile irtibatlı olan kelimedir²³. Sözlük tanımı ise üç zamandan birinde meydana gelen bir işi, bir oluşu bildiren, anlatan, ifade eden kelimelerdir. Fiil çekimli olduğunda zaman, eylem ve şahıs olmak üzere üç anlam ifade eder²⁴.

Not: Fiiller konusunu tezimizin birinci bölümünde her yönüyle ele aldığımızdan dolayı tekrar olmaması için burada sadece fiillerin tanımı ve özelliklerine değindik.

²² Son harfi vav (و) veyahut yâ (ي) olan lakin bu harflerden önceki harf sakın kendileri harekeli olan isimlere ‘şibh-i sahih isim’ ler denir. Dr. Mustafa Meral Çörtü, *Sarf*, (İstanbul, İFAV, 2008), 86.

²³ İmîl Bedî, *Kâmûsu'l-mustalahât*, 297.

²⁴ Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, (Türkiye: Bayrak Yayınları, 2013), 281.

1.3.3. Harf:

Terim olarak harf; Kendi başlarına bir manası olmayan ancak isim ve fiillerle kullanıldığında anlamlı hale gelen ya da iki kelime gurubunun anlamını tamamlayan, kelimelerdir²⁵.

Harfler kendi aralarında üç kısma ayrılır²⁶:

1.3.3.1. İsimlerle Kullanılan Harfler:

Bunlar buldukları kelimenin isim olduğunu gösterirler. Sadece isimde kullanılan harfler şunlardır:

Harf-i cerler: (كَافٌ) كَ , (وَإِوَالِقَسَمٌ) وَ , (تَاءُ الْقَسَمِ) تَ , حَاشَأَ حَ , (بَاءٌ) بِ , مِنْ , إِلَى , عَنْ , عَلَى , (لَامٌ) لِ , فِي , (كَافٌ) كَ , (وَإِوَالِقَسَمٌ) وَ , (تَاءُ الْقَسَمِ) تَ , حَاشَأَ حَ

Yemin harfleri: وَ , بِ , تَ

İstisnâ harfleri: إِلاَّ , خَلاَّ , عَدَا , حَشَا

Nidâ harfleri: يَا , أَيَا , هَيَا , أَيَّ , آ , أ , وَأَ

Hurûfu'l-müşebbehe bi'l-fiil (fiile benzeyen): إِنَّ , أَنَّ , كَأَنَّ , لَكِنَّ , لَيْتَ , لَعَلَّ

Müfâce'e (süpriz) harfleri: إِذَا , إِذْ

Tafsîl harfleri: أَمَّا , إِمَّا , أَمَا

Tenbih harfleri: أَلَا , أَمَا , هَا

Harf-i tarif harfleridir: (الْأَلِفُ / الْأَمُّ) ال

1.3.3.2. Fiillerle Kullanılan Harfler:

Bunlar da fiili nasb ve cezm eden edatlardır.

Fiil-i muzâriyi nasb eden harfler: أَنْ , لَنْ , كَيْ (لِكَيْ) , إِذَنْ

Masdar harfleri: أَنْ , أَنْ , كَيْ , مَا , لَوْ

Şart harfleri: إِنْ , لَوْ , إِذَا

²⁵ Radiyyuddîn, *Şerhu'l-Kâfiye*, 319; İmîl Bedî, *Kâmûsu'l-mustalahât*, 299.

²⁶ İbn Hişâm, *Şerhu Şuzûri'z-zeheb*, 43.

Fiil-i muzâriyi cezm eden harfler: لَ (لَا النَّاهِيَّةُ) , لِ (لَا الْمُؤْمِرُ) , لَمَّ , لَمَّا , لَمَّا , لَمَّا

Teşvik harfleri: أَلَّا , أَلَّا , هَلَّا , لَوْلَا , لَوْلَمَا Bu harfler kınamak, azarlamak ve ayıplamak için de kullanılır.

İstikbâl (gelecek zaman) harfleri: سَ , سَوْفَ

Tahkik harfi: قَدْ

Men'etmek ve azarlamak harfi: كَلَّمَ

1.3.3.3. Hem İsimlerle Hem de Fiillerle Kullanılan Harfler:

Atıf harfleri: أَلُوْأُوْ (و) , (أَلْفَاءُ) فَ , ثُمَّ , حَتَّى , أَوْ , إِمَّا , أَمْ , إِمَّا , لَمْ , لَمْ , لَمْ , لَمْ , لَمْ , لَمْ

İstifhâm harfleri: أ , هَلْ

Tefsir harfleri: أَيْ , أَنْ

Nefy (olumsuzluk) harfleri: مَا , لَمْ , لَمْ , لَمْ , لَمْ , لَمْ , لَمْ , لَمْ , لَمْ , لَمْ

Cevap harfleri: نَعَمْ , لَا , بَلَى , إِي , أَجَلْ

Hurûfî's-sıla veya zâid harfleri: لَ , لَمْ , لَمْ , لَمْ , لَمْ , لَمْ , لَمْ , لَمْ , لَمْ , لَمْ

Meftûh lâmlar: لَ (لَمْ الْقَسَمُ) , لَ (أَلَلَامُ الْمُوطَّئَةُ) , لَ (لَمْ الْجَوَابِ) , لَ (لَمْ الْإِتِّدَاءِ) , لَ (لَمْ الْقَسَمُ)

1.4. ARAP GRAMERİ (SARF-NAHİV)

Arap grameri, sarf ve nahiv olmak üzere iki kısma ayrılır. Sarf, şekil ilmidir. Kelimenin istenilen anlamını elde etmek için değişkenlik gösterip aldığı şekillerden bahseder. Kelimenin şeklinin değişip başka şekle girmesine “tasrîf” (çekim) denir.

Kelimenin cümle içindeki durumunu ve bu duruma göre irab“ını inceleyen ilim dalına ise Nahiv (söz dizimi/sentaks) denir. Nahiv, âlimlerinin ortaya koyduğu kuralları, murab olan kelimelerin son harflerinin durumunu ve mebnî kelimelerin cümledeki konumunu (mahâllî irablarını) öğretir²⁷.

²⁷ Dr. Mustafa Meral Çörtü, *Sarf*, (İstanbul: İFAV, 200), 41.

1.4.1. Sarf İlmî:

Sarf ilmi, Arap dil bilgisinin kelime yapısını inceleyen ilim dalıdır. Sarf, sözlükte “çevirmek, döndürmek” anlamlarına gelir²⁸. İstilah anlamı ise; Arapça isim ve fiillerin asıllık, ziyâdelik, sahîhlik yönünü, tasrîf, î'lâl ve benzeri durumlarını inceleyen ilim dalıdır.

Sarf, terim olarak; amelî ve nazarî olmak üzere iki kısma ayrılır. Kelimeyi lafız veya anlamla ilgili bir maksat için değişik fiil ve isim vezinlerine dönüştürmeye amelî sarf denir. Buna tasrif de denmektedir. I'rab ve binâ dışında kelime durumlarının kurallarını inceleyen ilime ise nazarî sarf denir²⁹. Müteahhir/sonradan gelen dilciler sarf ilmiyle, tasrif ilmini eş anlamlı kabul ederler. Müteahhirinden olan el-Hudarî , (ö.1287) Sarf ilmini, istenilen manayı elde etmek için, kelimeyi icap eden şekle koyma kurallarından bahseden ve sadece isim ve fiille ilgilenen bir ilim olarak tarif etmiştir³⁰. Sarf ilmini müstakil bir ilim haline getiren “Mu'az b. Müslim el-Herrâ'dır (ö. 187/803)³¹.

1.4.2. Nahiv İlmî:

Nahiv kelimesi, birinci baptan nakıs fiil olan (نَحَا) fiilinin mastarıdır. Sözlükte izini takip etmek, yönelmek, kasdetmek, yön, taraf ve miktar anlamlarına gelir.³² İstilahî anlamda, kelimelerin î'râb ve mebnîlik yönünden durumlarının, kendisiyle bilindiği ilimdir. Türkçe'de nahiv, söz dizimi, cümle bilgisi, sentaks terimleriyle ifade edilmektedir.

Bazı sahâbîler eski Arap şiirinin yazıldığı ve Kur'an'ın kendisiyle indiği Arapçaya, bâdiye Arapçası anlamında “Arabiyye” ismini kullanmışlardır. Bu isim zamanla kıraat, sarf ve fonetiğe dâir konularla irab olgusunu kapsayan ilmin adı olmuştur³³.

1.5. ARAP DİL EKOLLERİ

Ebu'l-Esved'in, yukarıda bahsettiğimiz gramer hatalarını düzeltmek için başlattığı çalışmalar, Basra dil ekolü başta olmak üzere, Kûfe, Bağdat ve Endülüs dil ekollerinin temeli

²⁸ İbn Manzûr el-Ensârî, *Lisânu'l-Arab*, (Beyrut: Dâr-ı Sâdır, 1410), 189; İbrâhîm Mustafâ, Ahmed ez-Zeyyât, Hâmid, Abdu'l-Kâdir ve Muhammed en-Neccâr, *el-Mu'cemu'l-vasît*, (Kahire: Dâru'd-Da've, 1972), 558.

²⁹ Hulûsi Kılıç, “*Sarf*”, 32, (DİA), 136-137.

³⁰ Muhammed b. Mustafâ el-Hudarî, *Hâşiyetu'l-Hudarî alâ Şerhi İbn Akîl alâ Elfiyyeti İbn Mâlik*, nşr. Turkî Ferhân el-Mustafâ, (Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2013), 81.

³¹ Abdullah b. Yûsuf el-Cedî, *el-Minhâcu'l-muhtasar fî İlmevi'n-nahvi ves-sarf*, 12; Mehmet Talu, *Sarf ve Nahiv İlmî*, (Kayseri: Özaf ofset, 1986), 22; Mehmet Maksudoğlu, *Arapça Dilbilgisi*, (İstanbul: İFAV. Yay. 2001), 39.

³² İbn Manzûr, *Lisânu'l-Arab*, 15, (Beyrut: Dâr-ı Sâdır, 1410), 309-310.

³³ Ali b. Muhammed el-Eşmûnî, *Şerhu'l-Eşmûnî alâ Elfiyyeti İbn Mâlik*, (Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1419), 352; el-Cedî, *el-Minhâc*, 11; Durmuş, “*Nahiv*” 32, (DİA), 300-306; Mehmet Maksudoğlu, *Arapça Dilbilgisi*, (İstanbul: İFAV. Yay. 2001), 39.

atılmış oldu³⁴. Mekteplerin çalışma usülleri, Arap dilinde ilk dönemlerde yazılan eserler ve müellifleriyle ilgili bilgileri özetlemeye çalıştık. Bu ekolleri işlerken, sarf ilminin gelişim sürecini görmüş olacağız.

1.5.1. Basra Dil Ekolü:

Basra dil ekolünün çalışma metodu semâ (dinlemeye) ve kıyasa dayanıyordu. Ayrıca fasih Arapça konuşan bedevilerden dil ve edebiyat bilgileri topluyorlardı. Nadir ve şâz şekilleri değil, çok ve sık rastlananları kıyasa esas alıyor ve kaideleri böylece tesbit ediyorlardı³⁵.

Ebu'l-Esved, Basra dil ekolünün kurucusu ve ilk hocası olarak birçok öğrenci yetiştirmiştir. Bu öğrencilerin en meşhur olanları, Anbese b. Ma'dan ile Yahya b. Ya'mer (v. 129/746)'dir. Bu alanda ilk filolojik çalışmaları yapanların, Abdullah b. Ebî İshâk el-Hadrami (v.127/745) ile Ebû Amr Zebân b. el-Alâ' nın olduğu bilinmektedir³⁶.

Ebu'l-Esved ve talebelerinin yaptığı çalışmalar neticesinde hicrî II. asırdan itibaren te'lif devri başlamıştır. Yapılan bu ilk te'liflerin çoğu, zamanımıza kadar ulaşmamıştır. Nahiv sahasında yapılan ilk te'lif eserin isim ve mahiyeti bilinmemekle birlikte, Abdullah b. Ebî İshâk'a ait olduğu rivayet edilir³⁷.

Kitâbu'l-cami ve *Kitâbu'l-mükmil*, bu alanda yazılmış en eski eserlerdir. Bu iki eserin müellif i ise İsa b. Ömer es-Sakafî (v.194/811)' dir³⁸.

El-Halil b. Ahmed (v.175/791) lügat ve gramer çalışmalarına büyük katkı sağlamış ve Arapçada ilk lügat kitabı olan *Kitâbu'l-Ayn*'ı telif etmiştir³⁹. Bu arada nahiv ilmine büyük hizmetleri olan, *Kitâbu'l-Emsâl* ve *Kitâbu'l-Lügat*'ın müellifi Yunus b. Habîb (v.183/800)'i de zikretmek gerekir⁴⁰.

Bu dönemin en meşhur âlimlerinden Sibeveyh lakabıyla meşhur olan Ebû Bişr Amr b. Osman (180/796) 'ın telif ettiği *el-Kitâb* adındaki eseri günümüze ulaşan ilk nahiv kitabıdır. Sibeveyh'in bu eseri, sonraki nahiv çalışmalarına esas kabul edilmiş, hakkında birçok şerh yazılmıştır⁴¹. Yine asıl adı Ebu'l-Hasan Said b. Mes'ade (v.210/825) olan Ahfeş, Basra dil ekolünün Sibeveyh'ten sonra en meşhurlarından birisidir. Ahfeş'in *Kitâbu'l-mekâyis fi'n-nahv*

³⁴ Abdurrahman Fehmi, *Medresetul'arab*, 30; Ahmet Turan Arslan, *Birgivi*, 131.

³⁵ Nihat M. Çetin, "Arap", 32, (DİA), 296.

³⁶ Abdurrahman Fehmi, *Medresetü'l-arab*, 34.

³⁷ İbnu'l-Enbâri, *Nuhze*, 18; Nihat M. Çetin, "Arap", 32, (DİA), 296.

³⁸ İbnu'l-Enbâri, a.g.e, 23; Sadrettin Gümüş, *Cürcanî*, 35; Ahmet Turan Arslan, *Birgivi*, 131.

³⁹ Nihat M. Çetin, "Arap", 32, (DİA), 296; Sadrettin Gümüş, *Cürcanî*, 35.

⁴⁰ İbnu'n-Nedîm, *el-Fihrist*, 44.

⁴¹ Abdurrahman Fehmi, *Medresetü'l-arab*, 18; Ahmet Turan Arslan, *Birgivi*, 133; Nihat M. Çetin, "Arap", 32, (DİA), 296.

ve Kitâbu'l-iştikâk adlarında iki eserinin olduğu bilinmektedir. Lakin bu iki eser günümüze ulaşmamıştır⁴².

Basra dil ekolüne mensup olan diğer dilciler ve eserleri şunlardır. Edîp, nahivci, lügatçi ve muhaddis Ebû Zeyd el-Ensâri (Ebû Zeyd Sa'id b. Evs el-Ensâri, v.215/830), cahiliye dönemine ait bilgilerin çoğunu kendisine borçlu olduğumuz el-Esmâî (Ebû Sa'id Abdülmelik b. Kurayb b. el-Esmâî el-Bâhilî, v.216/831), lügatçi ve dilci Ebû Amr el-Yezîdî, Müerric b. Amr b. es-Sedûsî (v.195/810) ve Ebû Ubeyd (Ebû Ubeyd Kâsım b. Sellâmel-Herevî, v.223/837) dir. Sarfla nahvin sınırlarını belirli bir biçimde ayıran, nahve dair *İlelu'n-nahv* ve sarfa dair *Kitâbu't-tasrif* adlı eserlerin müellifi el-Mâzinî (Ebu Osman Bekr b. el-Habîb el-Mâzinî, v.246/860)' dir. Meşhur râvi ve dilci ebû Hâtim es-Sicistânî (Ebû Hâtim Sehl b. Muhammed es-Sicistânî, v.255/869), *el-Muktadab* ve *el-Kâmil*'in yazarı Ebû'l Abbâs el-Muberred el-Ezdî (v.285/898), *Kitâbu'l-Muhtasar fi'n-nahv ve Kitâbu'l-iştikâk*'in yazarı ez-Zeccâc (Ebû İshâk İbrahim b. Muhammed, v.316/928), *Kitâbu'l-usûl fi'n-nahv* ve *Kitâbu'l-mu'cez*'in yazarı İbnu's-Serrâc (Ebû Bekr Muhammed b. es-Seri b. Sehl, v.316/929), *Şerhu Kitâbi Sibeveyh*'in yazarı es-Sirâfî (Ebû Saidel-Hasen b. Abdullah b. el-Merzubân es-Sirâfî, v.368/980) ve İbn Dureyd (Ebû Bekr Muhammed b. el-Hasen b. Dureyd el-Ezdî, v.321/933), Basra dil ekolüne mensup dilcilerden bazılarıdır.

1.5.2. Kûfe Dil Ekolü:

Bu ekole mensup olanlara Kûfiyyûn da denilir. Bu ekole mensup dil âlimleri gramer konularında, Basra dil ekolüne mensup âlimlere muhalafet ederek yeni bir dil mektebi kurmuşlardır⁴³. Küfeliler, semâ'nın kaynağını seçmekte Basralılar kadar aynı titizliği göstermemişlerdir. Nadir rastlanan ve şâz da olsa duydukları her şekli kıyaslarına delil yapmışlardır⁴⁴.

Kûfe dil ekolü Ebû Ca'fer Muhammed b. Ebî Sâre (v.190/805)'nin riyasetinde kurulmuştur. Yine, *el-Faysal*⁴⁵ adlı eserin yazarı er-Ruâsî (Ebû Ca'fer Muhammed b. Ebî Sâre) de bu ekolün kurucularından sayılır. Kûfe dil ekolü nahvinin esaslarını tesbit eden, nahiv, lügat ve kırâatte imam olan, *Kitâbu'l-mesâdir* ve *Kitâbu'l-hurûf'u* telif eden el-Kisâî (Ebu'l Hasen Ali b. Hamza el-Kisâî, v.189/805) dir. Basra ve Kûfe dilcilerinin görüşlerini birleştiren,

⁴² İbnu'l-Enbâri, *Nuhze*, 133.

⁴³ Abdurrahman b. Muhammed b. Ubeydullah b. el-Enbârî (v.557/1161)'nin *el-İnsâf fi mesâaili'l-hilâf beynel Basriyyîn ve'l Kûfiyyûn* adlı eseri bu iki mektep arasındaki münakaşa ve ihtilâfları derli toplu bir şekilde anlatır. Bkz. Abdurrahman Fehmi, *Medresetul'arab*, 42.

⁴⁴ Nihat M. Çetin, "Arap", 32, (DİA), 296.

⁴⁵ Bu eser zamanımıza kadar ulaşmamıştır. Bkz. Yâkût, *İrşâd*, 125.

Kitâbu'l-hudûd'un yazarı el-Ferrâ (Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Ziyâd el-Ferrâ, v.206/823) bu ekolün büyüklerinden kabul edilir.

Kûfe dil ekolünün en meşhur hocaları arasında; *Kitâbu'l-lügat*'ın yazarı Ebû Amr eş-Şeybânî (Ebû Amr İshâk b. Mirâr eş-Şeybânî, v.206/281), lügatçi ve dilci İbnu's-Sikkît (Ebû Yûsuf Ya'kûb b. İshâk, v.244/858), *Kitâbu'l-fasih*, *Kavâ-du'si'r* ve *el-Mecâlis* isimli eserlerin yazarı Sa'leb (Ebû'l-Abbas Ahmet b. Yahyâ, v.291/904) ve meşhur lügatçi el-Mufaddal ed-Dabbî (v.170/786) gibi âlimler vardır⁴⁶.

1.5.3. Bağdat Dil Ekolü:

Hicri II. Asırdan itibaren ilim merkezinin Bağdat'a taşınmasıyla yeni bir ekol oluşmaya başlamıştır. Bağdatlılar, ilk zamanlarda Basralıların ve Kûfelilerin yolunu takip ediyorlardı. Dördüncü asrın başlarından itibaren bu iki ekolün görüşlerini birleştirerek üçüncü bir dil mektebi olarak Bağdat dil ekolünü oluşturdular⁴⁷.

Basra ve Kûfe ekolünün görüşlerini birleştirerek uzlaştırıcı bir yön veren *el-Cümel* ve *Kitâbu'l-izâh* isimli eserlerin yazarı ez-Zeccâci (Ebu'l-Kâsım Abdurrahmân b. İshâk ez-Zeccâci, v.338/949) dir. *el-İzâh* ve *et-Tekmile* isimli eserleri yazan Ebû Ali el-Fârisi (Ebû Ali el-Hasen b. Ahmed el-Fârisi, v.377/949) ve sarf ilminin mimarı olarak bilinen İbn Cinnî (v.392/1002) gibi âlimler Bağdat dil ekolünü temsil etmişlerdir.

Nahiv ilminde müteahhirînden sayılan *el-Keşşâf* ve *el-Mufasssal*'ın yazarı ez-Zemahşerî (Ebu'l Kâsım Mahmûdb. Ömer ez-Zamehşerî, v.538/1144), dilci İbnu's-Şecerî (Ebu's-Seâdât Hîbetullah b. Ali, v.542/1148), lügatçi, dilci ve tarihçi olan el-Enbârî (Ebu'l-berakât Abdurrahman b. muhammed el-Enbârî, v.577/1181) gibi dilciler, Bağdat dil ekolünün önemli temsilcilerinden sayılmaktadırlar⁴⁸.

1.5.4. Endülüs Dil Ekolü:

Bu mektep, hicri III. asrın sonlarına doğru kurulmuştur. Bu mektebe mensup âlimlerin müstakil görüşleri yoktur. Daha çok IV. yüzyılın sonuna kadar yazılan eserleri kendilerine kaynak edinmişlerdir. Eski çalışmaları yeni görüş ve tasniflerle ele alıp onları hulâsa veya şerhetmişlerdir⁴⁹. Endülüslü âlimler nahiv ve lügat alanlarında çok sayıda eser vücuda

⁴⁶ Taşkoprizâde, *Mevzûât*, 193; Nihat M. Çetin, “*Arap*”, 32, (DİA), 297; Sadrettin Gümüş, *Cürcanî*, 39; Ahmet Turan Arslan, *Birgivi*, 133.

⁴⁷ Dr. Mustafa Meral Çörtü, *Sarf*, (İstanbul: İFAV, 2008), 26.

⁴⁸ İbnu'l-Enbârî, *Nuzhe*, 316; İbnu'n-Nedîm, *el-fihrist*, 95; Yâkût, *İrşâd*, 237; Nihat M. Çetin, “*Arap*”, 32, (DİA), 297; Sadrettin Gümüş, *Cürcanî*, 42.

⁴⁹ Şevki Dayf, *el-medâris*, 278.

getirmişlerdir. Bu eserlerin büyük çoğunluğu Amr b. Osmân Sîbeveyh'in (ö.180/796) el-Kitâb'ı ile Zeccâcî'nin (ö.337/949) el-Cümel fi'n-nahv'i gibi doğuda yazılan eserlerin şerh ve ta'likleri şeklindedir⁵⁰.

Endülüs'te ilk nahiv çalışmaları Cûdî b. Osman el-Mevrûri (v.198/813) ile başlamıştır. Sibeveyh'in *el-Kitâb*'ını batıya tanıtan Ebû Abdullah Haldûn b. İsmâil olmuştur. Endülüs Dil Mektebine mensup olanlar içerisinde, Ebu'l-Yusr İbrahim b. Ahmed eş-Şeybânî (v.298/910), *el-Muşrik fi'n-nahv*, *er-Reddû ale'n-nuhât* adlı eserlerin yazarı İbn Medâ (Ebu'l-Abbas Ahmed b. Abdurrahman, v.592/1196) *el-Elfîye* ve *el-Kâfiyetü's-şâfiye* gibi eserlerin müellifi İbn Mâlik (Ebû Abdullah Muhammed b. Abdullah et-Tâî, v.672/1274) *el-Âcurrûmiyye* isimli eseriyle şöhret bulan İbn Âcurrûm (Ebû Abdullah Muhammed b. muhammed es-Senhâcî, v.723/1323), *Kitâbu'l-İdrâk*'ın sahibi Ebû Hayyân en-Nahvî (v.745/1344) gibi âlimleri sayabiliriz⁵¹.

1.5.5. Mısır Dil Ekolü:

Mısırlılar, müstakil bir mektep kurmayıp, Basra ve Kûfe dilcilerini takip etmişlerdir. Önceki eserleri tekrar ele alıp, yeni görüşler ilave etmişlerdir. Eserlere yeni tasnifler, hülâsa veya şerhler yapmışlardır.

Mısır Mektebine mensup olanlar arasında Vellâd (Abu'l-Huseyn Vellâd b. Muhammed et-Temîmî, v.263/876), *Kitâbu'l-Kâfi* ve *Kitâbu't-Tuffâha fi'n-nahv* isimli eserleriyle bilinen en-Nahhâs (Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed el-Mısırî, v.338/950), Sultânu'l-ulamâ olarak tanınan İbn Berrî (Ebû Muhammed Abdullah b. Berrî el-Mısırî en-Nahvî, v.582/1187), *el-Elfîye* ve *el-fusûl* adlı eserlerin yazarı Yahyâ b. Mu'tî (Ebu'l-Huseyn Yahyâ b. Abdi'l-Mu'tî, v.628/1231), el-Kâfiye ve eş-Şâfiye isimli eserlerin yazarı İbnu'l-Hacîb (Ebû Amr Osman b. Ömer, v.646/1249), *Muğni'l-lebîb*, *Şezerâtü'z-zeheb*, *Katru'n-nedâ*, *Evdâhu'l-mesâlik*, *Kavâidü'l-îrâb* gibi kıymetli eserlerin yazarı İbn Hişâm (Ebû Muhammed Abdullah b. Yûsuf, v.761/1360) gibi isim yapmış âlimler vardır.

⁵⁰ Alî Halef el-Herrût, *İshâmât ve cuhûdu'l-lugaviyyîn el-Endelüsiyyîn fi refdi's-sekâfeti'lArabîyye ve'l-İslâmiyye, es-Sicillu'l-ilmî li-nedveti'l-Endelîs*, (Mektebetü'l-Melik Abdulaziz elâmme, Riyad 1996.), 7.

⁵¹ Şahabettin Ergüven, "Endülüs'te Dil ve Nahiv Çalışmaları" 2007, C.6, S.12, 144; Dr. Mustafa Meral Çörtü, *Sarf*, (İstanbul: İFAV, 2008), 27.

İKİNCİ BÖLÜM

ARAPÇADA FİİL ÇEŞİTLERİ VE FİİLLERDE İRÂB

2.1. ARAPÇADA FİİLLER VE ÇEŞİTLERİ

2.1.1. Zamanına Göre Fiil Çeşitleri:

Zaman bakımından fiiller mazi, muzari ve emir olmak üzere üçe ayrılır.

2.1.1.1. Mâzî Fiil:

Zaman olarak geçmişe delalet eden fiil veya oluştur. قَرَأَ okudu, كَتَبَ yazdı. Sarf açısından muzâri olduğu halde anlam bakımından mâzi olan fiiller de vardır. لَمْ يَكْتُبْ (yazmadı), لَمْ يَكْتُبْ (henüz yazmadı) gibi.

2.1.1.2. Muzârî Fiil:

Kendisinde mana olarak hal ve istikbal ihtimali bulunur, hangi anlama geldiği cümlenin siyâkından ve sibâkından (cümlenin gelişinden) anlaşılır. Başına س, لم, لن gibi edatlar gelir. Ayrıca başında ا, ي, ت, ن harflerinden biri bulunur. Bu harfler fiil-i muzârinin zâid (ek, fazlalık, muzâraat) harfleridir, bunlar çıkarıldığında kalan anlamlı kelime (en az üç harfli) varsa bu o fiilin köküdür, anlamsız bir kelime karşımıza çıkıyorsa bu o harflerin (ا, ي, ت, ن) o fiilin kök harflerinden biri olduğu anlamına gelir. يَأْتِي (gelir, geliyor) gibi.

2.1.1.3. Emir Fiil:

Emir lââmı olmaksızın bir işin yapılmasını veya olmasını istemektir. Emri karşımızdakine (muhataba) yapıyorsak, emr-i hâzır (أَمْرُ الْحَاضِرِ); karşımızda olmayan (gâib)'a yapıyorsak emr-i gaib (أَمْرُ الْغَائِبِ) denir⁵².

⁵² Dr. Mustafa Meral Çörtü, "Sarf", (İstanbul, İFAV, 2008), 147.

Emir, fii'l-i muzâri den yapılır. Fii'l-i muzârinin muzâraat (fazlalık) harfî atılır, bir sonraki harf harekeli ise aynen kalır, sakin ise başına hemze getirilir⁵³ ve sonu sâkin cezimli kılınır. نَصَرَ / يَنْصُرُ / أَنْصُرُ

2.1.2. Yapısına Göre Fiil Çeşitleri:

Fiiller, asıl harflerinin sahih ve illetli olması bakımından sahih ve mû'tel olmak üzere ikiye ayrılır.

2.1.2.1. Sahih Fiiller:

Kök harflerinde, i llet harfleri olmayan fiillerdir. Sâlim, mehmûz ve muzâaf olarak üç şekli vardır.

2.1.2.1.1. Sâlim Fiil:

Kök harflerinde hemze, şedde ve illet harfi bulunmayan fiillerdir. يكتب , كاتب , مكتوب , يكتُب , كَاتِبٌ , مَكْتُوبٌ , أُكْتُبُ gibi.

2.1.2.1.2. Mehmûz Fiil:

Kök harflerinden biri hemze olan fiiller olup üç hali vardır. اقرأ , سأل , قرأ gibi.

2.1.2.1.2.1. Mehmûz'l-fâ: İlk harfi hemze olan fiillerdir. أكل , يأكل , أكل , مأكول gibi.

Bu tür fiiller altıncı bâbın haricindeki bâblardan gelir.⁵⁴ Ayrıca bu neviden fiillerin, fiil-i muzârinin birinci tekil şahsında sakin olan ikinci hemze (أَأْكُلُ) med harfine dönüşür ve (أَكَلُ)halini alır.

2.1.2.1.2.2. Mehmûz'l-ayn: Fiillerde hemze ikinci harf olursa buna mehmûz'l-ayn denir ve sülâsî mücerred bâbların nadiren ikinci نَأَمَ , يَنْئِمُ , çoğu kez de üçüncü سَأَلَ , يَسْأَلُ , dördüncü ve beşinci يَلُومُ , لُؤِمٌ bâblardan gelir.⁵⁵

⁵³ Getirilen elifin harekesi sülâside, birinci ve beşinci bâblarda ötreli diğerlerinde esreli olur. Zâid bâblardan mâzisi elifle başlayan (ifâl hariç) fiillerin emirlerindeki elif de esre harekeli olur. Ifâl bâbının emrindeki elif üstün harekeliidir.

⁵⁴ Aksekili Mustafa Hakkı b. Ahmed, *Şürûhu 's-Sarf*, md. 271.

⁵⁵ Aksekili Mustafa Hakkı b. Ahmed, *Şürûhu 's-Sarf*, md. 272.

2.1.2.1.2.3. Mehm ûz'l-lâm: Üçüncü harfi hemze olan fiillerdir. Birinci ve altıncı bâbın dışındakilerden gelir.⁵⁶ قَرَأَ , يَفْرَأُ / جَرَوُ , يَجْرُوُ / يَهْنَى , هَنَأُ gibi.

2.1.2.1.3. Muzâaf Fiil:

Asıl harflerinden biri, ziyade olmaksızın tekrarlanan fiillerdir. Kelime olarak muzâaf; şeddelenmiş demektir. Onun için bu tür fiillere bu isim verilmiştir. Sülâsi Muzâaf ve Rubâî Muzâaf olarak iki şekli vardır.⁵⁷

2.1.2.1.3.1. Sülâsî Muzâaf: Üç harfli (sülâsî) fiillerde ikinci ve üçüncü harflerin aynı olması sebebiyle bu harfler birbirlerine idğâm edilir ve şeddeli bir hal alır. Birinci, ikinci ve dördüncü bâblardan gelir.⁵⁸ مَدَّ , يَمُدُّ / مَلَّ , يَمَلُّ / فَرَّ , يَفِرُّ gibi.

Bu tür fiillerin şahıslara göre fiil-i mâzi çekiminde Arapça'nın kendi mantığı içinde nisve nûnunda ve harekeli (ت ت ت) 'lerde⁵⁹ (birinci tekil, birinci çoğul, ikinci tekil, ikinci çoğul) şedde çözümlürve o halde çekimi devam eder. مَدَدْتُ , مَدَدْتُمَا , مَدَدْتُمْ / مَدَدْتُنَّ , مَدَدْتُمْ , مَدَدْتُمْ gibi.

İsm-i fâil şeddeli olarak gelirken (مَادُّ) ism-i mef'ûl'de şedde çözümlür. (مَمْدُودٌ) gibi.

2.1.2.1.3.2. Rubâî Muzâaf: Bu fiillerde, aynı cins harfin idğâmı / şeddesi değil; aynı iki harfin tekrarı söz konusudur. زَلَّزَلٌ , صَرَّصَرَ , عَسَّعَسَ gibi.

2.1.2.2. Mu'tel Fiiller:

Asıl harflerinden biri ya da ikisi illetli olan fiillere denir. Dört çeşidi vardır.

2.1.2.2.1. Misâl Fiil: Fâ'el fiili, yani ilk harfi illetli olan fiillerdir. İlk harfi vâv (و) olanlara misâl-i vâvî, (ي) olanlara da misâl-i yâî denir.

2.1.2.2.1.1. Misâl-i Vâvî: Asıl harflerinden ilk harfi vâv (و) olan fiillerdir. وَجَدَ , يَجِدُ , جَدَّ gibi.

وَضَعَ , يَضَعُ , ضَعَّ / gibi.

Vâv (و) harfi sakin, öncesindeki (makabli) harf de esreli olursa; vav (و) ye (ي)'ye dönüşür. اِجْلُ , اِجْلُ gibi.

⁵⁶ Aksekili Mustafa Hakkı b. Ahmed, *Şürûhu's-Sarf*, md. 273.

⁵⁷ Mustafa Çalâyîni, *Câmiu'd-durûsi'l-Arabiyye*, 51.

⁵⁸ Aksekili Mustafa Hakkı b. Ahmed, *Şürûhu's-Sarf*, mad. 269.

⁵⁹ İsmail Ezherli, *Açıklamalı ve Alıştırma Arapça Grameri*, 42.

2.1.2.2.1.2. Misâl-i Yâyi: Asil harflerinden ilk harfi ye (ي) olan fiillerdir. يَسْرُ, يَسْرُ gibi.

Ye (ي) harfi sakin, öncesindeki (makabli) harf de ötreli olursa; ye (ي) harfi vâv (و) harfine dönüşür. أُسْرُ, أُسْرُ gibi.

2.1.2.2.2. Ecvef Fiil:

Ayne'l-fiili yani orta harfi vâv (و) veya ye (ي) olan fiillerdir. Ecvef bir fiilin aynel (orta) harfinin vâv (و) veya ye (ي) olduğu; ya fiilin muzârisinden ya da mastarından anlaşılır. İki kısma ayrılır.

2.1.2.2.2.1. Ecvef-i Vâvi: Ayne'l-fiili yani orta harfi vâv (و) olan fiillerdir. قَالَ, يَقُولُ gibi

2.1.2.2.2.2. Ecvef-i Yâi: Ayne'l-fiili yani orta harfi ye (ي) olan fiillerdir. بَاعَ, يَبِيعُ gibi.

2.1.2.2.3. Nâkıs Fiil:

Son harfi, illet harflerinden vâv (و) veya ye (ي) harfi olan fiilere lâme'l fiilil denir⁶⁰. دَعَا. يدْعُو / رمي, يرمي gibi.

Ancak nakıs fiilin sonunda yer alan vâv (و) harfi ,mâzî formunda elif (ا) şeklinde olur.⁶¹ Son harfi; و (vâv)'lı nâkıs fiillerin, ğâib cemîleri (يدْعُونَ) ile muhâtab (تَدْعُونَ) cemîleri kadın ve erkek için (müzekker ve müennesi) aynı şekildedir.⁶²

2.1.2.2.4. Lefif Fiil:

Kendisinde iki tane illet harfi bulunan fiillerdir, lefif-i makrûn ve lefif-i mefrûk diye iki şekli vardır.

2.1.2.2.4.1. Lefif-i Makrûn: İlet harflerinin yan yana, (ikinci ve üçüncü harf olarak) bulunduğu fiillere denir.⁶³ شَوَى, يَشْوِي / قَوَى, يَقْوَى gibi.

⁶⁰ Aksekili Mustafa Hakkı b. Ahmed, *Şürûhu 's-Sarf*, mad. 263.

⁶¹ Dr. Hüseyin Günday, Dr. Şener Şahin, *Arapça Dilbilgisi*, “Sarf”, (İstanbul: Alfa Yayınları, 2014), 57.

⁶² Mustafa Ğalâyîni, *Câmiu 'd-durûsi 'l-Arabiyye*, 236.

⁶³ Aksekili Mustafa Hakkı b. Ahmed, *Şürûhu 's-Sarf*, mad. 267.

2.1.2.2.4.2. Lefif-i Mefrûk: Aslî harflerinden birincisi ve üçüncüsü illetli harflerden; vâv (و) ya da ye (ي) olan fiillerdir.⁶⁴ وَيُّوِي , وَيُّوِي / وَيُّوِي , وَيُّوِي gibi.

2.1.3. Harflerine Göre Fiil Çeşitleri:

Fiiller kök harflerinin sayıları bakımından, sarf açısından sülâsî ve rubâî olmak üzere ikiye, bunlar da kendi içinde mücerred⁶⁵ ve mezîd⁶⁶ şeklinde yine iki kısma ayrılır. Basra ulemâsı, زَلَّزَل , زَلَّزَل , دَمَدَم , صَرَصَرَ , زَلَّزَل ve تَزَلَّزَل ‘yi ayırarak 39 bâba indirmektedirler.⁶⁷

Fiilleri kök harflerinin sayılarına göre sülâsî ve rubâî olarak iki, bunları da mücerred ve mezîd olmak üzere, dört başlık altında incelememiz mümkündür.

2.1.3.1. Sülâsî Fiiller:

Fi’li, mâzisinde ziyâde harf olmadan, üç harften meydana gelen fiillerdir. Ziyadelerle dört, beş veya altı harfe çıkabilir. Mücerred ve mezîd olmak üzere ikiye ayrılır.

2.1.3.1.1. Sülâsî Mücerred Fiiller:

Kök harflerine eklemesiz, üç harften oluşan fiillerdir ve altı bâbtır. Bu bâbların isimleri birinci, ikinci gibi sıra sayılarıyla ifade edilir. Ayrıca fiilin kaçınıcı bâbtan geldiği ya da kullanıldığı, ayne’l fiilin mâzî ve muzârideki harekesinden anlaşılır.

1. Bâb: فَعَلَ , يَفْعُلُ Bu bâbın alâmeti, ayne’l fiilin harekesinin mâzîde fetha, muzâride zamme olmasıdır. Çoğu kez müteaddî (geçişli) يَنْصُرُ , نَصَرَ (yardım etmek) bazen de lâzım (geçişsiz) يَنْصُرُ , نَصَرَ ; memûz’l-fâ أَخَذَ , يَأْخُذُ ; müteaddî muzâaf مَدَّ , يَمُدُّ ; genel olarak ecvef-i vâvî قَالَ , يَقُولُ |ve nâkıs-ı yâî نَزَلَ , يَنْزِلُ ile bazı iki yönlü, başka bâbtan da kullanılan يَنْمُ / يَنْمُ fiiller gelir. Herhangi bir fiile üstün gelme, başarıya gibi bir mana verilmek istendiğinde ya da kastedildiğinde fiil, bu bâbtan kullanılır. Böyle bir durumda fiil aslen lâzım dahi olsa müteaddî hale gelir. نَزَلَ , يَنْزِلُ inmek, konaklamak, âyet nazil olması gibi anlamlara gelmekle beraber birinci bâbtan

⁶⁴ Aksekili Mustafa Hakkı b. Ahmed, *Şürûhu’s-Sarf*, md. 268.

⁶⁵ Aslî harflerinde ziyade, ek harf olmayan fiillerdir.

⁶⁶ Kök harflerine harf eklenen fiillere denir.

⁶⁷ Aksekili Mustafa Hakkı b. Ahmed, *Şürûhu’s-Sarf*, md. 274.

kullanıldığında, نَزَلْتَنِي فَزَلْتَنِي (Birbirimizi indirmeye çalıştık, fakat ben onu indirerek galip oldum)⁶⁸ manasına gelir.

2. Bâb: يَفْعَلُ , فَعَلَ Ayne’l fiilinin, mâzide fethalı, muzârîde kesreli olması bu bâbın alâmetidir. Lâme’l fiillinin boğaz harflerinden biri olmamak kaydıyla misâl-i vâvî, وَثَبَ , يَثِبُ , ecvef-i yâî, يَشِيبُ , شَابَ ayne’l fiili boğaz harflerinden olmamak şartıyla nâkıs-ı yâî يَقْضِي , قَضَى ve lâzım muzâaf يَفْرُ , فَرَّ fiiller bu bâbtan gelirler, bunlara muhalif olarak kullanılan fiiller kaideye aykırı olarak gelmiş olur. Bu bâb genelde müteaddî يَضْرِبُ , ضَرَبَ (vurmak) bazen de lâzım يَجْلِسُ , جَلَسَ (oturmak) için kullanılır. Sâlim, muzâaf, mehmûz’l- fâ ve mehmûz’l-ayn, misâ’l-i vâvî ve misâ’li yâî, ecvef, nâkıs, lefif-i mefrûk ve lefif-i makrûn fiiller bu bâbtan kullanılırlar.

3. Bâb: يَفْعَلُ , فَعَلَ Ayne’l fiili ya da lâme’l fiili boğaz harflerinden olan fiiller, bu bâbtan gelir alâmeti ise orta harfin / ayne’l fiilinin mâzî ve muzârîde fetha olmasıdır. Çoğu zaman müteaddî يَفْتَحُ , فَتَحَ (açtı) bazen de lâzım يَذْهَبُ , ذَهَبَ (gitti) gelir.

Sâlim, muzâaf, mehmûz’l-ayn ve mehmûz’l- lâm, misâ’l-i vâvî ve misâ’l-i yâî ve nâkıs fiiller gelirler.

4. Bâb: يَفْعَلُ , فَعَلَ Bu bâbtan gelen fiiller, genelde noksanlık, kusur, يَسْقَمُ , سَقِمَ (hastalıklı olmak, cılız, bir deri bir kemik olmak) üzüntü, keder يَحْزَنُ , حَزِنَ (üzülmek, yas tutmak) ve bunların zıt manaları يَفْرَحُ , فَرِحَ (sevinmek) boşluk, يَعْطَشُ , عَطِشَ (susamak, susuz kalmak) doluluk, يَشْبَعُ , شَبِعَ (doymak, dolu olmak, açlığını gidermek) gibi durumlar ile renkleri, يَسْوَدُ , سَوِدَ (siyah olmak) ayıpları, يَعْجُ , عَجَّ (topal olmak, aksamak) süsleri يَدْعَى , دَعَى (iri, kara gözlü olmak) ifade için kullanılır. Alâmeti, ayne’l fiilinin, mâzide kesreli, muzârîde fethalı olmasıdır.

⁶⁸ Mustafa Ğalâyîni, *Câmiu’-d-durûsi’l-Arabiyye*, 220.

Manası çoğu zaman müteaddî, يَعْلَمُ, عَلِمَ (bilmek) bazen de لَازِمٌ, يَوْجَلُ, وَجِلٌ (korkmak, ürkmek) içindir. Sâlim, muzâaf, mehmûz'l- fâ ve mehmûz'l-ayn, misâ'l-i vâvî ve misâ'l-i yâî, ecvef, nâkıs, lefif-i mefruk ve lefif-i makrûn fiiller bu bâbtan kullanılırlar.

5. Bâb: يَفْعَلُ, فَعَلَ Bu bâbın alâmeti, ayne'l fiilinin, mâzide ve muzâride zammeli olmasıdır. İmam Birgivî, bu bâbın manası sadece lâzım içindir dese de Mustafa Ğalâyînî'ye göre bu bâbtan gelen fiiller; seciye, sabit karakter, huy, tabiat, mizaç gibi manaları ihtiva ederler. Süreklilik, sabit bir sıfatı, karakteri veya manayı ifade ediyorsa fiilin manası lâzım olur, يَكْرُمُ, كَرُمٌ (cömert olmak) buradaki cömertlik manası devamlılık arzeden bir manadır. Fiil, sonradan kazanılan bir anlamı ifade ediyorsa o zaman, müteaddî olur.

Bu fiil, dördüncü bâbtan kullanıldığında, idrak etmek, derinlemesine bilgi sahibi olmak gibi manalara gelir. Bu bâbtaki anlamı ise (صَارَ فَكِيْمًا / fakih oldu) olur, burada fakih olma, sonradan kazanılan bir özelliktir.⁶⁹ Kendisiyle teaccüb, medh veya zemm manası kastedilen bir fiil, beşinci bâbtan olmasa dahi, bu bâba nakledilerek kullanılır. كُتِبَ الرَّجُلُ سَعِيْدٌ (onu ne güzel/ çirkin yazdı olur.) Burada hem medh hem de zemm manası kastedilerek kullanılmıştır.⁷⁰ Sâlim, mehmûzü'l- fâ, mehmûzü'l-ayn ve mehmûzü'l- lâm, misâ'l-i vâvî ve misâ'l-i yâî ile nâkıs filer bu bâbtan kullanılan fiilerdir.

6. Bâb: يَفْعَلُ, فَعَلَ Bu bâb bazen müteaddî,⁷¹ حَسِبَ / يَحْسِبُ (addetmek, tasavvur etmek), bazen de lâzım, يَرِثُ, وَرِثٌ (miras kalmak, miras olarak kabül etmek) için olan bir bâbtır. Sâlim, misal-i vâvî ve misâl-i yâî ile lefif-i mefruk türünden fiiller bu bâbtan gelen fiillerdir.

2.1.4. Ma'mülüne Göre Fiil Çeşitleri:

2.1.4.1. Muteaddî Fiiller:

Fâilin yaptığı iş mef'ule tesir ederse buna teaddî, bu manayı ihtivâ eden fiillere de müteaddî (geçişli) fiil denir.⁷² Başka bir ifadeyle harf-i cersiz, edatsız mef' ul alan fiillerdir de diyebiliriz. Müteaddî fiiller de kendi aralarında bizzat, vasitasız ve vasitalı olmak üzere ikiye

⁶⁹ Mustafa Ğalâyînî, *Câmiu'd-durûsi'l-Arabiyye*, 222.

⁷⁰ Mustafa Ğalâyînî, *Câmiu'd-durûsi'l-Arabiyye*, 223.

⁷¹ Mustafa Ğalâyînî, *Câmiu'd-durûsi'l-Arabiyye*, 223.

⁷² Mustafa Ğalâyînî, *Câmiu'd-durûsi'l-Arabiyye*, 31.

ayrılır. Bizzat kendi müteaddî olan fiillerin mef'ûlüne mef'ûl-ü bih sarîh,⁷³ vasıtalı (harf-i cerli) olarak mef'ûl alan fiillerin mef'ûllerine de mef'ûl-ü bih ğayr-i sarîh denir.⁷⁴

Müteaddî fiiller, bir fâile ve üzerinde fiilin meydana geldiği bir mef'ûle ihtiyaç duyar. Müteaddî fiillerin bir, iki ve üç mef'ûl alanları vardır.

2.1.4.1.1. Bir Mef'ûl Alan Müteaddî Fiiller: كَتَبَ (yazdı), أَخَذَ (aldı), أَكْرَمَ (ikram etti), عَفَرَ (bağışladı), نَصَرَ (yardım etti), إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا “Muhakkak ki Allah bütün günahları bağışlar...”, وَلَا تُنْفِسِيَهُمْ يَنْصُرُوهُمْ “... ne de kendilerine yardım edebilirler.”

Burada misallerini verdiğimiz fiiller vasıtasız olarak bizzat kendileri müteaddî olan ve bir mef'ûl alan fiillerdir. Bir mef'ûl alan fiiller, harf-i cerle iki mef'ûl alabilir, böylece ilk mef'ûlü, mef'ûl-ü bih sarîh ikinci mef'ûlü, mef'ûl-ü bih ğayr-i sarîh ismini alır.

2.1.4.1.2. İki Mef'ûl Alan Müteaddî Fiiller: İki mef'ûl alan fiiller, aldıkları mef'ûllerin durumuna göre ikiye ayrılırlar.

2.1.4.1.2.1. Mef'ûlleri Asıl İtibariyle Müptedâ-Haber Olmayan Fiiller:

عَلَّمَ (öğretmek, bildirmek) “Allah insana bilmediklerini öğretti.”

Burada, insan birinci mef'ûl, bilmedikleri ikinci mef'ûldür. Bu tür fiillerin mef'ûlleri, müptedâ-haber olmayıp birbirinden bağımsız iki ayrı kelimedir.

2.1.4.1.2.2. Müptedâ-Haberi Mef'ûl alan Fiiller: Bu neviden fiiller de kendi arasında efâl-i kulûb ve efâl-i tahvîl olmak üzere ikiye ayrılır.

2.1.4.1.2.2.1. Efâl-i Kulûb: Bâtînî, içsel, kalbî fiilleri ifâde eden manalara hâiz olduklarından bu ismi alırlar. Efâl-i kulûb de iki çeşittir. İlki yakîn,⁷⁵ kesin, kat'i bir şekilde inanmayı ifâde eder, ikincisi zann ifade eder. İki mef'ûlü nasb eden, efâl-i kulûb . عِلْمٌ ve اِعْتَقَدَ

⁷⁶ manasındaki altı tane fiildir. Bunlar: رَأَى , عِلْمٌ , دَرَى , تَعَلَّمَ , وَجَدَ , أَلْفَى .

فَإِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ ⁷⁷ “ Eğer siz de onların inanmış kadınlar olduklarına inanırsanız, inandıklarını öğrenirseniz...” Görüldüğü üzere bu fiiller, عِلْمٌ ve اِعْتَقَدَ manalarında kullanıldıklarında yakînlik ifâde ederler ve iki mef'ûl alırlar. Mef'ûllerinin karinesiz hazfî câiz değildir ancak

⁷³ Mustafa Ğalâyînî, *Câmiu'd-durûsi'l-Arabiyye*, 31.

⁷⁴ Mustafa Ğalâyînî, *Câmiu'd-durûsi'l-Arabiyye*, 32.

⁷⁵ Ğalâyînî Mustafa, *Câmiu'd-durûsi'l-Arabiyye*, 34.

⁷⁶ Bilmek, anlamak, idrak etmek, inanmak, kabul etmek manalarına gelir.

⁷⁷ Mümtehine, 60/10.

karineyle biri ya da ikisi hazfedilebilir.⁷⁸ Efâl-i kulûbün hepsi iki mef'ul almaz. عَرَفَ , فَهَمَ gibi bir mef'ul alanları, جَبُنَ , حَزِنَ gibi müteaddî olmayıp lâzım olanları da vardır. Zan ve yakîn anlamlı meşhur olan fiillerin sekizi şunlardır: (ظَنَّ , خَالَ , حَسِبَ) bu üç fiilde zan anlamı daha gâliptir. (زَعَمَ , عَدَّ , حَجَا , جَعَلَ , هَبَّ) Bu fiiller ise yalnız zan ifâde ederler.

2.1.4.1.2.2. Efâl-i Tahvîl: Aslı müptedâ-haber olan iki mef'ul alırlar. صَيَّرَ manasında kullanılan, (وَهَبَ , جَعَلَ , اِتَّخَذَ , صَيَّرَ , تَخَذَ , تَرَكَ , رَدَّ) yedi fiile denir. وَدَّ كَثِيرٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَدُّونَكُمْ...⁷⁹ “Ehl-i kitabdan çoğu, hak ve doğru kendilerine apaçık belli olduktan sonra, sırf içlerindeki kıskançlıktan ötürü sizi imanınızdan geri çevirmek isterler.”⁸⁰ وَتَرَكْنَا بَعْضَهُمْ يَوْمَئِذٍ يَمُوجُ فِي بَعْضٍ⁸¹ “O gün biz onları, birbirlerine çarparak çalkalanır bir halde bırakmışızdır.” وَتَخَذَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ⁸² “Onların yaptıkları her bir işi dikkate alırsız, fakat onu saçılmış zerreler haline getiririz.” Bu fiiller, sadece manasında kullanıldıklarında iki mef'ul alırlar.⁸³ Aksi halde hepsinin kendine has anlamları vardır.

2.1.4.1.3. Üç Mef'ul Alan Müteaddî Fiiller: أَرَى , يُرَى (gösterdi), أَعْلَمَ , يُعْلِمُ (bildirdi, duyurdu, gösterdi, haber verdi), أَخْبَرَ , يُخْبِرُ / أَخْبَرُ , يُخْبِرُ (haber verdi, bildirdi, ilettiler), أَخْبَرُ , يُخْبِرُ / أَخْبَرُ , يُخْبِرُ (haber verdi, bildirdi, ilettiler), أَخْبَرُ , يُخْبِرُ (haber verdi, bildirdi, ilettiler). Özellikle أَخْبَرُ , يُخْبِرُ (haber verdi, bildirdi, ilettiler) fiilleri hadis ilminde, hadis rivâyet şekillerinden semâen rivâyette kullanılırlar.⁸⁴ أَرَيْتُ الْمَسْئَلَةَ سَعِيداً وَاضِحاً (Konuyu Said'e, ayan beyan anlattım.) Manaların birbirine yakınlığından (أَرَى) fiili yerine diğerlerini koyduğumuzda misâldeki mef'ullerin, aynen kalması mümkündür.

⁷⁸ Ğalâyîni Mustafa, *Câmiu'd-durûsi'l-Arabiyye*, 33.

⁷⁹ Bakara, 2/109.

⁸⁰ Kehf, 18/99.

⁸¹ Nisâ, 4/125.

⁸² Furkan, 25/23.

⁸³ Mustafa Ğalâyîni, *Câmiu'd-durûsi'l-Arabiyye*, 42.

⁸⁴ İsmail L. Çakan, *Anahatlarıyla Hadis*, 179.

2.1.4.2. Lâzım Fiiller:

Fâilin yaptığı iş kendinde kalır ve mef'ûlü etkilemezse buna lâzım (geçişsiz) fiil denir. Tüm vücutla yapılan fiillerdir.⁸⁵ Diğer bir ifadeyle direkt mef'ûl almayan, edatlar yardımıyla mef'ûl alan, cümle olarak sadece fiil ve fâilden oluşan, mef'ûle ihtiyaç duymayan fiillerdir. Süreklilik ifade eden sıfat-ı müşebbeheler de lâzım fiillerden yapılırlar.

Karakter, tabiat, huy, renk, temizlik, kirlilik, bedenî güzellikler, ayıplılık gibi durumları ifade eden ve manasında mutâvaat⁸⁶ olan fiiller, lâzım fiillerdir. Bu manalar bazı sülâsî mücerred⁸⁷ bâblarda ve *إِنْفَعَلٌ*, *إِفْعَالٌ*, *إِفْعَالٌ*, *إِفْعَالٌ* gibi bâblara nakledildiklerinde olur, ayrıca bu bâblardan gelen fiiller de lâzım olurlar.⁸⁸ *حَسَنٌ*, *يَحْسُنُ*, *حُسْنٌ* (güzel, hoş olmak), *قُبْحٌ*, *قَصْرٌ*, *يَقْصُرُ*, *طَالَ*, *يَطُولُ*, *طُولٌ* (uzun olmak, uzamak), *قَصِيرٌ*, *يَقْصُرُ*, *قَصِيرٌ* (kısa olmak, kısalaşmak, yeterli olmamak), *نَظْفٌ*, *يَنْظِفُ*, *نَظَافَةٌ* (temiz olmak), *وَسَخٌ*, *مَرَضٌ*, *يَمْرَضُ*, *مَرَضٌ* (hasta olmak, hastalanmak), *عَطَشٌ*, *يَعْطَشُ*, *عَطِشٌ* (susamak, susuz kalmak, özlem duymak, hasretini çekmek), *كَحَلٌ*, *عَوْرٌ*, *يَعُورُ*, *عَوْرٌ* (tek gözlü olmak), *كَحَلٌ*, *يَكْحُلُ* (göze sürme çekmek, sürmeli olmak).

Lâzım fiiller, üç sebepten biriyle müteaddî hale gelir. Bunlar: *إِفْعَالٌ* veya *تَفْعِيلٌ* bâbına nakledilerek ya da sonuna harf-i cer eklemekle hâsıl olur. *كَرُمٌ* fiili cömert olmak anlamına gelir ancak *أَكْرَمَ عَلَى*, *كَرَّمَ عَلَى*, *كَرَّمَ عَلَى* olduğunda hürmet etmek, ikram etmek, şereflendirmek gibi, anlamı müteaddî hale gelir.⁸⁹

⁸⁵ Aksekili Mustafa Hakkı b. Ahmed, *Şürûhu's-Sarf*, mad. 246.

⁸⁶ Mutâvaat: Müteaddî fiilin meydana gelmesinden sonra eserin ortaya çıkmasıdır. Camı kırdım, cam da kırıldı. Burada camın kırılması, müteaddî fiilin neticesidir ve zorunlu olarak ortaya çıkan bir durumdur.

⁸⁷ Beşinci bâb hariç diğer bâblar çoğu kez müteaddîye bazen de lâzıma delâlet ederler, beşinci bâb ise sadece lâzım içindir.

⁸⁸ Mustafa Ğalâyîni, *Câmiu'd-durûsi'l-Arabiyye*, 44.

⁸⁹ Mustafa Ğalâyîni, *Câmiu'd-durûsi'l-Arabiyye*, 45.

2.1.5. Failine Göre Fiil Çeşitleri:

Eylemde bulunan şahsın sayısı, cinsiyeti, hâzır ya da ğâib olması gibi özellikleri bakımından dört başlık altında ele almak mümkündür.

2.1.5.1. Fâilin Durumuna Göre Fiiller:

Meydana gelen, yapılan işin fâilinin belli olup olmaması açısından fiiller, ma'lum ve mechûl diye ikiye ayrılır.

2.1.5.1.1. Ma'lum Fiil: Fâili bilinen, cümlede zikredilen fiillerdir. Başka bir ifadeyle etken fiiller de diyebiliriz. **يَكْتُبُ أَحْمَدُ الرَّسَالََةَ** (Ahmet tezi yazıyor) Burada yazma işini yapan fâil, özne zikredildiği için **يَكْتُبُ** fiili, ma'lum bir fiildir.

2.1.5.1.2. Mechûl Fiil: Fâilin açıkça zikredilmediği, icâz, duyanın zekâsına dayanarak, bilindiği ya da bilinmediği için, korkmaktan, korkutmak için veya aşağılamak gibi herhangi bir sebepten fiili yapanın, belli olmadığı fiillerdir.⁹⁰ **تُكْتُبُ الرَّسَالََةَ** (Tez yazılıyor) Yazma işini yapan tam olarak belli olmadığı için, **تُكْتُبُ** mechûl, edilgen bir fiildir.

Fiili mâzînin mechûlünü yapmak için, ilk harf ötrelenir, sondan bir önceki harf esrelenir, son harf ise aynen kalır, **كُتِبَ / أَنْزِلَ أَنْزِلَ** gibi.

Fiili muzârinin mechûlü ise muzâraat harfi ötre ile harekelenir, sondan bir önceki harf de üstün ile harekelenir, **يُكْتُبُ / يُكْتُبُ** gibi. Ma'lum fiilin fâili hafzedildiğinde mefûlü fâilin yerine geçer ve buna nâibi fâil denir. Harekesi zamme yapılır.

2.1.5.2. Fâilin Cinsiyetine Göre Fiiller:

Arapça 'da fâilin cinsiyeti açısından fiiller; müzekker, müennes ve müşterek şeklinde üçe ayrılır.

2.1.5.2.1. Müzekker (Eril) Fiil: Fâilin erkek olduğu sîğalardır. **كَتَبَ** Fiilinin aşağıdaki fiil-i mâzi, fiil-i muzâri ve emirdeki kipleri **يَكْتُبُ , يَكْتُبَانِ , يَكْتُبُونَ / تَكْتُبُ , تَكْتُبُونَ / أَكْتُبُ , أَكْتُبُوا** , **كَتَبَ , كَتَبْتُمْ , كَتَبْنَا , كَتَبُوا / كَتَبَتْ** fâilin, cinsiyet açısından erkek olduğunu ifade eder.

⁹⁰ Ğalâyîni Mustafa, *Câmiu 'd-durûsi 'l-Arabiyye*, 43.

2.1.5.2.2. Müennes (Dişil) Fiil: Fâilin dışı, kadın olduğu kiplerdir. كَتَبَ Fiilinin mâzi, muzâri ve emirdeki كَتَبْتُ , كَتَبْتَا , كَتَبْنَ , كَتَبْتِ , كَتَبْتُمْ / كَتَبْتُنَّ / كَتَبْتُمْ , يَكْتُبْنَ , تَكْتُبِينَ , تَكْتُبْنَ / أَكْتُبِي , أَكْتُبْنَ sîğalarında fâiller müennestirler.

2.1.5.2.3. Müşterek (Ortak) Fiiller: Birinci tekil, birinci çoğul ve ikinci çoğul (tesniye muhâtab) kipleri, sîğaları cinsiyet olarak kadın erkek arasında müşterektirler. كَتَبَ fiilinden mâzi, muzâri ve emir’de أَكْتُبُ , نَكْتُبُ , أَكْتُبَانِ / كَتَبْنَا / كَتَبْتُمْ , كَتَبْتِ , كَتَبْتُمْ / كَتَبْتُمْ / كَتَبْتُمْ sîğaları gibi.

2.1.6. Çekimine Göre Fiil Çeşitleri:

Fiiller mütesarrıf (çekimli) ve câmid (çekimsiz) olmak üzere ikiye ayrılırlar.

2.1.6.1. Câmid (Çekimsiz)Fiiller:

Câmid Fiiller üç zaman (mâzî, muzâri, emir)’dan sadece bir zamanı çekilebilen ve bunun için de zamanla ilgisi olmayan bir hareket, bir oluş bildirmeyen ve çekimi olmayan fiillerdir. Câmid fiiller üç kısımda ele alınır.

2.1.6.1.1. Mâzî Fiil Siygasında Kullanılan Câmid Fiiler:

عَسَى , لَيْسَ , نِعَمَ , بئسَ , سَاءَ sadece mâzi siygasında olan fiiller.

⁹¹ بئسَ الإثمُ الفسوقُ بعدَ الإيمانِ “İmandan sonra fâsıklık ne kötü bir isimdir...”, ⁹² تَبَارَكَ

عَسَى رَبُّكُمْ أَنْ “Mutlak hükümlerinde olan Allah yüceler yücesidir...”, ⁹³ لَيْسَ الْبِرُّ أَنْ , ⁹⁴ نِعَمَ الْعَبْدُ “Ne güzel kul...”, ⁹⁵ تَوَلَّوْا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ “Gerçek iyilik -takva- yüzlerinizi Doğu ve Batı tarafına çevirmeniz değildir.” بئسَ ve نِعَمَ fiilleri övme ve yerme fiili olarak bilinir, müennesleri de kullanılır, بئسَتْ ve نِعَمَتْ gibi. (değildir, olmadı, yoktur) gibi olumsuz manası olan bir fiildir, yalnız mâzîsi kullanılır.⁹⁶

⁹¹ Hucurât, 49/11.

⁹² Mülk, 61/1.

⁹³ İsrâ, 17/8.

⁹⁴ Sâd, 38/30-44.

⁹⁵ Bakara, 2/17.

⁹⁶ Mehmed Zihni, *Müntehab*, 618.

2.1.6.1.2. Muzârî Fiil Siygasında Kullanılan Câmîd Fiiler:

İnlemek, bağırarak, gürültü yapmak, şamata yapmak, anlamlarına gelen (يَهَيْطُ) fiilinin sadece muzârîsi çekilir. İbn Manzûr (ö.711/1311) bu fiilin “مهايطة” şeklinde aynı kökten gelen masdarlarını verir; mâzî ve emir sîgalarının öldüğünü de belirtir⁹⁷. Fiil ölümü, bir fiili sadece muzârî sîgada bırakarak câmîd sayılmasına sebep olmaktadır. (يَهَيْطُ) fiilinin sülâsî mücerred (ikinci bab) vezninde gelmesi ve sonunun merfû olması, fiil olduğunun delilidir. Bu fiilin masdarının olması ihtimali, fiilin mâzîsinin de olabileceğini göstermektedir.

2.1.6.1.3. Emir-i Hâzır Siygasında Kullanılan Câmîd Fiiller:

هَلُمَّ , هَاتِ , تَعَالَ , هَبْ

“De ki: Geliniz, Rabbinizin, üzerinize neleri haram kılmış olduğunu okuyayım...” Ayrıca sülâsî bâblardan فَعَالَ kalıbında kıyâsî olarak emir fiil yapılıp, أَكَالِ ye! Kurala uymayan başka emir fiiller de vardır. هَاتِ getir! هَبْ farz et! Gibi.

2.1.6.2. Mutesarrıf (Çekimli) Fiiller:

Mutesarrıf fiil, tüm çekimleri kullanılan fiil demektir⁹⁹. Arap dilinde fiillerin çoğunluğunu bu fiiller oluşturmaktadır. Sarf açısından yapısı değişebilen, çekimsiz olmada harflere benzemeyen, farklı zamanlarda değişik manaları ifade eden fiillerdir. Çekimli fiillerde kendi arasında tam mütesarrıf ve nâkıs mütesarrıf olmak üzere ikiye ayrılırlar.

2.1.6.2.1. Tam Mutesarrıf Fiiller: Bütün siyğalara çekimi yapılabilen fiillerdir. Arapçadaki fiillerin çoğunluğunu bu fiiller teşkil etmektedir. كَتَبَ , يَكْتُبُ , كَاتِبٌ , مَكْتُوبٌ , أُكْتُبُ

2.1.6.2.2. Nâkıs Mutesarrıf Fiiller: Sadece iki zamana delâlet eden fiillerdir.

Bu iki zamandan, mâzî-muzârî olanlar: (كَادَ / يَكَادُ)

“ Ve az kaldı ki: O kâfir olanlar, o zikri işittikleri zaman seni gözleri ile kaydıriversinler ve derler ki: Şüphesiz yok, O elbette bir mecnundur¹⁰⁰.”

Bu iki zamandan, muzârî-emir şeklinde olanlar: bırak دَعُ / bırakıyor يَدَعُ

⁹⁷ İbn Manzûr, *Lisân'u'l Arap*, (Beyrut: Dâr-ı Sâdır, 1410), 424.

⁹⁸ En'âm, 6/151.

⁹⁹ İmîl Bedî, *Kâmûsu'l-mustalahât*, 300; el-Aşkar, *Mu'cemu 'ulûmi'l-luğat*, 172.

¹⁰⁰ Kalem, 68/51.

“ وَلَا تُطِيعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ وَدَعْ أَذَاهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيَلًا ” Ve Kâfirlere ve münafıklara itaat etme ve onların ezalarını bırak ve Allah’a tevekkül et. Koruyucu olarak Allah sana kâfidir¹⁰¹.”

2.2. FİİLLERDE İRÂB

İ’rab: Âmil’in, kelimenin sonunda ortaya çıkardığı, merfû, mensûb, meczûm ve mecrûr gibi durumlardır. Âmil’in değişmesiyle bu durumlar da değişir. Merfû ve mensûbluk hali fiil ve isimlerde müşterektir. Meczûm olma fiilin, mecrûr olma ise ismin özelliğidir. Mebnî, başına gelen âmil’in değişmesiyle, sonu değişmeyen kelimedir. Mebnîlik alâmetleri zamme, fetha, kesra ve sukûndur. Sonunda müenneslik nûn’u ve te’kid nûn’u olmayan fiili muzârieler mu’rebdir. Fi’-li mâzî ve sonunda te’kid nûn’u ve müenneslik nûn’u bulunan fiili muzâri mebnîdir. Fiillerde i’rabın üç şekli vardır. Bunlar merfû, mensûb ve meczûm halleridir.¹⁰²

İ’rab alâmetleri, hareke, harf ve hazifdir. Hareke üçtür: Zamme, fetha ve kesra. Harfler dört tanedir: Elif, nûn, vâv ve yâ’dır. Hazif, harekenin, kelimenin sonunun ve nûn’un hazfi şeklinde üç türdür.¹⁰³

Fiiller, i’rab açısından iki nevidir.

2.2.1. Mebnî Fiiller:

Başına âmil gelse de gelmese de sonu değişmeyen fiillerdir. Mâzî fiilin, sonuna bir şey bitişmeyen, müfred müzekker gâib, (نَطَرًا) tesniye müzekker gâib (نَظَرًا) ve müfred müennes gâib (نَظَرَتْ) sîğaları fetha üzere mebnîdir. Sonuna نَظَرْتُ نَظَرْتِ gibi harekeli te’ler bitişen, müfred müzekker muhâtab, müfred müennes muhâtab ve nefsi-i mütakellim vahdeh نَظَرْنَا نَظَرْنَ gibi sonuna nûn birleşen nefsi-i mütakellim mealğayr ve cemî müennes gâib نَظَرْنَا نَظَرْنَ gibi sîğaları sukûn üzere mebnîdir. Cemî müzekker gâib sîğası da zamme üzere mebnidir. نَظَرُوا gibi. Emr-i hâzır, sonu sahîh ve birşey birleşmemiş ise تَمَرُّنَّ veya nisve nûn’u birleşmiş ise تَمَرُّنَّ , sukûn üzere, sonuna te’kid nûn’u birleştiğinde أَخْرَجْنَ , sukûn üzere, sonu iletli olduğunda اسْعِ , اِحْفَظِي يا’sı اِحْفَظِي sonunun hazfi, tensiye nûn’u, اِفْتَحَا cemî vâv’ı اِجْمَعُوا veya müennes muhâtaba ya’sı اِحْفَظِي

¹⁰¹ Ahzâb, 33/48.

¹⁰² Mustafa Gâlayînî, *Câmiu’-d-durûsi’l-Arabîyye*, 16-17.

¹⁰³ Mustafa Gâlayînî, *Câmiu’-d-durûsi’l-Arabîyye*, 18.

birleştiginde, nûn'un hazfı ile mebnîdir. Sonunda nisve nûn'u bulunan, (يَلْعَبَنَّ) -sukûn üzere mebnîdir- ve te'kid nûn'u (لَا تَحْسَبَنَّ) bulunan, -fetha üzere mebnîdir- muzârî fiiller de mebnî grubuna dâhildir.

2.2.2. Murab Fiiller:

İ'rabı kabul eden fiillerdir. Raf alâmetleri|; zamme, vâv, elif ve nûn'dur. Zamme asıldır. Nasb alâmetleri; fetha, elif, yâ, kesra ve nûn'un hazfıdır. Aslolan fethadır. Cerr alâmetleri; kesra, yâ ve fathadır. Aslolan kesradır. Cezm alâmetleri; Sukûn, kelimenin / fiilin sonunun hazfı ve nûn'un hazfıdır. Burada sukûn asıldır.¹⁰⁴

Sonuna tesniye, cemî, nisve ve te'kid nûn'u birleşmeyen sahîh fiillerin raf hali, zamme ile لَنْ يَلْعَبَ / لَنْ تَلْعَبَ / لَنْ أَلْعَبَ / لَنْ يَلْعَبُ / لَنْ تَلْعَبُ / لَنْ أَلْعَبُ / لَنْ يَلْعَبُ / لَنْ تَلْعَبُ / لَنْ أَلْعَبُ ile nasb halleri feta ile لَنْ يَلْعَبَ / لَنْ تَلْعَبَ / لَنْ أَلْعَبَ / لَنْ يَلْعَبُ / لَنْ تَلْعَبُ / لَنْ أَلْعَبُ / لَنْ يَلْعَبُ / لَنْ تَلْعَبُ / لَنْ أَلْعَبُ gibi. Bu kiplerde i'rab, tamdır. Efâl-i hamse'nin raf hali nûn تَلْعَبَنَّ / تَلْعَبُونَ / تَلْعَبَانِ / تَلْعَبَانِ / يَلْعَبَانِ / يَلْعَبُونَ / يَلْعَبَانِ ile nasb ve cer halleri لَنْ يَلْعَبُوا / لَنْ يَلْعَبُوا / لَنْ تَلْعَبُوا / لَنْ تَلْعَبُوا / لَنْ يَلْعَبُوا / لَنْ يَلْعَبُوا / لَنْ تَلْعَبُوا / لَنْ تَلْعَبُوا ile nûn'un hazfı iledir. لَنْ يَلْعَبُوا / لَنْ يَلْعَبُوا / لَنْ تَلْعَبُوا / لَنْ تَلْعَبُوا

Bu örneklerde olduğu gibi i'rabın, tam ya da nâkıs şekilde gerçekleşmesi ve lafızda açıkça görülmesi durumuna, lafzî i'rab denir. Âmil'in sebep olduğu fakat lafızda zâhiren görünmeyen ancak kelimenin sonunda takdîr edilen, i'rab şekline de takdîrî i'rab denir¹⁰⁵. İletli fiillerde i'rab takdîridir.

¹⁰⁴ Mustafa Ğalâyînî, *Câmiu 'd-durûsi 'l-Arabiyye*, 18-19.

¹⁰⁵ Mustafa Ğalâyînî, *Câmiu 'd-durûsi 'l-Arabiyye*, 20.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAPÇADA AYNE'L-FİİLİNİN HAREKESİNİN DEĞİŞMESİYLE ANLAMI DEĞİŞEN SÜLÂSİ FİİLLER VE ÖRNEKLER

Tezimizin bu bölümünde başta Arap dilinin temel kaynak eserlerinden biri olan *Lisânü'l-Arab* olmak üzere; aynel fiil konusunda yazılmış modern bir sözlük çalışması olan *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*; günümüzde Arapça eğitiminde sıkça kullanılan *Arapça-Türkçe Sözlükler* taranarak tez konumuzla ilgili olan 893 adet fiili tespit ettik. Tespit edilen bu fiilleri harf sırasına göre sıraladık. Bu bölüm, aynel-fiilin harekesinin değişmesiyle anlamı değişen sülâsî fiillerle alakalı küçük bir sözlük niteliğindedir.

3.1. ARAPÇADA AYNE'L-FİİLİNİN HAREKESİNİN DEĞİŞMESİYLE ANLAMI DEĞİŞEN SÜLÂSİ FİİLLER

ا

أَبَدَ يَأْبُدُ / يَأْبُدُ أَبَدًا : Hayvan vahşileşmek, yabancı olmak, ürkmek (على)'e kızmak öfkelenmek¹⁰⁶.

أَبَدَ يَأْبُدُ أَبَدًا : (ب) de ikamet etmek, kalmak oturmak¹⁰⁷.

أَثَرَ يَأْتِرُ أَثَرًا / أَثَرَةً : İzinden gitmek, söz / olay vb. (عن) den nakletmek, aktarmak, rivayet etmek¹⁰⁸.

أَثَرَ يَأْتِرُ أَثَرًا / أَثَرَةً : (ع) Kendine tercih etmek¹⁰⁹.

¹⁰⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, (Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2000), “أ ب د” md. 1: 32; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, (Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 1995), 9; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, (Türkiye: Mektep Yayınları, 2010), “أ ب د” md. 7.

¹⁰⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “أ ب د” md. 1: 32; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 9; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “أ ب د” md. 7.

¹⁰⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “أ ت ث” md. 1: 52; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 10; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “أ ت ث” md. 11.

¹⁰⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “أ ت ث” md. 1: 52; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 10; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “أ ت ث” md. 11.

أُرْبٌ يَأْرُبُ أَرَابَةً / إِرْبًا : Akıllı ve zeki olmak¹¹⁰.

أَرِبٌ يَأْرِبُ أَرِبًا (فـ / ب) : de mahir ve becerikli olmak¹¹¹.

أَرَبٌ يَأْرَبُ أَرَبًا : Dügüm vb. sıkmak, germek¹¹²

أَسَى يَأْسُو أَسَاءً : Yarayı / hastayı tedavi etmek, -(بين) arsını bulmak / düzeltmek barıştırmak¹¹³.

أَسَى يَأْسِي أَسَاءً (عـ / ل) : e üzölmek, üzgün olmak¹¹⁴.

أَشْرٌ يَأْشُرُ أَشْرًا : Şımarıp kibirlenmek¹¹⁵.

أَشْرٌ يَأْشُرُ / يَأْشُرُ أَشْرًا : Testere vb. biçmek, ucunu/ kenarını sivirtmek, inceltmek, eğelemek¹¹⁶.

أَمْرٌ يَأْمُرُ أَمْرًا : Emretmek, buyurmak (بـ) bir şeyi emretmek, yapmasını istemek¹¹⁷

أَمِيرٌ يَأْمُرُ أَمْرًا (عـ) : e lider olmak, başkan olmak¹¹⁸

أَمِنٌ يَأْمُنُ أَمَانَةً : Emin olmak, güvenilir olmak¹¹⁹.

¹¹⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “أرب” md. 1: 81; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 12; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “أرب” md. 21.

¹¹¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “أرب” md. 1: 81; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 12; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “أرب” md. 21.

¹¹² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “أرب” md. 1: 108; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 12; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “أرب” md. 21.

¹¹³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “أسى” md. 1: 108; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 15; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “أسى” md. 27.

¹¹⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “أسى” md. 1: 108; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 15; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “أسى” md. 27.

¹¹⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “أشْر” md. 1: 111; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 15; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “أشْر” md. 28.

¹¹⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “أشْر” md. 1: 111; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 15; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “أشْر” md. 28.

¹¹⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “أمر” md. 1: 149; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 18; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “أمر” md. 36.

¹¹⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “أمر” md. 1: 149; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 18; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “أمر” md. 36.

¹¹⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “أمن” md. 1: 163; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 18-19; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “أمن” md. 39.

أَمَانًا / أَمَنَةً / أَمَانًا : Korkusuz ve huzur içinde olmak, -bir şeyden veya (من) den güvende olmak, -birisine güvenmek, -(علي) i emin kılmak, emanet etmek¹²⁰.

أَهْلًا يَأْهُلُ أَهْوَالًا : Evlenmek -bir kadınla evlenmek, -bir yer insanlarla canlanmak, gelişmek¹²¹

أَهْلًا يَأْهُلُ أَهْلًا : (ب) ...ile cana yakın olmak, samimi olmak¹²²

ب

بُؤْسًا يَبُؤَسُ بَأْسًا : Kuvvetli olmak, şiddetli olmak, -cesaretli olmak, cesur/yiğit olmak.¹²³

بَيْسًا يَبْسَأُ بَأْسًا : Fakirleşmek, muhtaç hale gelmek¹²⁴.

بَتْرًا يَبْتُرُ بَيْرًا : Uzuv vb. kesmek, koparmak, -yarıda kesmek, yarıda bırakmak, -metni kısaltmak.¹²⁵

بَتْرًا يَبْتُرُ بَتْرًا : Kesilmek¹²⁶.

بَدْعًا يَبْدَعُ بَدْعًا : İcat etmek, ilk defa yapmak, yeni bir şey yapmak¹²⁷.

بَدْعًا يَبْدَعُ بَدَاعَةً : Bir şey benzersiz olmak mükemmel olmak¹²⁸.

بَرًّا يَبْرَأُ بَرًّا / بُرُوءًا : Allah yaratmak, var etmek¹²⁹.

¹²⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “أمن” md. 1: 163; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 18-19; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “أمن” md. 39.

¹²¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “أهل” md. 1: 185; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 19-20; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “أهل” md. 44.

¹²² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “أهل” md. 1: 185; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 19-20; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “أهل” md. 44.

¹²³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “بأس” md. 2: 9; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 20; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “بأس” md. 51.

¹²⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “بأس” md. 2: 9; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 20; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “بأس” md. 51.

¹²⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “بتر” md. 2: 13; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 22; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “بتر” md. 52.

¹²⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “بتر” md. 2: 13; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 22; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “بتر” md. 52.

¹²⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “بدع” md. 2: 37; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 26; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “بدع” md. 58.

¹²⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “بدع” md. 2: 37; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 26; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “بدع” md. 58.

¹²⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “برأ” md. 2: 46; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 27; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “برأ” md. 63.

بَرَاءٌ / بَرَاءٌ / بَرَاءٌ : Hasta iyileşmek şifa bulmak, -(من) töhmet, suç vb. den kurtulmak, uzak olmak, aklanmak, temize çıkmak¹³⁰

بَرَوٌّ / بَرَوٌّ / بَرَوٌّ : Saf ve iyi niyetli olmak, -hasta iyileşmek şifa bulmak¹³¹

بَرَدٌ / بَرَدٌ / بَرَدٌ : Hava soğumak, soğuk olmak, ısısı düşmek, -soğutmak sakinleştirmek, -yatışmak, sakinleşmek, -üşümek, soğuk hissetmek, -soğuk almak, -metal vb. törpülemek, eğelemek, yontmak, -ilgisini kaybetmek, -mektup göndermek¹³².

بَرْدٌ / بَرْدٌ / بَرْدٌ : soğuk olmak, soğumak¹³³.

بَرَقٌ / بَرَقٌ / بَرَقٌ : Parlamak, ışıldamak, -tehdit etmek¹³⁴.

بَرَقٌ / بَرَقٌ / بَرَقٌ : Şaşırarak, hayrete düşmek, dehşete kapılmak¹³⁵.

بَرَمٌ / بَرَمٌ / بَرَمٌ : İpi vb. bükmek, -kol vb. sıvamak, kıvırmak, -işiyi iyi bir şekilde yapmak, sağlama almak¹³⁶.

بَرَمٌ / بَرَمٌ / بَرَمٌ : Sıkılmak, bıkmak, (ب)den usanmak, bıkmak¹³⁷.

¹³⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “برأ” md. 2: 46; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 27; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “برأ” md. 63.

¹³¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “برأ” md. 2: 46; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 27; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “برأ” md. 63.

¹³² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “برد” md. 2: 53; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 28; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “برد” md. 64-65.

¹³³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “برد” md. 2: 53; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 28; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “برد” md. 64-65.

¹³⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “برق” md. 2: 66; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 28; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “برق” md. 64-65.

¹³⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “برق” md. 2: 66; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 29; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “برق” md. 68.

¹³⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “برم” md. 2: 73; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 29; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “برم” md. 70.

¹³⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “برم” md. 2: 73; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 29; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “برم” md. 70.

بَسَطَ / يَبْسُطُ / بَسْطًا : Yaymak , sermek, uzatmak, -elini uzatmak, -genişletmek, çoğaltmak, -sergilemek, sunmak, -sözü açıklamak, izah etmek, uzatmak, -sevindirmek, mutlu etmek, -açıklamak, ilan etmek¹³⁸.

بَسِطٌ / يَبْسُطُ / بَسَاطَةً : Sevimli ve cana yakın olmak, -sıradan olmak, -basit olmak, kolay olmak, -yüz parıldamak, -iyilik sever olmak¹³⁹.

بَشَّرَ / يَبْشُرُ / بَشْرًا / بُشْرًا : Habere vb. şeylere sevinmek, mutlu olmak, -(ب)ile müjdelenmek, haber getirmek, haberini yaymak¹⁴⁰.

بَشَرَ / يَبْشُرُ / بَشْرًا : Meyve vb. soymak, -yüzmek, sıyırmak, kazımak, -parçalara ayırmak¹⁴¹.

بَشْرٌ / يَبْشُرُ / بَشْرَةً : Güzel olmak, iyi olmak¹⁴².

بَطَلَ / يَبْطُلُ / بَطْلًا / بُطْلَانًا : Yok olmak, bitmek, sona ermek, hükmü kalmamak, geçerliliğini yitirmek, eskimek, demode olmak, -işsiz ağır hareket eden, tembel, aptal, zayıf akıllı, anlayışı kıt¹⁴³.

بَطَّلَ / يَبْطُلُ / بَطُولَةً : Cesaret göstermek, kahraman olmak¹⁴⁴.

بَطَنَ / يَبْطِنُ / بَطُونًا : Gizlenmek, gizli kalmak, saklanmak, gizli olmak¹⁴⁵.

بَطُنَ / يَبْطُنُ / بَطَانَةً : Göbeği büyümek, karnı şişmek, göbekli olmak¹⁴⁶.

¹³⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “بسط” md. 2: 76; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 31; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “بسط” md. 73.

¹³⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “بسط” md. 2: 76; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 31; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “بسط” md. 73.

¹⁴⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “بشر” md. 2: 79; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 32; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “بشر” md. 74.

¹⁴¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “بشر” md. 2: 79; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 32; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “بشر” md. 74.

¹⁴² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “بشر” md. 2: 79; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 32; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “بشر” md., 74.

¹⁴³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “بطل” md. 2: 103; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 33; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “بطل” md., 79.

¹⁴⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “بطل” md. 2: 103; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 33; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “بطل” md., 79.

¹⁴⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “بطن” md. 2: 104; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 33; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “بطن” md., 80.

¹⁴⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “بطن” md. 2: 104; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 33; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “بطن” md., 80.

بَطْنًا : Karnı ağrımak¹⁴⁷.

بَعْدًا / يَبْعُدُ بَعْدًا : Uzak olmak, arada uzun mesafe olmak- (عن) bir yere uzak olmak, uzak kalmak,-uzakta durmak, uzakta olmak, uzağa yerleşmek, -ihtimal dışı olmak, -(عن) uzaklaşmak, sakınmak- uzaklaştırmak -(ب) i (عن) den uzak tutmak, -ölmek, yok olmak, perişan olmak¹⁴⁸.

بَعْدًا : Uzak olmak, arada uzun mesafe olmak,-(عن) bir yere uzak olmak, uzak kalmak,-uzakta durmak, uzakta olmak, uzağa yerleşmek,-ölmek, yok olmak, perişan olmak¹⁴⁹.

بَغْضًا : Bir şeyden / birisinden hoşlanmamak, tiksirmek, sevmemek, nefret etmek, kendini uzak tutmak¹⁵⁰.

بَغْضًا : Sevilmemek, hoşlanılmamak, nefret edilir bir hale dönüşmek, -(الي) e sevimsiz gelmek¹⁵¹.

بَلَدًا : (ب) Bir yere yerleşmek, yurt edinmek¹⁵².

بَلَدًا : Aptal olmak, budala olmak, -tembelleşmek, canlılığını kaybetmek.¹⁵³

¹⁴⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “بطن” md. 2: 104; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 33; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “بطن” md., 80.

¹⁴⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “بعد” md. 2: 109; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 34; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “بعد” md., 83.

¹⁴⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “بعد” md. 2: 109; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 34; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “بعد” md., 83.

¹⁵⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “بغض” md. 2: 119; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 35; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “بغض” md., 86.

¹⁵¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “بغض” md. 2: 119; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 35; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “بغض” md., 86.

¹⁵² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “بلد” md. 2: 138; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 38; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “بلد” md., 91.

¹⁵³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “بلد” md. 2: 138; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 38; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “بلد” md., 91.

بَلَغَ يَبْلُغُ بُلُوغًا / بَلَغًا : Ulaşmak, erişmek, varmak, -haberi gelmek, ulaşmak, -delmek delip geçmek, -adedinde olmak, sayısı / toplamı ... e ulaşmak, sayısınca olmak, -meyve vb. olgunlaşmak, -amacına ulaşmak, -değerinde olmak, -çocuk buluşa ermek, ergenlik çağına girmek, -(من) i (الي) bir yere gitmek, bir noktaya ulaştırmak, sevk etmek, arttırmak, -(من) i etkilemek, -(من) yorgunluk / sıkıntı vermek, gücünü tüketmek.¹⁵⁴

بَلَّغَ يَبْلُغُ بَلَاغَةً : Güzel konuşmak, fasih konuşmak¹⁵⁵.

بَلَّ يَبْلُ بَلَاءً : Islatmak, nemlendirmek, rutubetlendirmek¹⁵⁶.

بَلَ يَبْلُ بَلًا / بَلَاءً / بُلُوغًا : Hastalıktan kurtulmak, iyileşmek, sağlığına kavuşmak¹⁵⁷.

بَلَّ يَبْلُ بَلَاءً : Denemek, imtihana tabi tutmak, tecrübe etmek, test etmek, tecrübeyle tanımak, -yormak, sıkıntıya sokmak, -başına gelmek, çekmek, maruz kalmak, -(ب) ile imtihan etmek, denemek¹⁵⁸.

بَلَّى يَبْلِي بَلَاءً : Eskimek, yıpranmak, çürümek, bozulmak, -önemini kaybetmek, ciddiyyetten uzaklaşmak, yok olmak, ortadan kalkmak¹⁵⁹.

بَهَتَ يَبْهَتُ بَهْتًا / بَهْتًا / بَهْتًا : Şaşırtmak, dehşete düşürmek, -birisine iftira atmak, hakkında yalan uydurmak¹⁶⁰.

¹⁵⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “بلغ” md. 2: 143; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 38; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “بلغ” md., 92.

¹⁵⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “بلغ” md. 2: 143; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 38; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “بلغ” md., 92.

¹⁵⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “بل” md. 2: 145; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “بل” md., 94.

¹⁵⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “بل” md. 2: 145; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “بل” md., 94.

¹⁵⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “بلا” md. 2: 151; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “بلا” md., 95.

¹⁵⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “بلا” md. 2: 151; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “بلا” md., 95.

¹⁶⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “بهت” md. 2: 162; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 39; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “بهت” md., 98.

بَهَتْ / يَبْهَتْ / هَبَتْ / يَهَبْتُ / يَهَبْتُ : Şaşırarak, hayrete düşmek, afallamak, -renk vb. solmak, canlılığını kaybetmek, güzelliğini yitirmek¹⁶¹.

بَهَجَ / يَبْهَجُ / بَهَجًا : Sevindirmek, mutlu etmek, coşturmak¹⁶².

بَهَجَ / يَبْهَجُ / بَهَجًا / بَهَجَةً : (ب/ل) e sevinmek, mutlu olmak, -güzel olmak, güzel görünmek, göz alıcı olmak, güzel ve ilgi çekici olmak¹⁶³.

ت

تَبَّرَ / يَتَبَّرُ / تَبْرًا : Yok olmak, helak olmak¹⁶⁴.

تَبَّرَ / يَتَبَّرُ / تَبْرًا : Yok etmek perişan etmek, ortadan kaldırmak¹⁶⁵.

تَخَّمَ / يَتَخَّمُ / تَخَمًا : Hazımsızlık çekmek¹⁶⁶.

تَخَّمَ / يَتَخَّمُ / تَخَمًا : Sınır çizmek, sınırlamak¹⁶⁷.

تَلَّ / يَتَلُّو / تَلًّا : Takip etmek, izlemek, peşinden gelmek¹⁶⁸.

تَلَّ / يَتَلُّو / تَلًّا : Okumak, yüksek sesle okumak, -(علي) birisine okumak¹⁶⁹.

¹⁶¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “بهت” md. 2: 162; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 39; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “بهت” md., 98.

¹⁶² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “بهج” md. 2: 163; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 39; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “بهج” md., 98.

¹⁶³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “بهج” md. 2: 163; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 39; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “بهج” md., 98.

¹⁶⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “تبر” md. 2: 210; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 43; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “تبر” md., 111.

¹⁶⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “تبر” md. 2: 210; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 43; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “تبر” md., 111.

¹⁶⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “تخم” md. 2: 216; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 43; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “تخم” md., 115.

¹⁶⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “تخم” md. 2: 216; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 43; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “تخم” md., 115.

¹⁶⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “تلا” md. 2: 235; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 46; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “تلا” md., 121.

¹⁶⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “تلا” md. 2: 235; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 46; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “تلا” md., 121.

ثَبَّتَ يَثْبُتُ ثَبَاتًا / ثَبُوتًا : Sağlam ve hareketsiz bir biçimde durmak, -(ب) de kalmak, durmak, -

haber olay vb. gerçekleşmek, meydana gelmek, vaki olmak, -(على) bir şeye devam etmek

sürdürmek, ısrar etmek, görüş / kara vb. değiştirmemek, -(ل) e karşı dayanmak, tahammül göstermek, sebat etmek¹⁷⁰.

ثَبَّتَ يَثْبُتُ ثَبُوتًا / ثَبَاتًا : Cesur ve sağlam olmak, dik duruşlu olmak, -haber sabit olmak, gerçek olmak¹⁷¹.

ثَرَمَ يَثْرُمُ ثَرْمًا : Vurarak dişini kırmak¹⁷².

ثَرَمَ يَثْرُمُ ثَرْمًا : Dişi kırılmak, diş kökünden kırılıp düşmek¹⁷³.

ثَقَّفَ يَثْقِفُ ثَقَافَةً : Becerikli olmak, akıllı ve mahir olmak¹⁷⁴.

ثَقَّفَ يَثْقِفُ ثَقَمًا : Akıllı ve mahir olmak, - iyi bilmek ve becerikli olmak, -bulmak, ele geçirmek, karşılaşmak, rastlamak¹⁷⁵.

ثَلَجَ يَثْلُجُ ثُلُوجًا : Kar yağmak, -soğumak, donmak, -dondurmak, içine buz koymak, soğutmak, -

(ل/إلى/ب) rahatlamak, içi soğumak, huzur duymak, hoşlanmak, sevinmek¹⁷⁶.

¹⁷⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “ثَبَّتَ” md. 3: 6; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 48; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ثَبَّتَ” md., 125.

¹⁷¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “ثَبَّتَ” md. 3: 6; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 48; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ثَبَّتَ” md., 125.

¹⁷² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “ثَرَمَ” md. 3: 15; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 49; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ثَرَمَ” md., 127.

¹⁷³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “ثَرَمَ” md. 3: 15; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 49; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ثَرَمَ” md., 127.

¹⁷⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “ثَقَّفَ” md. 3: 28; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 51; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ثَقَّفَ” md., 129.

¹⁷⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “ثَقَّفَ” md. 3: 28; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 51; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ثَقَّفَ” md., 129.

¹⁷⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “ثَلَجَ” md. 3: 35; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 52; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ثَلَجَ” md., 132.

تَلَجَّ يَتَلَجُّ تَلَجًا : تَلَجَّ (ل/إِ/ب) : rahatlamak, huzur duymak, sevinmek¹⁷⁷.

تَلَمَّ يَتَلَمُّ تَلَمًّا : Bir şeyin ucunu kırmak, -duvar vb. de gedik açmak, delik açmak, -bıçak, kılıç vb.

köreltmek, -itibarını lekelemek, zarar vermek¹⁷⁸.

تَلِمَّ يَتَلِمُّ تَلِمًّا : Gedik açılmak, delik açılmak, -körelmek, körleşmek, kesmez olmak¹⁷⁹.

ج

جَدَرَ يَجْدُرُ جَدْرًا : جَدَرَ (ب/ل) e uygun olmak, layık olmak, değer olmak, değmek, hak etmek, münasip

olmak, ehli olmak, uymak, yakışmak.¹⁸⁰

جَدِرَ يَجْدِرُ جَدْرًا : Çiçek hastalığına yakalanmak.¹⁸¹

جَدَعَ يَجْدَعُ جَدْعًا : Kesmek, kesip almak (burun, el, ayak vb.)¹⁸²

جَدِعَ يَجْدَعُ جَدْعًا : Burun vb. kesilmek¹⁸³.

جَدَمَ يَجْدِمُ جَدْمًا : Kesmek, kesip ayırmak (organ, uzuv gibi)¹⁸⁴

جَدِمَ يَجْدِمُ جَدْمًا : Eli kesilmek, parmakları kopmak¹⁸⁵.

¹⁷⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, ‘تَلَجَّ’ md. 3: 35; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 52; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, ‘تَلَجَّ’ md., 132.

¹⁷⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, ‘تَلَمَّ’ md. 3: 37; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 52; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, ‘تَلَمَّ’ md., 133.

¹⁷⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, ‘تَلِمَّ’ md. 3: 37; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 52; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, ‘تَلِمَّ’ md., 133.

¹⁸⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, ‘جَدَرَ’ md. 3: 93; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 57; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, ‘جَدَرَ’ md., 145.

¹⁸¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, ‘جَدِرَ’ md. 3: 93; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 57; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, ‘جَدِرَ’ md., 145.

¹⁸² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, ‘جَدَعَ’ md. 3: 95; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 58; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, ‘جَدَعَ’ md., 146.

¹⁸³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, ‘جَدِعَ’ md. 3: 95; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 58; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, ‘جَدِعَ’ md., 146.

¹⁸⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, ‘جَدَمَ’ md. 3: 105; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 59; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, ‘جَدَمَ’ md., 149.

¹⁸⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, ‘جَدِمَ’ md. 3: 105; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 59; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, ‘جَدِمَ’ md., 149.

جَرَدَ يَجْرُدُ جَرْدًا : Kabuğunu soymak, sıyırmak, -depo vb. deki malları saymak, sayım yapmak, envanterini yapmak, dökümünü listesini yapmak¹⁸⁶.

جَرِدَ يَجْرُدُ جَرْدًا : Vücutunda kıl olmamak, -yer ıssız ve çorak olmak, çölleşmek, -elbise eskimek¹⁸⁷.

جَرَضَ يَجْرُضُ / يَجْرِضُ جَرَضًا : Boğmak, tıkamak, nefesini kesmek¹⁸⁸.

جَرِضَ يَجْرِضُ جَرِضًا : Üzüntü / keder den tükürüğünü yutamamak, donup kalmak, şaşakalmak, yutamamak¹⁸⁹.

جَلَدَ يَجْلِدُ جَلْدًا : Kamçılamak, kırbaçlamak, sopa atmak, dövdü¹⁹⁰.

جَلَدَ يَجْلِدُ جَلْدًا : Güçlü ve metin olmak, -(علي) e karşı sabırlı olmak, tahammüllü olmak¹⁹¹.

جَلَدَ يَجْلِدُ جَلْدًا : Donmak, buz tutmak¹⁹².

جَمَلَ يَجْمَلُ جَمَلًا : Toplamak, toparlamak, özetlemek¹⁹³.

جَمَلَ يَجْمَلُ جَمَلًا : Güzel olmak, hoş olmak, sevimli / şirin olmak, latif olmak, yakışıklı olmak, -huyu / ahlakı güzel olmak¹⁹⁴.

¹⁸⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “جرد” md. 3: 113; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 60; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “جرد” md. 151.

¹⁸⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “جرد” md. 3: 113; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 60; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “جرد” md., 151.

¹⁸⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “جرض” md. 3: 125; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 61; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “جرض” md., 153.

¹⁸⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “جرض” md. 3: 125; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 61; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “جرض” md., 153.

¹⁹⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “جلد” md. 3: 173; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 67; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “جلد” md., 165.

¹⁹¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “جلد” md. 3: 173; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 67; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “جلد” md., 165.

¹⁹² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “جلد” md. 3: 200; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 67; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “جلد” md., 165.

¹⁹³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “جمل” md. 3: 200; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 69; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “جمل” md., 176.

¹⁹⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “جمل” md. 3: 200; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 69; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “جمل” md., 176.

جَنَّ يَجْنُ جُنُونًا / جَنَّ : Hava kararmak, gece çökmek, karanlık olmak, -örtmek, kaplamak, gizlemek, -karanlık bastırmak, zifiri karanlık olmak, -(علي) i örtmek, kaplamak, sarmak¹⁹⁵.

جَنَّ يَجْنُ جَنَّ / جُنُونًا / جِنَّةً : Delirmek, çıldırmak, aklını yitirmek, -(من/ب)) şaşkınlıktan deliye dönmek¹⁹⁶.

جَهَرَ يَجْهَرُ جَهْرًا / جَهَارًا : Ortaya çıkmak, belirtmek, açığa çıkmak, açıkça yapmak, ilan etmek, duyurmak, -sesi yükseltmek, yüksek sesle konuşmak, okumak, -güneş, ışık vb. gözünü kamaştırmak¹⁹⁷.

جَهَرَ يَجْهَرُ جُهُورَةً / جِهَارَةً : Ses yüksek olmak, yükselmek¹⁹⁸.

جَهَمَ يَجْهَمُ جَهْمًا : Asık suratla karşılamak, hoş karşılamamak¹⁹⁹.

جَهَمَ يَجْهَمُ جَهَامَةً : Somurtmak, suratını buruşturmak, suratını asmak, kaşlarını çatmak²⁰⁰.

ح

حَبَرَ يَحْبُرُ حَبْرًا / حُبُورًا : Sevindirmek, neşelendirmek, mutlu etmek, nimetlendirmek²⁰¹.

حَبَرَ يَحْبُرُ حَبْرًا : Sevindi, mutlu oldu eğlendi²⁰².

¹⁹⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “جن” md. 3: 220; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 69; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “جن” md., 182.

¹⁹⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “جن” md. 3: 220; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 69; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “جن” md., 183.

¹⁹⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “جهر” md. 3: 225; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 71; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “جهر” md., 185.

¹⁹⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “جهر” md. 3: 225; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 71; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “جهر” md., 185.

¹⁹⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “جهم” md. 3: 229; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 71; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “جهم” md., 187.

²⁰⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “جهم” md. 3: 229; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 71; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “جهم” md., 187.

²⁰¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حبر” md. 4: 11; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 75; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حبر” md., 198.

²⁰² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حبر” md. 4, 11; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 75; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حبر” md., 198.

حَبَلٌ يَحْبُلُ حَبْلًا : Avlamak, tuzağa düşürmek²⁰³.

حَبَلٌ يَحْبُلُ حَبْلًا : Kadın hamile olmak, gebe kalmak,-ekinin taneleri dolgun olmak²⁰⁴.

حَدَّثَ يَحْدُثُ حَدِيثًا / حَدَاثَةً : Olmak, meydana gelmek, ortaya çıkmak, -(ل) birisine olmak, birisinin başına gelmek, -yeni olmak, son zamanlarda olmak, -genç olmak²⁰⁵.

حَدَّثَ يَحْدُثُ حَدَاثَةً : Yeni olmak, son zamanlarda olmak, -genç olmak²⁰⁶.

حَدَّ يَحْدُّ حَدًّا : Bıçak / kılıç vb. bileylemek, keskinleştirmek, -sınırlamak, arasına sınır koymak, sınır oluşturmak, sınırı olmak, -suçluya ceza vermek, cezalandırmak, -(عن) den uzaklaştırmak, vaz geçirmek, uzak tutmak, -(من) den ayırmak, -(من) den bir şeye sınırlamak, koymak, engel olmak²⁰⁷.

حَدَّ يَحْدُّ حَدًّا / حَدَاثَةً : حَدَّ يَحْدُّ حَدًّا : (علي) e hiddetlenmek, çok kızmak, -(علي) ölü için yas tutmak, mateme girmek, -kılıç vb. keskin olmak, -koku bv. Etkili olmak, kuvvetli olmak²⁰⁸.

حَرَبَ يَحْرِبُ حَرْبًا : Mızrakla vurmak, mızrağı saplamak²⁰⁹.

حَرَبَ يَحْرِبُ حَرْبًا : Öfkelenmek, hiddetlenmek, sinirlenmek²¹⁰.

²⁰³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حبل” md. 4: 20; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 76; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حبل” md., 200.

²⁰⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حبل” md., 4: 20; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 76; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حبل” md., 200.

²⁰⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حدث” md., 4: 52; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 79; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حدث” md., 207.

²⁰⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حدث” md., 4: 52; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 79; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حدث” md., 207.

²⁰⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حدد” md., 4: 55; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 79; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حدد” md., 209.

²⁰⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حدد” md., 4: 55; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 79; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حدد” md., 209.

²⁰⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حرب” md., 4: 69; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 81; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حرب” md., 214.

²¹⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حرب” md., 4: 69; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 81; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حرب” md., 214.

حَرَ يَحْرُ يَحْرُ / يَحْرُ حَرًا / حَرَاةً : Susamak, -susuzluktan veya üzüntüden ciğeri kurumak, -hür olmak, -hürriyetine kavuşmak²¹¹.

حَرَ يَحْرُ حِرَّةً / حَرَاةً / حِرِّيَّةً : Serbest bırakmak, azat etmek, hür bırakmak, -(من) den kurtarmak, yük, vb. hafifletmek, rahatlatmak, -gidermek, kitap, dergi, gazete vb. baskıya hazırlamak, gözden geçirmek, tashih etmek, -yazmak yazıya geçmek, telif etmek, -düzeltmek, tanımlamak, belirtmek, tetkik etmek, -Allah yoluna vakfetmek, adamak²¹².

حَرَزَ يَحْرُزُ حَرَزًا : Korumak, muhafaza etmek²¹³.

حُرِّزَ يَحْرُزُ حَرَاةً : Korunmak, korunaklı olmak.²¹⁴

حَرَشَ يَحْرِشُ حَرَشًا : Tırmalamak, tırnaklamak, kaşımak, -avlamak için avını ürkütme.²¹⁵

حَرِشَ يَحْرِشُ حَرِشًا : Sert olmak, kaba olmak.²¹⁶

حَرَمَ يَحْرِمُ حَرَمًا / حَرَمَانًا : Bir şeyden men etmek, yasaklamak, - e engel olmak, -aforoz etmek, - (من) den engellemek, vermemek, bir şeyden mahrum bırakmak, -bir şey (علي) e yasak olmak, haram olmak²¹⁷.

حَرَمَ يَحْرِمُ حُرْمَةً حَرَامًا : Bir şey (علي) birisine yasak olmak, haram kılınmış olmak, yasaklanmış olmak, yapmasına izin verilmemek²¹⁸.

²¹¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حرر” md., 4: 79; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 81; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حرر” md., 216.

²¹² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حرر” md., 4: 79; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 81; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حرر” md., 216.

²¹³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حرز” md., 4: 84; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 82; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حرز” md., 218.

²¹⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حرز” md., 4: 84; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 82; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حرز” md., 218.

²¹⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حرش” md., 4: 85; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 82; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حرش” md., 219.

²¹⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حرش” md., 4: 85; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 82; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حرش” md., 219.

²¹⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حرم” md., 4: 94; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 83; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حرم” md., 223.

²¹⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حرم” md., 4: 94; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 83; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حرم” md., 223.

حَزَمَ يَحْزِمُ حَزْمًا : Bağ / kayış vb. ile bağlamak, sabitlemek, paketlemek, sarmak, sarıp bağlamak, demet yapmak²¹⁹.

حَزْمٌ يَحْزِمُ حَزَامَةً : Kararlı olmak, metin olmak, cesur olmak²²⁰.

حَسَبَ يَحْسِبُ حِسَابًا : Saymak, hesaplamak, -(ل) in kendisine yazmak, hesabına yazmak, -göz önüne almak, hesaba katmak, -(علي) hesabına kaydetmek, zimmetine geçirmek²²¹.

حَسَبٌ يَحْسِبُ حَسَبًا : Soylu olmak, şerefli olmak, asil ve itibarlı olmak²²².

حَسِبَ يَحْسِبُ / يَحْسِبُ حِسَابًا : Zannetmek, sanmak, varsaymak, düşünmek, -den kabul etmek, saymak, -(من) hesaba katmak, sayıya eklemek²²³.

حَسَرَ يَحْسِرُ / يَحْسِرُ حُسُورًا : Örtü vb. açılmak, açılıp ortaya çıkmak, -(عن) den kaldırıp açmak, ...den çıkarıp açmak, açıp ortaya çıkarmak, örtüsünü kaldırmak, -uzun süre bakmaktan gözü zayıf düşmek, yorgun düşmek, görmesi zayıflamak, -yorulmak, bitkin düşmek²²⁴.

حَسَرَ يَحْسِرُ حَسَارَةً : Göz yorulmak, uzun süre bakmaktan yorgun düşmek²²⁵.

حَسِرَ يَحْسِرُ حَسْرًا : (علي) e üzülme, ...den dolayı kederlenmek, hasretini çekmek²²⁶.

²¹⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حزم” md., 4: 108; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 84; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حزم” md., 227.

²²⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حزم” md., 4: 108; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 84; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حزم” md., 227.

²²¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حسب” md., 4: 112; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 84; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حسب” md., 228.

²²² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حسب” md., 4: 112; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 84; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حسب” md., 228.

²²³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حسب” md., 4: 112; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 84; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حسب” md., 228.

²²⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حسر” md., 4: 116; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 84; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حسر” md., 230.

²²⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حسر” md., 4: 116; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 84; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حسر” md., 230.

²²⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حسر” md., 4: 116; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 84; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حسر” md., 230.

حَشَدًا يَحْشُدُ حَشْدًا : Yudum, -çok az ordu vb. toplamak, bir yerde toplamak, bir araya getirmek, kalabalıklar oluşturmak, yığılmak, -orduyu seferber etmek, harekete geçirmek,-(ل) in tarafını tutmak, yanında yer almak²²⁷.

حَشَدًا يَحْشُدُ حُشُودًا : Toplanmak, yardımlaşma için bir araya gelmek²²⁸.

حَشَمًا يَحْشِمُ حَشْمًا : Utandırmak, -öfkelenmek, kızdırmak²²⁹.

حَشِمًا يَحْشِمُ حَشْمًا : Utanmak, öfkelenmek, kızmak²³⁰.

حَصَبًا يَحْصِبُ حَصَبًا : Çakıl taşı atmak, -yeri çakıl taşı ile döşemek, çakıl ile kaplamak²³¹.

حَصَبًا يَحْصِبُ حَصَبًا : Kızamık olmak, kızamık çıkarmak²³².

حَصْرًا يَحْصِرُ حَصْرًا : Çevrelemek, kuşatmak, sarmak, -ihtiva etmek, içermek, -sınırlamak, kısıtlamak, belirlemek, -(ب) ile veya (في) de sınırlamak, sınırlı kılmak, -muhasara etmek, ablukaya almak, -kelime ibare vb. parantez içine almak, -(عن) den alıkoymak, engel olmak, mani olmak, yayılmasını engellemek, -kısaltmak, özetlemek, -azaltmak, kısmak, -(في) de toplamak, bir araya getirmek, -de yoğunlaştırmak, hasretmek, -(في) eklemek, katmak²³³.

حَصْرًا يَحْصِرُ حَصْرًا : Dili tutulmak, kem küm etmek, kekelemek, konuşamamak²³⁴.

²²⁷ Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 85; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حشد” md., 235.

²²⁸ Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 85; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حشد” md., 235.

²²⁹ Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 86.

²³⁰ Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 86.

²³¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حصب” md., 4: 136; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 86; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حصب” md., 237.

²³² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حصب” md., 4: 138; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 86; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حصب” md., 237.

²³³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حصر” md., 4: 138; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 87; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حصر” md., 238.

²³⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حصر” md., 4: 138; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 87; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حصر” md., 238.

حَقَرَ / حَقَرًا / حَقَرًا : Küçümsemek, hor görmek, hakir görmek, -hakir olmak, rezil olmak, -küçülmek, değerini yitirmek²³⁵.

حَقَرَ يَحْقُرُ حَقَارَةً : Hakir olmak, rezil olmak, -küçülmek²³⁶.

حَكَمَ يَحْكُمُ حُكْمًا : Bir yeri veya (علي) i yönetmek, idare etmek, -hakem olmak, hakem olarak karar vermek, -hüküm vermek, karar almak, -(ب) ile hükmetmek, -(ب) bir şeyi emretmek, buyurmak, -(علي) aleyhinde (ب) ile hüküm vermek, cezaya çarptırmak, karar vermek, -(علي) bir konuda karar vermek hüküm vermek, -(علي) hakim olmak, kontrolü altına almak, otoritesine almak, -(ل) lehinde karar almak, lehinde hükmetmek, -birine (ل) bir şeyin verilmesini emretmek, -(في/علي) hakkında görüş belirtmek, hüküm vermek, (بين) aralarında hüküm vermek, -at vb. hayvana gem takmak, -birine engel olmak, geri çevirmek yasak olmak, -(عن) istediğinden alıkoymak²³⁷.

حَكَمَ يَحْكُمُ حُكْمًا : Hikmetli olmak, hikmet sahibi / bilge olmak²³⁸.

حَلَّ يَحُلُّ حَلًّا : (düğüm / sorun / problem / bulmaca vb.) çözmek, çözüme kavuşturmak, halletmek, -deşifre etmek, şifreyi çözmek, -analiz etmek, tahlil etmek, çözümlenmek, -açmak, gevşetmek, -şiiri nesre çevirmek, -eritmek, çözmek, -parti / kurum / Parlamento vb. kapatmak, fes etmek, dağıtmak, -renk vb. değişmek, solmak, - mahkum vb. serbest bırakmak, -(من) den berat ettirmek, muaf tutmak, sorumluluğu kaldırmak²³⁹.

²³⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حقر” md., 4: 175; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 91; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حقر” md., 254.

²³⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حقر” md., 4: 175; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 91; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حقر” md., 254.

²³⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حكم” md., 4: 186; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 92; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حكم” md., 259.

²³⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حكم” md., 4: 186; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 92; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حكم” md., 259.

²³⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حلل” md., 4: 203; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 93; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حلل” md., 266.

حَلَّ يَحِلُّ / يَحِلُّ حَلًّا / حُلُولًا : Bir yerde veya (ب/في/علي) de oturmak, ikamet etmek, bir yeri işkal etmek, -(mevsim, dönem, sezon vb.) başlamak, gelmek, yaklaşmak, -(ب/علي) birisinin başına gelmek, olmak, -(في/علي) ilah hulul etmek, içine girmek, insan şeklinde görünmek, -vakti gelmek, vadesi gelmek, -borcun vadesi gelmek, öfke, azap, bela (علي) in başına gelmek, çökmek²⁴⁰.

حَلَّ يَجِلُّ حَلَالًا : Helal olmak, mübah olmak, kanuni olmak, serbest olmak²⁴¹.

حَلَّ يَجِلُّ حُلُولًا : (علي) e gerekli olmak, vacip olmak²⁴².

حَلَّمَ يَحْلُمُ حُلْمًا / حُلْمًا : Rüya görmek, -bir şeyi veya (ب) i rüyasında görmek, -(ب) i derinlemesine düşünmek, hayal etmek, ...düşüncesine dalmak, -buluğa ermek, ergenlik çağına ermek²⁴³.

حَلَّمَ يَحْلُمُ حِلْمًا : Yumuşak başlı olmak, halim selim olmak, sabırlı ve kendine hakim olmak, akıllı ve uyanık olmak, -affedici ve bağışlayıcı olmak²⁴⁴.

حَلَا يَحْلُو حَلَاوَةً حُلُوانًا : Tatlı olmak, -lezzetli olmak, hoş olmak, rahatlatıcı olmak, -(ل) e hoş gelmek, rahatlatıcı gelmek, güzel gelmek, hoşuna gitmek, makbul olmak, -süslemek, donatmak, güzelleştirmek²⁴⁵.

حَلَّى يَحْلِي حَلِيًّا : Lezzetli olmak, hoş olmak, -(من) den iyilik görmek, hayır elde etmek, -ağaç yaprak, meyve vermek, -kadın takı / mücevher takmak, süslenmek, (ب) ile süslenmek²⁴⁶.

²⁴⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حلل” md., 4: 203; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 93; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حلل” md., 266.

²⁴¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حلل” md., 4: 203; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 93; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حلل” md., 266.

²⁴² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حلل” md., 4: 203; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 93; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حلل” md., 266.

²⁴³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حلم” md., 4: 209; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حلم” md., 269.

²⁴⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حلم” md., 4: 209; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حلم” md., 269.

²⁴⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حلي” md., 4: 212; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حلي” md., 270

²⁴⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حلي” md., 4: 212; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حلي” md., 270

حَمَسَ يَحْمُسُ حَمْسًا : Et vb. kızartmak, kavurmak, -kızdırmak, öfkelenmek²⁴⁷.

حَمْسٌ يَحْمُسُ حَمَاسَةً : Cesur olmak, cesaretli olmak, kahraman olmak²⁴⁸.

حَمِسٌ يَحْمَسُ حَمَسًا : Gayretli olmak, hevesli olmak, ateşli olmak, coşkulu olmak²⁴⁹.

حَمَشَ يَحْمِشُ حَمَشًا / حَمَشَةً : Kızdırmak, tahrik etmek²⁵⁰.

حَمِشَ يَحْمِشُ حَمِشًا : Kızmak, öfkelenmek²⁵¹.

حَمَا يَحْمُوا حُمُومًا : sıcaklığı artmak, harareti yükselmek²⁵².

حَمَى يَحْمِي حَمِيًا / حِمَايَةً : korumak, muhafaza etmek, -savunmak müdafa etmek, -desteklemek, -
(من/عن) den korumak, muhafaza etmek, -hastaya perhiz uygulamak, diyet vermek, hastayı (من/عن)
zararlı şeylerden korumak²⁵³.

حَنَا يَحْنُو حُنُومًا : حَنَا (على) e şefkat beslemek, merhamet etmek, acımak, -eğilmek, bükülmek, -aşağı
doğru eğmek, bükmek, -bükmek, kıvırmak, -tevazudan boyun eğmek, -(على / إلى) e meyletmek,
eğilimli olmak²⁵⁴.

حَنَى يَحْنِي حَنِيًا : Eğmek, bükmek, aşağı doğru ekmek²⁵⁵.

²⁴⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حمس” md., 4: 223; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 96; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حمس” md., 272.

²⁴⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حمس” md., 4: 223; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 96; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حمس” md., 272.

²⁴⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حمس” md., 4: 223; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 96; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حمس” md., 272.

²⁵⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حمش” md., 4: 223; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 96; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حمش” md., 273.

²⁵¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حمش” md., 4: 223; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 96; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حمش” md., 273.

²⁵² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حمي” md., 4: 239; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 97; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حمي” md., 278.

²⁵³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حمي” md., 4: 212; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 97; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حمي” md., 278.

²⁵⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حني” md., 4: 212; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 98; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حني” md., 283.

²⁵⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حني” md., 4: 212; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 98; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حني” md., 283.

خ

خَبَلٌ يَخْبِلُ خَبَالًا : Kafasını karıştırmak, kendinden geçirmek, sersemletmek, -çıldırtmak, delirtmek, -(عن) den engellemek, mani olmak²⁵⁶.

خَبِلَ يَخْبِلُ خَبَالًا / خَبَلًا : Delirmek, çıldırmak, aklını kaybetmek, -kafası karışmak²⁵⁷.

خَدَرَ يَخْدُرُ خَدْرًا : Kadın örtülü bölmede gizlenmek, örtünün arkasına geçmek, -kadın ferace giymek, ferace vb. ile örtünmek, -bir şeyi örtmek, -(ب) bir yerde kalmak, ayrılmamak²⁵⁸.

خَدِرَ يَخْدِرُ خَدْرًا : El, ayak vb. uyuşmak, karıncalanmak, -hissiz kalmak, halsizleşmek²⁵⁹.

خَرَبَ يَخْرُبُ خَرَبًا : Yıkma, yerle bir etmek, harap etmek, yok etmek, -bozma, işlemez hale getirmek, zayıflatma²⁶⁰.

خَرِبَ يَخْرِبُ خَرَابًا : Yıkılmak, harap olmak, bozulma, çalışmaz olmak, zayıflama, kötüleşme²⁶¹.

خَرَّ يَخْرُ / يَخِرُّ خَرِيرًا : Su ses çıkarmak, şarıldama, -hafifse ses çıkarmak, -uyuyan horlamak, -kedi vb. hırlama²⁶².

²⁵⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “خبل” md., 5: 15; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 103; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “خبل” md., 307.

²⁵⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “خبل” md., 5: 15; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 103; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “خبل” md., 307.

²⁵⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “خدر” md., 5: 26; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 105; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “خدر” md., 310.

²⁵⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “خدر” md., 5: 26; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 105; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “خدر” md., 310.

²⁶⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “خرب” md., 5: 36; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 107; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “خرب” md., 314.

²⁶¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “خرب” md., 5: 36; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 107; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “خرب” md., 314.

²⁶² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “خرر” md., 5: 42; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 107; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “خرر” md., 319.

حَرَ يَجُرُّ / يَجُرُّ حُرُورًا : Düşmek, yıkılmak, -secde etmek, secdeye kapanmak, -(علي) ansızın saldırmak, birden hücum etmek²⁶³.

حَرَ يَخْرِقُ / يَخْرِقُ حَرْقًا : Delmek, delik açmak, -açmak, -yırtmak, parçalamak, yırtıp ayırmak, çatlatmak, -elbise vb. geçmek ve bulaşmak, -derinlerine işlemek, içine nüfuz etmek, -içinden geçmek, içine nüfuz etmek, aşmak, -ülke vb. bir baştan diğer başa katmak, geçmek, -yalan uydurmak, -anlaşma vb. bozmak ihlal etmek, kanunu çiğnemek, karşı gelmek, -(في) de kalmak, ayrılmamak²⁶⁴.

حَرَ يَخْرِقُ حَرْقًا : Aptal olmak, ahmak olmak, -(ب) bir şeyi iyi bilmemek, becerememek²⁶⁵.

حَسَرَ يَخْسِرُ حُسْرًا / حَسَارًا / حُسْرَانًا : Kaybetmek, yok etmek, bitirmek, tüketmek, -zarar etmek zarara uğramak, -bir şeyi eksiltmek, eksik çıkarmak, -aldanmak, malı değerinden ucuza satmak, -eksilmek, zayi olmak²⁶⁶.

حَسَرَ يَخْسِرُ حُسْرًا / حَسَارًا / حُسْرَانًا : Zarar etmek, zarara uğramak kaybetmek, tüketmek, -yenilmek, başarısız olmak, kaybetmek, -yolunu kaybetmek, sapıtmak²⁶⁷.

حَشَبَ يَخْشِبُ حَشْبًا : Gelişi güzel şiir söylemek²⁶⁸.

حَشَبَ يَخْشِبُ حَشْبًا : Sert olmak, kaba olmak²⁶⁹.

²⁶³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “خرر” md., 5: 42; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 107; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “خرر” md., 319.

²⁶⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “خرق” md., 5: 54; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 109; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “خرق” md., 321.

²⁶⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “خرق” md., 5: 54; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 109; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “خرق” md., 321.

²⁶⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “خسر” md., 5: 65; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 111; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “خسر” md., 326.

²⁶⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “خسر” md., 5: 65; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 111; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “خسر” md., 326.

²⁶⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “خشب” md., 5: 68; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 111; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “خشب” md., 327.

²⁶⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “خشب” md., 5: 68; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 111; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “خشب” md., 327.

حَصَرَ يَحْصِرُ حَصْرًا : Birisinin böğrüne / beline vurmak²⁷⁰.

حَصِرَ يَحْصِرُ حَصْرًا : Soğumak, soğuk olmak, -soğuktan üşümek²⁷¹.

حَصَّ يَحْصُ حَصًّا / حُصُوصًا : Özel olmak, özelleştirmek, -belirli bir şey ile ilgili olmak, -birisine mahsus olmak, birisinin olmak, -ilgilendirmek, ...ile ilgili olmak, çokça vermek, cömertçe vermek, ihsan etmek, bahşetmek, -birisini (ب) ile ayırt etmek, ayrıcalık vermek, başkasına tercih etmek, -(ب) e tahsiz etmek ayırmak, -(ل) için seçmek, seçip ayırmak²⁷².

حَصَّ يَحْصُ حَصَاةً : İhtiyacı olmak, muhtaç olmak²⁷³.

حَضَبَ يَحْضِبُ حَضْبًا / حِضَابًا : Kına vb. ile boyamak, renklendirmek, -ağaç vb. yeşermek, -yerin bitkisi çıkmak, bitmek²⁷⁴.

حَضَبَ يَحْضِبُ حَضُوبًا : Ağaç vb. yeşermek²⁷⁵.

حَطَبَ يَخْطُبُ حُطْبَةً / حَطَابَةً : Konuşma yapmak, söylev vermek, -vaaz vermek, hutbe vermek, -(في/علي) e hitap etmek, konuşma yapmak, -kadına evlenme teklif etmek, evlenmek istemek²⁷⁶.

حَطَبَ يَخْطُبُ حَطَابَةً : Hatip olmak, iyi konuşmacı olmak²⁷⁷.

²⁷⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حصر” md., 5: 78; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 113; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حصر” md., 330.

²⁷¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حصر” md., 5: 78; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 113; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حصر” md., 330.

²⁷² Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 113; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حصص” md., 331.

²⁷³ Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 113; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حصص” md., 331.

²⁷⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حضب” md., 5: 85; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 113; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حضب” md., 334.

²⁷⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حضب” md., 5: 85; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 113; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حضب” md., 334.

²⁷⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “خطب” md., 5: 97; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 114; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “خطب” md., 337.

²⁷⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “خطب” md., 5: 97; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 114; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “خطب” md., 337.

حَطَرَ يَحْطُرُ / يَحْطُرُ حُطُورًا : (ل) birisinin aklına gelmek, hatırlamak²⁷⁸.

حَطَرَ يَحْطُرُ حَطْرَانًا : sallanarak yürümek, çalım satarak yürümek, kasıla kasıla / salına salına yürümek, -(ب) i sallamak, savurmak, titretmek, -sallanmak, ileri geri gidip gelmek, -(في) yürüyüşünde salınmak, salına salına yürümek²⁷⁹.

حَطَرَ يَحْطُرُ حُطُورَةً / حَطْرًا : Bir kimse seçkin olmak, şerefli olmak, -bir şey önemli olmak, ciddi olmak, tehlikeli ve riskli olmak²⁸⁰.

حَفَرَ يَحْفِرُ / حَفْرًا / حَفَارَةً / حِفْرَةً : Korumak, gözetmek, muhafaza etmek, -korumalık yapmak, koruma olarak eşlik etmek, -sözü bozmak, anlaşmayı çiğnemek, -(ب) aldatmak, ihanet etmek, -(ب) sözünde durmak, anlaşmaya uymak (zıttı)²⁸¹.

حَفَرَ يَحْفِرُ / حَفْرًا / حَفَارَةً : Utangaç olmak, haya sahibi olmak²⁸².

حَفَقَ يَحْفِقُ / يَحْفِقُ حُفُوقًا / حَفَقَانًا : Titremek, sarsılmak, çırpınmak, -yıldız vb. kaybolmak, batmak, -uyuklamak, uyuklarken başı öne düşmek²⁸³.

حَفَقَ يَحْفِقُ / يَحْفِقُ حَفْقًا : Hafifçe vurmak, -ses çıkarmak, -yumurta vb. çırpınmak²⁸⁴.

²⁷⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “خطر” md., 5: 99; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 115; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “خطر” md., 338.

²⁷⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “خطر” md., 5: 99; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 115; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “خطر” md., 338.

²⁸⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “خطر” md., 5: 99; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 115; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “خطر” md., 338.

²⁸¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حفر” md., 5: 110; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 116; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حفر” md., 343.

²⁸² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حفر” md., 5: 110; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 116; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حفر” md., 343.

²⁸³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حفق” md., 5: 114; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 116; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حفق” md., 346.

²⁸⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حفق” md., 5: 114; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 116; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حفق” md., 346.

خَلَعَ يَخْلَعُ خَلْعًا : Elbise vb. çıkarmak, -soyunmak, -kapı vb. zorla açmak, kırmak, -diş vb. çekmek, çekip çıkarmak, -(من) işten atmak, çıkarmak, görevden almak, -(علي) vermek, bahşetmek, lütfetmek²⁸⁵.

خَلَعَ يَخْلَعُ خَلَاعَةً : Ahlaksızlaşmak, başına buyruk olmak²⁸⁶.

خَلَقَ يَخْلُقُ خَلْقًا : Yaratmak, yoktan var etmek, -...e sebep olmak, sebep oluşturmak²⁸⁷.

خَلِقَ يَخْلُقُ خَلْقًا : Elbise vb. eskimek, yıpranmak²⁸⁸.

خَلُقَ يَخْلُقُ خُلُوقَةً / خَلِيفَةً : Elbise vb. eskimek, yıpranmak, -iyi huylu olmak, ahlaki güzel olmak, -(ل/ر) e uygun olmak, münasip olmak, yakışmak²⁸⁹.

د

دَبَقَ يَدْبِقُ دَبْقًا : Ökse (yapışan) ile kuş yakalamak²⁹⁰.

دَبِقَ يَدْبِقُ دَبْقًا : Yapışmak (ب) e yapışmak²⁹¹.

دَخَلَ يَدْخُلُ دُخُولًا : Bir yere veya (في/إلى) e girmek, -yeni bir yere veya konuma girmek, katılmak, -zorla girmek, işgal etmek, -görev vb. üstlenmek, başlamak, -şüphe vb. duygu içine girmek, meşgul etmek, -vakit vb. girmek, başlamak, -(ب) e sokmak girdirmek, -(علي) ...in yanına girmek, huzuruna / odasına girmek, -(علي) ziyaret etmek, uğramak, görmeye gelmek, -(علي)

²⁸⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “خلع” md., 5: 130; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 118; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “خلع” md., 353.

²⁸⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “خلع” md., 5: 130; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 118; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “خلع” md., 353.

²⁸⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “خلق” md., 5: 139; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 119; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “خلق” md., 357.

²⁸⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “خلق” md., 5: 139; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 119; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “خلق” md., 357.

²⁸⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “خلق” md., 5: 139; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 119; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “خلق” md., 357.

²⁹⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “دبق” md., 5: 214; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 126; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “دبق” md., 376.

²⁹¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “دبق” md., 5: 214; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 126; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “دبق” md., 376.

içine girmek, kaplamak, musallat olmak, meşgul etmek, -(علي) önce gelmek, önünde / başında gelmek, -(ب/علي) kadın ile yatmak, zifafa girmek, -(في) içine girmek, işlemek, nüfuz etmek, -(في/الي) delip geçmek, batmak, -(في) e katılmak, iştirak etmek, -(في) e başlamak, -(في) başına gelmek, ele geçirmek, elde etmek²⁹².
دَخَلَ دَخْلًا : İçi bozulmak, rahatsız olmak²⁹³.

دَخَنَ يَدُخِنُ / دَخِنًا / دُخُونًا : Duman çıkmak, tütmek, duman çıkarmak²⁹⁴.

دَخِنَ يَدُخِنُ دَخْنًا : Ateş dumanlanmak, duman çıkarmak, tütmek, -yemek vb. duman kokusu sinmek, duman kokusunu almak, -duman rengi gibi olmak, -fitne / kargaşa vb. ortaya çıkmak, yayılmak²⁹⁵.

دَرَجَ يَدْرُجُ دَرَجًا / دُرُوجًا : Bebek vb. tıpış tıpış yürümek, -yaşlı vb. yavaş yavaş yürümek, yavaş hareket etmek, -yaygınlaşmak, kullanımı çoğalmak, moda olmak, -vakit geçmek, ilerlemek, -rüzgar esip geçmek, -tedavülde olmak, kullanımda olmak, -yok olmak, nesli tükenmek ölmek, -derece derece ilerlemek, yavaş yavaş yükselmek, -elbise / kitap vb. sarmak, katlamak, dürmek, -(في) in içine sokmak, içine katlamak, arasına koymak, -(علي) alışmak, alışkanlık kazanmak, -(من) alışkanlık vb. den vazgeçmek, bırakmak²⁹⁶.

دَرَجَ يَدْرُجُ دَرَجًا : (الي) Adım adım ilerlemek, derece derece yükselmek²⁹⁷.

²⁹² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “دخل” md., 5: 228; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 126; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “دخل” md., 379.

²⁹³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “دخل” md., 5: 228; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 126; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “دخل” md., 379.

²⁹⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “دخن” md., 5: 231; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 129; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “دخن” md., 381.

²⁹⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “دخن” md., 5: 231; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 129; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “دخن” md., 381.

²⁹⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “درج” md., 5: 237; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 129; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “درج” md., 383.

²⁹⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “درج” md., 5: 237; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 129; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “درج” md., 383.

دَعَبَ يَدْعَبُ دَعْبًا/دَعَابَةً : Birisine şaka yapmak, şakalaşmak, -şakacı olmak, esprili olmak²⁹⁸.

دَعِبَ يَدْعَبُ دَعْبًا : Esprili olmak, şakacı olmak, şakaya meyletmek²⁹⁹.

دَعَرَ يَدْعُرُ دَعْرًا : (علي) Üzerine saldırmak, hücum etmek, atılmak³⁰⁰.

دَغِرَ يَدْغُرُ دَغْرًا : Ahlaksız olmak, huysuz olmak³⁰¹.

دَفَرَ يَدْفُرُ دَفْرًا : İtmek, geriye doğru itmek³⁰².

دَفِرَ يَدْفِرُ دَفْرًا : Pis / iğrenç kokmak³⁰³.

دَقَّ يَدُقُّ دَقًّا : Kalp atmak, çarpmak, -saat çalmak, tıklamak, -kırıp ufalamak, ezmek, -kapıyı çalmak, -davul vb. müzik aletini çalmak, -çivi vb. çakmak³⁰⁴.

دَقَّ يَدِقُّ دِقَّةً : İnce olmak, -küçük olmak, ufak olmak, -önemsiz olmak, -kapalı / anlaşılmaz olmak, zor olmak³⁰⁵.

²⁹⁸ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “دعب” md., 5: 259; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 132; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “دعب” md., 392.

²⁹⁹ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “دعب” md., 5: 259; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 132; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “دعب” md., 392.

³⁰⁰ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “دغر” md., 5: 270; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 133; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “دغر” md., 396.

³⁰¹ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “دغر” md., 5: 270; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 133; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “دغر” md., 396.

³⁰² İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “دفر” md., 5: 273; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 134; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “دفر” md., 397.

³⁰³ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “دفر” md., 5: 273; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 134; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “دفر” md., 397.

³⁰⁴ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “دقق” md., 5: 280; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 135; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “دقق” md., 400.

³⁰⁵ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “دقق” md., 5: 280; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 135; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “دقق” md., 400.

دَلَّ يَدُلُّ دَلَالَةً / دِلَالَةً : Birisine (الي/علي) i göstermek, işaret etmek, -(الي/علي) e götürmek, rehberlik etmek, -(علي) i ifade etmek, göstermek, dalalet etmek, belirtmek, açıklamak, -(علي) ispatlamak, doğrulamak³⁰⁶.

دَلَّ يَدُلُّ دَلًّا : Kadın (علي) e cilvelenmek, cilve / naz yapmak, kadın veya erkek ağırbaşlı olmak³⁰⁷.

دَمِثَ يَدُمُّثُ دَمِثًا / دَمَائَةً : Yer düz ve yumuşak olmak³⁰⁸.

دَمِثَ يَدُمُّثُ دَمِثًا : Kibar ve yumuşak huylu olmak, nazik olmak³⁰⁹.

دَمَلَّ يَدْمَلُّ دَمَلًّا : Yara iyileşmek³¹⁰.

دَمَلَّ يَدْمَلُّ دَمَلًّا : Toprağı gübrelemek³¹¹.

دَهَسَ يَدْهَسُ دَهْسًا : Ezmek, üstünden geçmek³¹².

دَهَسَ يَدْهَسُ دَهْسًا : Yer düz ve yumuşak olmak³¹³.

دَهَشَ يَدْهَشُ دَهْشًا : Şaşırtmak, hayrete düşürmek³¹⁴.

³⁰⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “دلل” md., 5: 291; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 136; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “دلل” md., 403.

³⁰⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “دلل” md., 5: 291; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 136; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “دلل” md., 403.

³⁰⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “دمث” md., 5: 296; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 138; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “دمث” md., 405.

³⁰⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “دمث” md., 5: 296; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 138; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “دمث” md., 405.

³¹⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “دمل” md., 5: 301; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 139; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “دمل” md., 407.

³¹¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “دمل” md., 5: 301; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 139; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “دمل” md., 407.

³¹² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “دهس” md., 5: 315; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 140; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “دهس” md., 410.

³¹³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “دهس” md., 5: 315; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 140; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “دهس” md., 410.

³¹⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “دهش” md., 5: 316; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 141; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “دهش” md., 410.

دَهَشًا : دَهَشَ يَدْهَشُ دَهَشًا (ال/ل) e şaşırarak, hayrete düşmek, dehşete kapılmak, -(من) den dolayı hayret etmek, garipsemek³¹⁵.

دَهَمًا : دَهَمَ يَدْهَمُ دَهَمًا : Aniden girmek, birden saldırmak, -aniden olmak / gelmek³¹⁶.

دَهَمَةً : دَهَمَ يَدْهَمُ دَهَمَةً : Kararmak³¹⁷.

دَهِيًّا : دَهَا يَدْهُو/يَدْهِي دَهْوًا/دَهِيًّا : Bela / musibet vb. başına gelmek³¹⁸.

دَهَاءً : دَهِيَ يَدْهِي دَهَاءً : Zeki / dahi olmak, akıllı olmak³¹⁹.

ذ

ذَرًّا : ذَرَأَ يَذْرَأُ ذَرًّا : Allah yaratmak, yoktan var etmek, -çoğaltmak, fazlalaştırmak, -tohum ekmek, araziye tohum atmak³²⁰.

ذَرِيًّا : ذَرِيَ يَذْرَأُ ذَرِيًّا : Başın iki yanındaki saçlar ağarmak³²¹.

ذَعْرًا : ذَعَرَ يَذْعُرُ ذَعْرًا : Korkutmak, ürkütmek, dehşete düşürmek³²².

ذَعْرًا : ذَعَرَ يَذْعُرُ ذَعْرًا : Korkmak, ürkemek dehşete düşmek³²³.

³¹⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “دهش” md., 5: 316; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 140; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “دهش” md., 410.

³¹⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “دهم” md., 5: 317; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 140; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “دهم” md., 410.

³¹⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “دهم” md., 5: 317; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 140; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “دهم” md., 410.

³¹⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “دهي” md., 5: 321; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 141; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “دهي” md., 411.

³¹⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “دهي” md., 5: 326; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 141; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “دهي” md., 411.

³²⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “ذرا” md., 6: 22; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 145; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ذرا” md., 423.

³²¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “ذرا” md., 6: 22; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 145; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ذرا” md., 423.

³²² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “ذعر” md., 6: 32; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 146; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ذعر” md., 425.

³²³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “ذعر” md., 6: 32; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 146; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ذعر” md., 425.

ذَقْنًا : ذَقْنٌ بِذُقْنٍ ذَقْنًا : (علي)...e çenesini dayamak, -çenesine vurmak, -çenesine isabet etmek³²⁴.

ذَقْنٌ يَذُقُّ ذَقْنًا : Uzun çeneli olmak³²⁵.

ذَلِقٌ يَذْلُقُ ذَلَاقَةً : Keskin ve etkili konuşmak³²⁶.

ذَلِقٌ يَذْلُقُ ذَلَقًا : Keskin olmak³²⁷.

ذَهَبَ يَذْهَبُ ذَهَابًا / ذُهُوبًا : Gitmek, ayrılmak, uzaklaşmak, -vakit vb. geçip gitmek, bitmek, -izi silinmek, gözden kaybolmak, -ölmek, yok olmak, -(عن) bırakıp gitmek, terk etmek, -(عن) akıl/zihin vb. den uçup gitmek, -(علي) unutmak, aklından gitmek, -(إلى) e doğru gitmek, yönelmek, -(إلى) yolculuğa çıkmak, -(ب) götürmek, ...ile birlikte gitmek, eşlik etmek, (ب) izini silmek yok etmek, ortadan kaldırmak, -(ب) öldürmek, yok etmek, ortadan kaldırmak, -(إلى) görüşünde / düşüncesinde olmak, kanaatinde olmak, -bir şey (في) e karışmak³²⁸.

ذَهَبَ يَذْهَبُ ذَهَابًا : Çokça altını görünce akılı başından gitmek³²⁹.

ذَهَلَ يَذْهَلُ ذَهَالًا / ذُهُولًا : Bir şeyi veya (عن) i unutmak, ihmal etmek, boşlamak³³⁰.

³²⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “ذَقْنٌ” md., 6: 35; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 147; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ذَقْنٌ” md., 426.

³²⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “ذَقْنٌ” md., 6: 35; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 147; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ذَقْنٌ” md., 426.

³²⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “ذَلِقٌ” md., 6: 39; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 148; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ذَلِقٌ” md., 429.

³²⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “ذَلِقٌ” md., 6: 39; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 148; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ذَلِقٌ” md., 429.

³²⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “ذَهَبٌ” md., 6: 48; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 149; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ذَهَبٌ” md., 431.

³²⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “ذَهَبٌ” md., 6: 48; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 149; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ذَهَبٌ” md., 431.

³³⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “ذَهَلَ” md., 6: 49; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 149; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ذَهَلَ” md., 432.

دَهْلٌ يَدْهَلُ دُهُولًا : Dalgın olmak, akli karışmak, dikkatini / kontrolünü kaybetmek, şaşırarak, dehşete düşmek, korkmak, ürkemek, -(عن) i unutmak, atlamak, ihmal etmek³³¹.

ر

رَأْسٌ يَرَأْسُ رَأْسَةً / رِيَّاسَةً : Başkan olmak, başkanlık yapmak, -...e liderlik etmek, başkanlık etmek, yönetmek, -(علي) başkanı olmak, -birinin başına vurmak³³².

رَيْسٌ يَرَأْسُ رَأْسًا : Başlı büyük olmak³³³.

رَأْمٌ يَرَأْمُ رَأْمًا : Düzeltmek, doğrultmak, onarmak, tamir etmek³³⁴.

رَيْمٌ يَرَأْمُ رَأْمًا / رَأْمَانًا : Yara kapanmak, kabuk bağlamak, anne çocuğunu vb. sevmek, şefkat göstermek³³⁵.

رَيْكٌ يَرَيْكُ رَيْكًا : Şaşırtmak, kafasını karıştırmak, karmaşıklığa düşürmek, -karıştırmak, karmaşık ha le getirmek³³⁶.

رَيْكٌ يَرَيْكُ رَيْكًا : Kafası karışmak, şaşırarak, hayrete düşmek, karmaşık duruma düşmek³³⁷.

رَدْفٌ يَرْدِفُ رَدْفًا : Birisinin arkasına binmek, -takip etmek, peşinden gitmek³³⁸.

³³¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “دَهْلٌ” md., 6: 49; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 149; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “دَهْلٌ” md., 432.

³³² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “رَأْسٌ” md., 6: 59; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 151; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “رَأْسٌ” md., 437.

³³³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “رَأْسٌ” md., 6: 59; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 151; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “رَأْسٌ” md., 437.

³³⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “رَأْمٌ” md., 6: 61; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 151; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “رَأْمٌ” md., 439.

³³⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “رَأْمٌ” md., 6: 61; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 151; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “رَأْمٌ” md., 439.

³³⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “رَيْكٌ” md., 6: 90; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 154; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “رَيْكٌ” md., 445.

³³⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “رَيْكٌ” md., 6: 90; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 154; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “رَيْكٌ” md., 445.

³³⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “رَدْفٌ” md., 6: 136; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 160; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “رَدْفٌ” md., 463.

رَدَفَ يَرْدِفُ رَدْفًا : Birisinin arkasına binmek, terkisine binmek, -takip etmek, peşinden gitmek, -
(ل) bir şey aniden olmak, birden bire başına gelmek³³⁹.

رَزَا يَرْزَأُ رُزْنًا : Birisinin başına musibet açmak, felaket getirmek, zarar vermek, kaybettirmek³⁴⁰.

رُزِيَ يُرْزَأُ رُزْنًا : (ب/ف) çocuk vb. kaybetmek³⁴¹.

رَزَنٌ يَرْزُنُ رَزَانَةً : Ciddi olmak, ağırbaşlı ve sakin olmak³⁴².

رَزَنٌ يَرْزُنُ رُزْنًا : Bir şeyi eliyle tartmak, -tartmak, değerini anlamaya çalışmak, takdir etmek³⁴³.

رَشَقٌ يَرْشُقُ رَشْقًا : Atmak, fırlatmak, -kızgınlıkla yönelmek, -birisine (ب) i atmak, fırlatmak, -(
ب) tüfek / top vb. ile ateş açmak³⁴⁴.

رَشَقٌ يَرْشُقُ رَشَاقَةً : Güzel görümlü olmak, boylu poslu endamlı olmak, -(ف) hızlı / atik olmak³⁴⁵.

رَصَفٌ يَرْصِفُ رَصْفًا : Birbiri üzerine eklenmek, dizilmek, -dişler düzgün ve dizili olmak³⁴⁶.

رَصَفٌ يَرْصِفُ رَصَافَةً : Bir şey sabit olmak, sıkı ve sağlam olmak³⁴⁷.

³³⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “ردف” md., 6: 136; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 160; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ردف” md., 463.

³⁴⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “رزأ” md., 6: 143; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 161; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “رزأ” md., 465.

³⁴¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “رزأ” md., 6: 143; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 161; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “رزأ” md., 465.

³⁴² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “رزن” md., 6: 148; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 162; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “رزن” md., 466.

³⁴³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “رزن” md., 6: 148; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 162; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “رزن” md., 466.

³⁴⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “رشق” md., 6: 158; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 164; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “رشق” md., 472.

³⁴⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “رشق” md., 6: 158; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 164; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “رشق” md., 472.

³⁴⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “رصف” md., 6: 163; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 165; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “رصف” md., 474.

³⁴⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “رصف” md., 6: 163; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 165; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “رصف” md., 474.

رَطَبٌ يَرْتُبُ رَطَابَةً : Hurma taze olmak³⁴⁸.

رَطِبَ يَرْتُبُ رُطُوبَةً / رَطَايَةً : Islanmak, nemlenmek, yaş olmak³⁴⁹.

رَفَعَ يَرْفَعُ رَفْعًا : Yükselmek, -yukarı kaldırmak, kaldırmak, kaldırıp taşımak, yukarı çekmek, sıvamak, çekmek, yukarı koymak, yerleştirmek, -durumunu / konumunu yükseltmek, yüceltmek, şereflelendirmek, paye vermek, -bina etmek, yükseltmek, yapmak, -yaymak, neşretmek, -artırmak, fazlalaştırmak, -yasa vb. kaldırmak, durdurmak, iptal etmek, -kabul etmek, onaylamak, -(الي) e takdim etmek, sunmak, teslim etmek, önüne koymak, -(عن) den kaldırmak, almak, yerini değiştirmek, -(عن) den uzaklaştırmak, kurtarmak, -(من) kaldırıp taşımak, -(من) değerini / önemini artırmak³⁵⁰.

رَفِعَ يَرْفَعُ رِفَاعَةً / رَفَاعَةً : İnce olmak, narin olmak, -şerefli olmak, -gür sesli olmak³⁵¹.

رَفَقَ يَرْفُقُ رِفْقًا : Dirseğe vurmak, birisinin dirseğine vurmak, -(علي / ل / ب) ...e karşı yumuşak ve nazik davranmak, kibar olmak, -(في) normal / mutedil bir şekilde yapmak³⁵².

رَفِقَ يَرْفُقُ رِفَاقَةً : Yoldaş / arkadaş olmak, -(علي / ل / ب) ...e karşı yumuşak ve nazik davranmak, kibar olmak³⁵³.

رَقَبَ يَرْقُبُ رَقْبًا / رُقُوبًا / رَقَابَةً : Beklemek, -gözetlemek, gözlemlemek, seyretmek, -korumak, kollamak, -gözetmek, kontrol etmek, -önemsemek, dikkat etmek³⁵⁴.

³⁴⁸ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “رطب” md., 6: 169; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 166; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “رطب” md., 477.

³⁴⁹ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “رطب” md., 6: 169; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 166; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “رطب” md., 477.

³⁵⁰ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “رفع” md., 6: 191; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 171; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “رفع” md., 483.

³⁵¹ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “رفع” md., 6: 191; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 171; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “رفع” md., 484.

³⁵² İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “رفق” md., 6: 195; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 171; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “رفق” md., 486.

³⁵³ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “رفق” md., 6: 195; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 171; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “رفق” md., 486.

³⁵⁴ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “رقب” md., 6: 199; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 172; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “رقب” md., 488.

رَقَبَ يَرْقُبُ رَقَبًا : Boynu kalın olmak³⁵⁵.

رَقَطَ يَرْقُطُ رَقْطًا : Benekli yapmak, benek benek yapmak, alaca yapmak³⁵⁶.

رَقِطَ يَرْقِطُ رَقِطًا : Benekli olmak, benek benek olmak³⁵⁷.

رَقَعَ يَرْقَعُ رَقْعًا : Elbise, ayakkabı vb. yamamak, dikerek onarmak, -yapı vb. desteklemek, -(ب) ile vurmak, -iş durum vb. düzene sokmak, düzeltmek³⁵⁸.

رُقِعَ يَرْقُعُ رُقَاعَةً : Ahmak olmak, utanmaz olmak³⁵⁹.

رَقِيَ يَرْقِي رَقْبًا : Hasta vb. ne okuyup üfleme, efsun/ rukye yapmak, -sihir / büyü vb. şeylerle uğraşmak³⁶⁰.

رَقِيَ يَرْقِي رَقْبًا : Çıkmak, tırmanmak, -(في على إلى) e tırmanmak, yükselmek, -(إلى) e yükselmek, çıkmak, ilerlemek, -(إلى) e terfi etmek, -(إلى) e tarih ...e uzanmak, öncesine dönek³⁶¹.

رَكَبَ يَرْكَبُ رُكُوبًا / مَرْكَبًا : Araba / uçak / hayvan vb. e binmek, -bir şeyi yapmak, girişmek, işlemek, -takip etmek, izlemek, peşine düşmek, -borcu çoğalmak, ağır gelmek, -(في/على) e binmek³⁶².

³⁵⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “رَقَبَ” md., 6: 199; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 172; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “رَقَبَ” md., 488.

³⁵⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “رَقَطَ” md., 6: 203; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 173; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “رَقَطَ” md., 490.

³⁵⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “رَقِطَ” md., 6: 203; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 173; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “رَقِطَ” md., 490.

³⁵⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “رَقَعَ” md., 6: 203; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 173; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “رَقَعَ” md., 490.

³⁵⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “رُقِعَ” md., 6: 203; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 173; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “رُقِعَ” md., 490.

³⁶⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “رَقِيَ” md., 6: 209; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 173; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “رَقِيَ” md., 492.

³⁶¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “رَقِيَ” md., 6: 209; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 173; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “رَقِيَ” md., 492.

³⁶² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “رَكَبَ” md., 6: 210; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 174; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “رَكَبَ” md., 493.

رَكَبَ يَرُكِبُ رَكْبًا : Dizine vurmak, -dizi ile vurmak³⁶³.

رَمَدَ يَرْمُدُ رَمْدًا : Kül renginde olmak, gri olmak, -helak olmak, yok olmak, kül gibi yok olup gitmek, -helak etmek, yok etmek³⁶⁴.

رَمَدًا يَرْمُدُ رَمْدًا : Göz iltihaplanmak³⁶⁵.

رَهَفَ يَرْهَفُ رَهْفًا : İnceltmek, keskinleştirmek, bilemek³⁶⁶.

رَهْفًا يَرْهَفُ رَهْفَةً : Keskin olmak, -ince olmak, kibar ve nazik olmak³⁶⁷.

رَوَى يَرْوِي رِيًّا / رِيًّا : su içmek, susuzluğunu gidermek, -sulanmak, -(من) den içmek³⁶⁸.

رَوَى يَرْوِي رَوَايَةً : nakletmek, rivayet etmek, -(عن) den nakletmek, rivayet etmek, aktarmak, -sulamak, su vermek, -(على) e su vermek³⁶⁹.

ز

زَجَلَ يَزْجُلُ زَجْلًا : Güvercinle haber göndermek -(ب) ile uzağa göndermek³⁷⁰.

زَجَلَ يَزْجُلُ زَجْلًا : Eğlenmek, coşmak³⁷¹

³⁶³ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “ركب” md., 6: 210; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 174; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ركب” md., 493.

³⁶⁴ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “رمد” md., 6: 222; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 175; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “رمد” md., 498.

³⁶⁵ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “رمد” md., 6: 222; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 175; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “رمد” md., 498.

³⁶⁶ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “رهف” md., 6: 240; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 178; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “رهف” md., 503.

³⁶⁷ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “رهف” md., 6: 240; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 178; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “رهف” md., 503.

³⁶⁸ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “روي” md., 6: 270; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 181; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “روي” md., 512.

³⁶⁹ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “روي” md., 6: 270; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 181; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “روي” md., 512.

³⁷⁰ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “زجل” md., 7: 16; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 185; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “زجل” md., 517.

³⁷¹ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “زجل” md., 7: 16; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 185; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “زجل” md., 517.

زَحَمَ يَزْحَمُ زَحْمًا : Hızla / kuvvetlice itmek³⁷².

زَحِمَ يَزْحِمُ زَحْمًا : Pis kokmak, kötü kokmak, bozulmak³⁷³.

زَرَبَ يَزْرُبُ زَرْبًا : Hayvanları ağıla sokmak, ağıla kapamak, -hayvanlara ağıl yapmak³⁷⁴.

زَرَبَ يَزْرُبُ زَرْبًا : Su akmak, dökülmek³⁷⁵.

زَرَدَ يَزْرُدُ زَرْدًا : Boğmak, boğazını sıkmak³⁷⁶.

زَرَدَ يَزْرُدُ زَرْدًا / زَرَدًا : Yutmak³⁷⁷.

زَرَقَ يَزْرُقُ زَرْقًا / يَزْرُقُ زَرْقًا : Kuş pislemek, dışkılamak -(ب) ile vurmak, dürtmek, -atmak, fırlatıp vurmak, -iğne yapmak, enjekte etmek³⁷⁸.

زَرِقَ يَزْرِقُ زَرْقًا / زَرْقَةً : Mavileşmek, mavi olmak³⁷⁹.

زَعَجَ يَزْعَجُ زَعَجًا : Rahatsız etmek, canını sıkmak, endişelendirmek³⁸⁰.

زَعَجَ يَزْعَجُ زَعَجًا : Rahatsız olmak, sıkılmak³⁸¹.

³⁷² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “زخم” md., 7: 23; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 186; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “زخم” md., 520.

³⁷³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “زخم” md., 7: 16; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 186; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “زخم” md., 520.

³⁷⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “زرب” md., 7: 24; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 186; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “زرب” md., 520.

³⁷⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “زرب” md., 7: 24; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 186; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “زرب” md., 520.

³⁷⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “زرد” md., 7: 25; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 186; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “زرد” md., 520.

³⁷⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “زرد” md., 7: 25; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 186; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “زرد” md., 520.

³⁷⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “زرق” md., 7: 27; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 186; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “زرق” md., 521.

³⁷⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “زرق” md., 7: 27; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 186; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “زرق” md., 521.

³⁸⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “زعج” md., 7: 31; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 187; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “زعج” md., 522.

³⁸¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “زعج” md., 7: 31; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 187; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “زعج” md., 522.

زَعَقَ يَزْعُقُ زَعَقًا / زَعِيْقًا : Bağırmaq, ıgılık atmaq, -korkutmaq, -yüksək seslə şarkı söylemek, -

(ب) birisine bağırmaq, -(في / علي) birisini korkutmaq³⁸².

زَعَقَ يَزْعُقُ زُعُوقَةً / زَعَاقَةً : Su / yemek yenilip içilmeyecek kadar acı olmak³⁸³.

زَعَمَ يَزْعُمُ زَعْمًا : (أَنْ) Bir şeyi zannetmək, sanmaq, iddia etmək, ileri sürmək, -(أَنْ) e inanmaq, ...i düşünmək³⁸⁴.

زَعَمَ يَزْعُمُ زَعَامَةً : (علي) e yönetici / başkan olmak, lider olmak, yönetmək³⁸⁵.

زَلَجَ يَزْلُجُ زَلْجًا : Kapıyı kilitlemək, sürgülemek³⁸⁶.

زَلَجَ يَزْلُجُ زَلْجًا : Kaymaq, kayarak gitmək³⁸⁷.

زَلَقَ يَزْلُقُ زَلْقًا / زَلُوقًا : Kaymaq, kayıp düşmək, -eğilmək, yamulmaq, -başı tıraş etmək, kazıtmak³⁸⁸.

زَلَقَ يَزْلُقُ زَلْقًا : Kaymaq, kayarak gitmək, -bir yer kaygan olmak, -(من) den usanmaq, bıkmak³⁸⁹.

زَمَلَ يَزْمَلُ زَمْلًا : Birbirine eşit olmak, denk / benzer olmak³⁹⁰.

³⁸² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “زَعَقَ” md., 7: 32; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 187; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “زَعَقَ” md., 523.

³⁸³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “زَعَقَ” md., 7: 32; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 187; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “زَعَقَ” md., 523.

³⁸⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “زَعَمَ” md., 7: 33; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 186; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “زَعَمَ” md., 523.

³⁸⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “زَعَمَ” md., 7: 33; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 186; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “زَعَمَ” md., 523.

³⁸⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “زَلَجَ” md., 7: 46; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 190; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “زَلَجَ” md., 526.

³⁸⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “زَلَجَ” md., 7: 46; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 190; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “زَلَجَ” md., 526.

³⁸⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “زَلَقَ” md., 7: 50; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 191; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “زَلَقَ” md., 527.

³⁸⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “زَلَقَ” md., 7: 50; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 191; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “زَلَقَ” md., 527.

³⁹⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “زَمَلَ” md., 7: 57; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 192; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “زَمَلَ” md., 530.

زَمَلًا : Zayıf ve korkak olmak³⁹¹.

زَنَقَ يَزْنُقُ زَنْقًا : Sıkıştırmak, daraltmak, sıkmak, -(علي) cimri davranmak, kısıntı yapmak, - hayvana köstek bağlamak, kösteklemek³⁹².

زَنَقَ يَزْنُقُ زَنْقًا : Yol daraltmak³⁹³.

زَهَرَ يَزْهَرُ زَهْرًا / زُهُورًا : Ağaç / bitki vb. çiçek açmak, yüz / ay / güneş vb. parıldamak, ışıldamak³⁹⁴.

زَهَرَ يَزْهَرُ زَهْرًا / زَهَارَةً / زُهُورَةً : Beyazlaşmak, güzel ve berrak olmak³⁹⁵

س

سَأَرَ يَسْأَرُ سَأْرًا : Yiyecek / içecek vb. geride bırakmak³⁹⁶.

سَوَّرَ يَسْوَرُ سَوْرًا : Yiyecek / içecek vb. geride bırakmak³⁹⁷.

سَجَمَ يَسْجِمُ سَجْمًا / سَجُومًا : Su / gözyaşı vb. akmak³⁹⁸.

سَجَمَ يَسْجِمُ سَجْمًا / سَجُومًا : Su / gözyaşı vb. dökmek, akıtmak³⁹⁹.

³⁹¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “زمل” md., 7: 57; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 192; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “زمل” md., 530.

³⁹² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “زنق” md., 7: 65; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “زنق” md., 532.

³⁹³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “زنق” md., 7: 65; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “زنق” md., 532.

³⁹⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “زهر” md., 7: 24; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 193; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “زهر” md., 533.

³⁹⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “زهر” md., 7: 24; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 193; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “زهر” md., 533.

³⁹⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “سأر” md., 7: 97; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 197; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “سأر” md., 545.

³⁹⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “سأر” md., 7: 97; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 197; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “سأر” md., 545.

³⁹⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “سجم” md., 7: 125; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 200; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “سجم” md., 553.

³⁹⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “سجم” md., 7: 125; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 200; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “سجم” md., 553.

سَخَّرَ يَسْخَرُ سَخْرًا / سَخَّرِيًّا : Zorla yaptırmak, istemediği bir işi vermek⁴⁰⁰.

سَخَّرَ يَسْخَرُ سَخْرِيَّةً / سَخَّرِيَّةً : (مِنْ / ب-) ile alay etmek, eğlenmek, - (مِنْ / ب-) i küçümsemek, dalga geçmek⁴⁰¹.

سَخَّنَ يَسْخُنُ سَخُونَةً : Sıcak olmak, sıcaklamak, ısınmak⁴⁰².

سَخَّنَ يَسْخُنُ سَخَانَةً / سَخْنَةً : (الْعَيْنُ) göz üzüntü / kederden vb. kızarmak⁴⁰³.

سَدَرَ يَسْدِرُ سَدْرًا / سُدُورًا : Engellere aldırmadan gitmek⁴⁰⁴.

سَدَرَ يَسْدِرُ سَدْرًا / سَدَارَةً : Şaşırarak, hayret etmek, kafası karışmak, şaşkınlık içinde olmak, - umursamamak, aldırış etmemek, -gözü kamaşmak⁴⁰⁵.

سَرَخَ يَسْرُخُ سَرْخًا / سُرُوحًا : Sabah vakti çıkmak / gitmek, -hayvanlar / sürü serbestçe otlamak, - düşünceye, hayale dalmak⁴⁰⁶.

سَرَخَ يَسْرُخُ سَرْخًا : Serbestçe, engellenmeden işine devam etmek⁴⁰⁷.

سَعَدَ يَسْعَدُ سَعْدًا / سَعُودًا : Şanslı / talihli olmak, -Allah birisini başarılı kılmak⁴⁰⁸.

⁴⁰⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “سخر” md., 7: 144; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 202; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “سخر” md., 556.

⁴⁰¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “سخر” md., 7: 144; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 202; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “سخر” md., 556.

⁴⁰² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “سخن” md., 7: 146; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 202; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “سخن” md., 558.

⁴⁰³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “سخن” md., 7: 146; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 202; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “سخن” md., 558.

⁴⁰⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “سدر” md., 7: 151; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 203; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “سدر” md., 559.

⁴⁰⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “سدر” md., 7: 151; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 203; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “سدر” md., 559.

⁴⁰⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “سرخ” md., 7: 163; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 205; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “سرخ” md., 562.

⁴⁰⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “سرخ” md., 7: 163; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 205; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “سرخ” md., 562.

⁴⁰⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “سعد” md., 7: 185; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 207; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “سعد” md., 568.

سَعِدَ يَسْعُدُ سَعَادَةً : Mutlu / memnun olmak, -(ب) de şanslı olmak, şansı yaver gitmek, -(ب) den mutluluk duymak⁴⁰⁹.

سَفَرَ يَسْفِرُ سِفَارَةً : Elçilik yapmak, -insanların arasını bulmak, aracılık yapmak⁴¹⁰.

سَفَرَ يَسْفِرُ سُفُورًا : Peçete vb. açmak, kaldırmak, -gün / güneş / tan ışımak, ağarmak, doğmak, -açılmak, -yolculuğa çıkmak, -(ع) den kaldırıp açmak⁴¹¹.

سَقَمَ يَسْقُمُ سَقَامًا : Hasta olmak⁴¹².

سَقِمَ يَسْقِمُ سَقَمًا / سَقَامًا : Hasta olmak, hastalanmak, -sıkıntı / sevgi vb. den zayıf düşmek⁴¹³.

سَكَرَ يَسْكُرُ سَكْرًا / سُكْرًا : Sarhoş olmak, -(علي) e kızmak, öfkelenmek⁴¹⁴.

سَكَرَ يَسْكُرُ سَكْرًا : Kapatmak, kilitlemek⁴¹⁵.

سَلَبَ يَسْلُبُ سَلْبًا Zorla almak, gasp etmek, -soymak, -yağma etmek, talan etmek, altını üstüne getirmek⁴¹⁶.

سَلَبَ يَسْلُبُ سَلْبًا Matem elbisesi giymek⁴¹⁷.

⁴⁰⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “سعد” md., 7: 185; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 207; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “سعد” md., 568.

⁴¹⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “سفر” md., 7: 190; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 208; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “سفر” md., 570.

⁴¹¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “سفر” md., 7: 190; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 208; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “سفر” md., 570.

⁴¹² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “سقم” md., 7: 211; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 211; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “سقم” md., 574.

⁴¹³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “سقم” md., 7: 211; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 211; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “سقم” md., 574.

⁴¹⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “سكر” md., 7: 211; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 211; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “سكر” md., 574.

⁴¹⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “سكر” md., 7: 211; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 211; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “سكر” md., 574.

⁴¹⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “سلب” md., 7: 224; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 212; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “سلب” md., 577.

⁴¹⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “سلب” md., 7: 224; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 212; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “سلب” md., 577.

سَمَحَ يَسْمَحُ سَمَاحًا / سَمَاحَةً : (ل) birisine () için izin vermek, müsaade etmek, onay vermek, uygun karşılamak, -(ب) e fırsat vermek, mümkün kılmak, -(ب) i vermek, mümkün kılmak⁴¹⁸.

سَمَحَ يَسْمَحُ سَمَاحَةً : Cömert eli açık olmak, -müsamahakar olmak⁴¹⁹.

سَمَرَ يَسْمُرُ سَمْرًا / سُمُورًا : Geceleyin konuşmak / sohbet etmek, -çivilemek Esmer olmak, esmerleşmek⁴²⁰.

سَمَرَ يَسْمُرُ سَمْرَةً : Esmer olmak, esmerleşmek⁴²¹.

سَمَلَ يَسْمُلُ سُمُولًا : سَمَلَ يَسْمُلُ سُمُولًا (عَيْنُهُ) gözünü oymak, çıkarmak⁴²².

سَمَلَ يَسْمُلُ سُمُولًا / سَمَلَ يَسْمُلُ سُمُولَةً : Elbise eskimek, yıpranmak⁴²³.

سَهَمَ يَسْهَمُ سُهُومًا : Üzüntü /zayıflık vb. den rengi değişmek / rengi atmak, solmak, -ciddi / vakur olmak⁴²⁴.

سَهَمَ يَسْهَمُ سُهُومًا : (وَجْهُهُ) somurtmak, surat asmak⁴²⁵.

ش

⁴¹⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “سمح” md., 7: 249; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 215; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “سمح” md., 586.

⁴¹⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “سمح” md., 7: 249; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 215; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “سمح” md., 586.

⁴²⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “سمر” md., 7: 251; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 215; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “سمر” md., 586.

⁴²¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “سمر” md., 7: 251; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 215; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “سمر” md., 586.

⁴²² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “سمل” md., 7: 259; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 216; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “سمل” md., 589.

⁴²³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “سمل” md., 7: 259; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 216; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “سمل” md., 589.

⁴²⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “سهم” md., 7: 289; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 218; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “سهم” md., 596.

⁴²⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “سهم” md., 7: 289; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 218; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “سهم” md., 596.

شَبَّ يَشْبُ شَبًّا : Kadının güzelliğini artırmak, güzelleştirmek⁴²⁶.

شَبَّ يَشْبُ شَبَابًا / شَبِيحًا : Genç / delikanlı olmak⁴²⁷.

شَبَّ يَشْبُ شُبُوبًا / شَبًّا : Ateş yanmak, tutuşmak, -savaş / yangın vb. çıkmak, patlak vermek, -ateşi tutuşturmak, yakmak⁴²⁸.

شَبَّ يَشْبُ / يَشْبُ شَبَابًا / شُبُوبًا : At şahlanmak, şaha kalkmak⁴²⁹.

شَجَنَ يَشْجُنُ شُجُونًا : Üzmek, kederlendirmek, -güvercin / kumru vb. ötmek⁴³⁰.

شَجِنَ يَشْجِنُ شَجْنًا : Üzülmek, kederlenmek⁴³¹.

شَحِمَ يَشْحَمُ شَحْمًا : Yemek / ekmek vb. yağ koymak / sürmek, -yağ yedirmek⁴³².

شَحِمَ يَشْحَمُ شَحْمًا : Semiz / dolgun olmak⁴³³.

شَحِمَ يَشْحَمُ شَحَامَةً : Şişman / yağlı olmak⁴³⁴.

⁴²⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “شَبَّ” md., 8: 10; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 222; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “شَبَّ” md., 611.

⁴²⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “شَبَّ” md., 8: 10; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 222; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “شَبَّ” md., 611.

⁴²⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “شَبَّ” md., 8: 10; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 222; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “شَبَّ” md., 611.

⁴²⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “شَبَّ” md., 8: 10; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 222; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “شَبَّ” md., 611.

⁴³⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “شَجِنَ” md., 8: 22; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 225; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “شَجِنَ” md., 617.

⁴³¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “شَجِنَ” md., 8: 22; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 225; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “شَجِنَ” md., 617.

⁴³² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “شَحِمَ” md., 8: 33; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 226; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “شَحِمَ” md., 618.

⁴³³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “شَحِمَ” md., 8: 33; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 226; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “شَحِمَ” md., 618.

⁴³⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “شَحِمَ” md., 8: 33; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 226; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “شَحِمَ” md., 618.

شَحَنَ يَشْحَنُ شَحْنًا : Yüklemek, doldurmak, -malı göndermek, yollamak, sevk etmek, -

kovmak, uzaklaştırmak, -(ب) ile yüklemek, doldurmak, -(ب) elektrik ile yüklemek, şarj etmek⁴³⁵.

شَحِنَ يَشْحَنُ شَحْنًا : (علي) e düşmanlık göstermek, hoşlanmamak⁴³⁶

شَرَمَ يَشْرِمُ شَرْمًا : Yarmak⁴³⁷.

شَرِمَ يَشْرِمُ شَرْمًا : Dudak / burun vb. yarılmak⁴³⁸.

شَطَرَ يَشْطُرُ شَطْرًا / شَطَارَةً : İkiye bölmek, ortadan ikiye ayırmak, yarısını almak, -(علي) sıkıntı vermek, kötülük etmek, -(عن) den ayrılmak, uzaklaşmak⁴³⁹.

شَطَرَ يَشْطُرُ شَطَارَةً : Becerikli / usta olmak, -zeki / akıllı olmak⁴⁴⁰.

شَعَرَ يَشْعُرُ شَعْرًا / شِعْرًا : Şiir yazmak / söylemek, -(ب) hissetmek, algılamak, idrak etmek, -(آن) dığını bilmek, hissetmek⁴⁴¹.

شَعِرَ يَشْعُرُ شَعْرًا : Sık / uzun saçlı olmak⁴⁴².

⁴³⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “شحن” md., 8: 34; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 226; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “شحن” md., 618.

⁴³⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “شحن” md., 8: 34; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 226; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “شحن” md., 618.

⁴³⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “شرم” md., 8: 69; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 231; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “شرم” md., 630.

⁴³⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “شرم” md., 8: 69; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 231; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “شرم” md., 630.

⁴³⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “شطر” md., 8: 78; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 233; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “شطر” md., 632.

⁴⁴⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “شطر” md., 8: 78; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 233; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “شطر” md., 632.

⁴⁴¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “شعر” md., 8: 88; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 234; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “شعر” md., 634.

⁴⁴² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “شعر” md., 8: 88; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 234; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “شعر” md., 634.

شَكَلًا : Metni harekelemek, -kurmak, şekle sokmak, düzenlemek, -değiştirmek⁴⁴³.

شَكِلَ يَشْكُلُ شَكْلًا : Metni harekelemek⁴⁴⁴.

شَمَطَ يَشْمِطُ شَمَطًا : Karıştırmak⁴⁴⁵.

شَمِطَ يَشْمِطُ شَمِطًا : Saç vb. ağarmak, beyazlaşmak⁴⁴⁶.

شَمَّ يَشْمُ / يَشْمُ شَمًّا / شَمِيمًا : Koklamak, -sezmek, anlamak⁴⁴⁷.

شَمَّ يَشْمُ شَمًّا : Kibirlenmek, -dağ vb. yüksek olmak⁴⁴⁸.

شَنَّعَ يَشْنَعُ شَنَّاعَةً : Çirkin olmak, kötü olmak⁴⁴⁹.

شَنَّعَ يَشْنَعُ شَنَّاعًا : (ب) i ayıplamak⁴⁵⁰.

شَهَقَ يَشْهَقُ شَهْقًا : Dağ / yapı vb. çok yüksek olmak, -eşek anırmak, -hıçkırmak, iç çekmek⁴⁵¹.

⁴⁴³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “شکل” md., 8: 119; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 238; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “شکل” md., 642.

⁴⁴⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “شکل” md., 8: 119; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 238; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “شکل” md., 642.

⁴⁴⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “شمط” md., 8: 133; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 238; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “شمط” md., 645.

⁴⁴⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “شمط” md., 8: 133; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 238; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “شمط” md., 645.

⁴⁴⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “شم” md., 8: 139; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 240; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “شم” md., 646.

⁴⁴⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “شم” md., 8: 139; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 240; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “شم” md., 646.

⁴⁴⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “شنع” md., 8: 144; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 241; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “شنع” md., 647.

⁴⁵⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “شنع” md., 8: 144; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 241; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “شنع” md., 647.

⁴⁵¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “شهق” md., 8: 155; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 242; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “شهق” md., 649.

شَهَقٌ يَشْهَقُ شَهَقًا : Nefes almak, -hırlamak, -hıçkırmak, iç çekmek⁴⁵².

ص

صَبَّ يَصِبُّ صَبِيْبًا : (في) e dökülmek, boşalmak, akmak⁴⁵³.

صَبَّ يَصَبُّ صَبَاصَةً : (إلى) i çok sevmek, arzulamak, özlemek⁴⁵⁴.

صَبَّحَ يَصْبِحُ صَبَاحَةً : Sabahleyin gelmek, -sabah içeceğini vermek⁴⁵⁵.

صَبَّحَ يَصْبِحُ صَبَاحَةً : Güzel / yakışıklı olmak, yüz parlak olmak⁴⁵⁶.

صَرَخَ يَصْرُخُ صَرْخًا : Açıklamak, ortaya koymak⁴⁵⁷.

صَرَخَ يَصْرُخُ صَرْخًا : Saf / katışıksız olmak, -açık / net olmak⁴⁵⁸.

صَرَّ يَصِرُّ صَرًّا : Parayı kese / çanta vb. e koymak⁴⁵⁹.

صَرَّ يَصِرُّ صَرًّا / صَرِيرًا : Kapı / kalem / diş vb. Gıcırdamak, -bağlamak⁴⁶⁰.

⁴⁵² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “شَهَقٌ” md., 8: 155; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 242; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “شَهَقٌ” md., 649.

⁴⁵³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “صَبَّ” md., 8: 189; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 247; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “صَبَّ” md., 657.

⁴⁵⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “صَبَّ” md., 8: 189; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 247; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “صَبَّ” md., 657.

⁴⁵⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “صَبَّحَ” md., 8: 190; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 247; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “صَبَّحَ” md., 658.

⁴⁵⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “صَبَّحَ” md., 8: 190; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 247; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “صَبَّحَ” md., 658.

⁴⁵⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “صَرَخَ” md., 8: 220; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 252; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “صَرَخَ” md., 668.

⁴⁵⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “صَرَخَ” md., 8: 220; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 252; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “صَرَخَ” md., 668.

⁴⁵⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “صَرَّ” md., 8: 225; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 251; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “صَرَّ” md., 669.

⁴⁶⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “صَرَّ” md., 8: 225; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 251; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “صَرَّ” md., 669.

صَرَمَ يَصْرِمُ صَرْمًا : Kesmek, kesip koparmak, -kesilmek, -ayrılmak, bırakmak, terk etmek⁴⁶¹.

صَرِمٌ يَصْرِمُ صَرَامَةً : Kılıç vb. keskin olmak, -güçlü / sert / tavizsiz olmak⁴⁶².

صَعَقَ يَصْعَقُ صَعْقًا : Yıldırım çarpmak⁴⁶³.

صَعِقَ يَصْعَقُ صَعْقًا : Yıldırım çarpmak, -bomba vb. patlamak, -ölmek, helak olmak, -şuurunu kaybetmek⁴⁶⁴.

صَغَرَ يَصْغُرُ صَغِيرًا : Yaşı birisinden (ب) ..yaş küçük olmak⁴⁶⁵.

صَغُرٌ يَصْغُرُ صَغَارًا / صَغِيرًا : Küçük olmak, -küçülmek, ufalmak, -kısa olmak, -hakir aşağı olmak⁴⁶⁶.

صَفَرَ يَصْفِرُ صَفِيرًا : Islık çalmak, -kuş ötmek, -böcek vb. cızırdamak tıslamak⁴⁶⁷.

صَفِرَ يَصْفِرُ صَفْرًا / صُفْرًا / صُفْرَةً : Boş olmak, (من) siz olmak, içinde (من) olmamak, -sarı renk olmak⁴⁶⁸.

صَلَبَ يَصْلُبُ صَلْبًا : Çarmıha germek⁴⁶⁹.

⁴⁶¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “صرم” md., 8: 225; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 252; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “صرم” md., 672.

⁴⁶² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “صرم” md., 8: 225; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 252; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “صرم” md., 674.

⁴⁶³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “صعق” md., 8: 242; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 253; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “صعق” md., 674.

⁴⁶⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “صعق” md., 8: 242; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 253; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “صعق” md., 674.

⁴⁶⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “صغر” md., 8: 244; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 253; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “صغر” md., 674.

⁴⁶⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “صغر” md., 8: 244; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 253; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “صغر” md., 674.

⁴⁶⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “صفر” md., 8: 249; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 254; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “صفر” md., 676.

⁴⁶⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “صفر” md., 8: 249; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 254; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “صفر” md., 676.

⁴⁶⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “صلب” md., 8: 264; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 256; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “صلب” md., 679.

صَلَبٌ يَصْلُبُ صَلَابَةً : Sert / sıkı olmak, -sağlam / güçlü olmak⁴⁷⁰.

صَلَجٌ يَصْلُجُ صَلَجًا : (ب) ile vurmak⁴⁷¹.

صَلِجٌ يَصْلُجُ صَلِجًا : Sağır olmak⁴⁷².

صَلَحٌ يَصْلُحُ صَلَاحًا / صَلُوحًا / صَلَاحِيَّةً : İyi / yerinde olmak, iyi gitmek, -faziletli / erdemli olmak, salih olmak, -(ب) uygun / münasip olmak⁴⁷³.

صَلَحٌ يَصْلُحُ صَلَاحًا : faziletli/ erdemli olmak, salih olmak⁴⁷⁴.

صَمَدٌ يَصْمُدُ صَمْدًا / صُمُودًا : (ل/إي) e yönelmek, -(ل/علي) e devam etmek, yönelmek, -(ل/في) e meydan okumak, karşı çıkmak, direnmek⁴⁷⁵.

صَمَدٌ يَصْمُدُ صَمْدًا : Tıkamak, kapamak⁴⁷⁶.

ض

ضَرَسٌ يَضْرِسُ ضَرَسًا : Sertçe / iyice ısırarak⁴⁷⁷.

ضَرَسٌ يَضْرِسُ ضَرَسًا : Diş kamaşmak⁴⁷⁸.

⁴⁷⁰ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “صلب” md., 8: 264; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 256; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “صلب” md., 679.

⁴⁷¹ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “صلج” md., 8: 267; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 257; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “صلج” md., 680.

⁴⁷² İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “صلج” md., 8: 267; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 257; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “صلج” md., 680.

⁴⁷³ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “صلح” md., 8: 267; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 257; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “صلح” md., 680.

⁴⁷⁴ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “صلح” md., 8: 267; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 257; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “صلح” md., 680.

⁴⁷⁵ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “صمد” md., 8: 280; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 258; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “صمد” md., 682.

⁴⁷⁶ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “صمد” md., 8: 280; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 258; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “صمد” md., 682.

⁴⁷⁷ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “ضرس” md., 9: 35; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 267; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ضرس” md., 700.

⁴⁷⁸ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “ضرس” md., 9: 35; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 267; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ضرس” md., 700.

ضَلَعٌ يَضْلَعُ ضَلْعًا : Eğri olmak, bükük olmak, -(عن) den ayrılmak, sapmak, -(مع) ile ortak olmak, katılmak, tarafına geçmek, -(مع) desteklemek, taraf olmak⁴⁷⁹.

ضَلَعٌ يَضْلَعُ ضَلْعًا : Eğri olmak, -yaratılıştan yamuk olmak, -(مع) in tarafına meyletmek, desteklemek⁴⁸⁰.

ضَلَعٌ يَضْلَعُ ضَلْعًا : Güçlü olmak, sağlam olmak⁴⁸¹.

ط

طَرَفٌ يَطْرُفُ طَرَفًا : (بِعَيْنَيْهِ) göz kırpmak⁴⁸², -(عَيْنٌ) göz kapakları hareket etmek,

طَرَفٌ يَطْرُفُ طَرَفًا : Yeni olmak⁴⁸³.

طَمَسَ يَطْمِسُ طَمَسًا : Silmek, silip yok etmek⁴⁸⁴.

طَمَسَ يَطْمِسُ طَمَسًا : Silinmek, silinip yok olmak, -ışığı gidermek, yok etmek⁴⁸⁵.

طَمَعٌ يَطْمَعُ طَمَعًا : (ب / في) çok istemek, -arzulamak, -hırslı / tamahkar olmak⁴⁸⁶.

طَمَعٌ يَطْمَعُ طَمَعًا : Aşırı istekli / tamahkar olmak⁴⁸⁷.

⁴⁷⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “ضلع” md., 9: 54; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 270; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ضلع” md., 705.

⁴⁸⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “ضلع” md., 9: 54; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 270; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ضلع” md., 705.

⁴⁸¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “ضلع” md., 9: 54; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 270; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ضلع” md., 705.

⁴⁸² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “طرق” md., 9: 109; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 277; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “طرق” md., 722.

⁴⁸³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “طرق” md., 9: 109; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 277; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “طرق” md., 722.

⁴⁸⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “طمس” md., 9: 145; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 282; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “طمس” md., 731.

⁴⁸⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “طمس” md., 9: 145; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 282; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “طمس” md., 731.

⁴⁸⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “طمع” md., 9: 145; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 283; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “طمع” md., 732.

⁴⁸⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “طمع” md., 9: 145; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 283; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “طمع” md., 732.

ظ

ظَلَّمَ يَظْلِمُ ظُلْمًا : Zulmetmek, haksızlık etmek, adaletsiz davranmak, -hakkını gasp etmek / vermemek⁴⁸⁸.

ظَلَمَ يَظْلِمُ ظَلَمًا : Kararmak, karanlık olmak⁴⁸⁹.

ع

عَبَّرَ يَعْبرُ عَبْرًا / عَبْرًا / عَبْرَةً : Üzülüp göz yaşı dökmek, -göz yaşı dökmek, ağlamak, -yol vb. katetmek, aşmak, geçmek, baştanbaşa geçmek, karşıdan karşıya geçmek, -rüya vb. yorumlamak, açıklamak, tabir etmek, ölmek, -zaman geçmek, akıp gitmek, -(ب) i karşıdan karşıya / bir baştan bir başa geçirmek⁴⁹⁰.

عَبَّرَ يَعْبرُ عَبْرًا : Ağlamak, göz yaşı dökmek⁴⁹¹.

عَجَزَ يَعْجِزُ عَجْزًا / عَجُورًا : Kadın yaşlanmak, yaşlı olmak, -(من / عن) i yapamamak, güç yetirememek aciz olmak⁴⁹².

عَجَزَ يَعْجِزُ عَجُورًا : Kadın yaşlanmak, yaşlı olmak⁴⁹³.

عَجَمَ يَعْجِمُ عَجْمًا : Harfi / yazıyı harekelemek / noktalamak, -denemek, sınamak⁴⁹⁴.

عَجَمَ يَعْجِمُ عَجْمَةً : Bir dili iyi konuşamamak⁴⁹⁵.

⁴⁸⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “ظلم” md., 9: 191; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 288; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ظلم” md., 744.

⁴⁸⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “ظلم” md., 9: 191; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 288; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ظلم” md., 744.

⁴⁹⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “عبر” md., 10: 13; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 290; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “عبر” md., 755.

⁴⁹¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “عبر” md., 10: 13; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 290; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “عبر” md., 755.

⁴⁹² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “عجز” md., 10: 42; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 294; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “عجز” md., 757.

⁴⁹³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “عجز” md., 10: 42; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 294; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “عجز” md., 757.

⁴⁹⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “عجم” md., 10: 49; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 295; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “عجم” md., 759.

⁴⁹⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “عجم” md., 10: 49; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 295; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “عجم” md., 759.

عَدْلًا / عُدُولًا : Adil olmak, adaletli / eşit davranmak, -dengelemek, eşitlemek, - birisini (ب) ile denk / eşit tutmak, -bir şeyi (ب) ile eşitlemek, -(عن) den sapmak, ayrılmak, -(عن) den vazgeçmek, caymak, -fikrini / kararını değiştirmek, terk etmek, -(إلى) dönmek, -(في) de doğru olmak, doğru davranmak, -(ب) birisini (عن) den vaz geçirmek, caydırmak⁴⁹⁶.

عَدْلٌ يَعْدُلُ عَدَالَةً : Adil olmak, adaletli davranmak⁴⁹⁷.

عَدْبٌ يَعْدُبُ عُدُوبَةً : Tatlı, lezzetli olmak, -söz / şarkı vb. etkili / tesirli olmak⁴⁹⁸.

عَدَبَ يَعْدِبُ عَدَابًا : Birisini (عن) den alıkoymak, engel olmak⁴⁹⁹.

عَرَضَ يَعْرِضُ عَرْضًا : Bir şeyi sunmak, göstermek, arz etmek, sergilemek, -(ل) e görünmek, ortaya çıkmak, (علي) e arz etmek, sunmak, teklif etmek, önermek, -(ل) i gözden geçirmek, incelemek, (ل) in başına gelmek, -(ل) in aklına gelmek, -askerleri / birlikleri teftiş için toplamak⁵⁰⁰.

عَرِضٌ يَعْرِضُ عَرْضًا : Geniş olmak, enli olmak⁵⁰¹.

عَرِقَ يَعْرِقُ عَرَقًا : Kemiğin üzerindeki tüm eti sıyıyıp yemek⁵⁰².

عَرِقًا يَعْرِقُ عَرَقًا : Terlemek⁵⁰³.

⁴⁹⁶ Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 296; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “عدل” md., 761.

⁴⁹⁷ Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 296; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “عدل” md., 761.

⁴⁹⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “عذب” md., 10: 72; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 297; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “عذب” md., 765.

⁴⁹⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “عذب” md., 10: 72; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 297; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “عذب” md., 765.

⁵⁰⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “عرض” md., 10: 99; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 299; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “عرض” md., 769.

⁵⁰¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “عرض” md., 10: 99; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 299; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “عرض” md., 769.

⁵⁰² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “عرق” md., 10: 115; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 300; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “عرق” md., 773.

⁵⁰³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “عرق” md., 10: 115; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 300; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “عرق” md., 773.

عَزَبَ يَعْزُبُ عَزُوبًا : Uzak olmak, (عن) den uzak / ırak olmak, (عن) den gitmek, kaybolmak⁵⁰⁴.

عَزَبَ يَعْزُبُ عَزُوبَةً : Bekar olmak⁵⁰⁵.

عَصَلَ يَعْصِلُ عَصَلًا : Eğmek, bükmek, kıvrırmak⁵⁰⁶.

عَصَلَ يَعْصِلُ عَصَلًا : Eğilmek, bükülmek, kıvrılmak⁵⁰⁷.

عَصَلَ يَعْصِلُ/يَعْصُلُ عَصَلًا : Haksız olarak kadının evlenmesine mani olmak⁵⁰⁸.

عَصَلَ يَعْصِلُ عَصَلًا : Kaslı / adaleli olmak, kaslanmak⁵⁰⁹.

عَطَبَ يَعْطَبُ عَطَبًا : Bozulmak, çürümek, yok olmak⁵¹⁰.

عَطَبَ يَعْطَبُ عَطَبًا : İnce olmak, incelmek, -arızalanmak, bozulmak, -zarar vermek, incitmek⁵¹¹.

عَطَّلَ يَعْطَلُ عَطَالَةً : İşsiz olmak, çalışmamak⁵¹².

عَطَّلَ يَعْطَلُ عَطَالًا/عَطَلًا : Kadın takı vb. takınmamak, -(من) siz olmak, ...i olmamak, ...e ihtiyaç duymak, -(عن) işsiz olmak, çalışmamak⁵¹³.

⁵⁰⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “عزب” md., 10: 132; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 301; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “عزب” md., 776.

⁵⁰⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “عزب” md., 10: 132; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 301; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “عزب” md., 776.

⁵⁰⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “عصل” md., 10: 174; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 305; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “عصل” md., 786.

⁵⁰⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “عصل” md., 10: 174; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 305; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “عصل” md., 786.

⁵⁰⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “عصل” md., 10: 186; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 306; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “عصل” md., 788.

⁵⁰⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “عصل” md., 10: 186; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 306; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “عصل” md., 788.

⁵¹⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “عطب” md., 10: 190; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 307; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “عطب” md., 789.

⁵¹¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “عطب” md., 10: 190; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 307; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “عطب” md., 789.

⁵¹² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “عطل” md., 10: 194; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 307; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “عطل” md., 791.

⁵¹³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “عطل” md., 10: 194; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 307; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “عطل” md., 791.

عَطْنًا / يَعْطِنُ / يَعْطِنُ : Deriyi vb. tabaklamak için suya yatırmak⁵¹⁴.

عَطْنًا : Deri tabaklanırken çürümek, bozulmak⁵¹⁵.

عَقْرًا : Kadın kısır olmak, -yaralamak, -hayvan boğazlamak, kesmek, -deve vb.

ayaklarını kesip yere düşürerek boğazlamak, -köpek ısırma⁵¹⁶.

عَقْرًا : Kısır olmak, çocuğu olmamak⁵¹⁷.

عَقْمًا / عَقَمَ / يَعْقِمُ عَقْمًا : Kadın kısır olmak, çocuğu olmamak, -akıl / düşünce vb. kısır olmak, üretememek⁵¹⁸.

عَقْمًا : Kısırlaştırmak⁵¹⁹.

عَلًّا : Hasta etmek, hastalandırmak⁵²⁰.

عَلًّا : Hasta olmak, hastalanmak⁵²¹.

عَلْمًا : Bir şeye işaret koymak⁵²².

عَلْمًا : Bir şeyi veya (ب) i bilmek, idrak etmek, tanımak, -bir şeyi veya (ب) i öğrenmek, anlamak, fark etmek⁵²³.

⁵¹⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “عطن” md., 10: 195; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 307; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “عطن” md., 792.

⁵¹⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “عطن” md., 10: 195; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 307; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “عطن” md., 792.

⁵¹⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “عقر” md., 10: 223; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 311; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “عقر” md., 799.

⁵¹⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “عقر” md., 10: 223; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 311; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “عقر” md., 799.

⁵¹⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “عقم” md., 10: 236; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 312; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “عقم” md., 802.

⁵¹⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “عقم” md., 10: 236; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 312; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “عقم” md., 802.

⁵²⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “علل” md., 10: 259; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 314; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “علل” md., 806.

⁵²¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “علل” md., 10: 259; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 314; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “علل” md., 806.

⁵²² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “علم” md., 10: 263; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 316; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “علم” md., 807.

⁵²³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “علم” md., 10: 263; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 316; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “علم” md., 807.

غ

غَبِرَ يَغْبُرُ غُبُورًا : Kalmak, durmak, -geçmek, geçip gitmek (zıt), -toz rengi olmak⁵²⁴.

غَبِرَ يَغْبُرُ غَبْرًا : Toza bulanmak, toz, topla kaplamak, -toz rengi olmak⁵²⁵.

عَرَبَ يَعْزُبُ عَزْبًا : Gizlenmek, gözden kaybolmak, -güneş vb. batmak, -vatanından uzakta olmak, yabancı olmak, -(عن) den uzaklaşmak, ayrılmak, gitmek⁵²⁶.

عَرَبَ يَعْزُبُ عَرَابَةً / عَزْبَةً : Vatanından uzaklaşmak, yabancı olmak, -alışılmadık olmak, garip / tuhaf olmak, anlaşılmamak⁵²⁷.

عَزَلَ يَعْزِلُ عَزْلًا : Yün / pamuk vb. eğirmek, iplik yapmak⁵²⁸.

عَزَلَ يَعْزِلُ عَزْلًا : (ب) kadına kur yapmak, -şiiir / şarkı vb. ile aşkını / duygularını ifade etmek⁵²⁹.

عَضَرَ يَعْضِرُ عَضْرًا : (عن) den sapmak ayrılmak, uzaklaşmak, -(علي) e şefkat göstermek, meyletmek⁵³⁰.

عَضَرَ يَعْضِرُ عَضْرًا : Darlıktan sonra (ب) e kavuşmak, (ب) mal / elaman / aile bakımından çoğalmak, zenginleşmek, -(عن) den sapmak, dönmek⁵³¹.

⁵²⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “غبر” md., 11: 6; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 325; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “غبر” md., 837.

⁵²⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “غبر” md., 11: 6; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 325; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “غبر” md., 837.

⁵²⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “غرب” md., 11: 23; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 328; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “غرب” md., 841.

⁵²⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “غرب” md., 11: 23; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 328; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “غرب” md., 841.

⁵²⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “غزل” md., 11: 45; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 330; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “غزل” md., 847.

⁵²⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “غزل” md., 11: 45; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 330; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “غزل” md., 847.

⁵³⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “غضر” md., 11: 56; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 332; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “غضر” md., 851.

⁵³¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “غضر” md., 11: 56; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 332; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “غضر” md., 851.

عَطَّ يَغُطُّ / يَغِطُّ عَطًّا : (في) su vb. in içine daldırmak, sokmak, batırmak⁵³².

عَطَّ يَغِطُّ عَطًّا / غَطِطًّا : Horlamak⁵³³.

عَلَقَ يَغْلِقُ عَلَقًا Kapı vb. kapatmak, -kilitlemek⁵³⁴.

عَلِقَ يَغْلِقُ عَلَقًا Kapı / kapak vb. zor açılmak, sıkıca kapanmak, zor açılacak şekilde kapanmak, -rehin geri alınamamak⁵³⁵.

عَلَّ يَغْلُو غُلُوءًا عَلًّا : Ganimet vb. aldatmak, ihanet etmek, -elini / boyunu kelepçe vurmak, zincirlemek, bukağı geçirmek, -toprak / arazi vb. ürün vermek, -netice / sonuç vermek, kazanç olarak geri dönmek, -(في) in içine / arasına girmek, -(في) in içine / arasına sokmak, girdirmek⁵³⁶.

عَلَّ يَغْلُو غُلُوءًا : (الصَّدْرُ) Göğüs kin / ihanet / kötülük ile dolu olmak / beslenmek, çok susamak, aşırı susuzluk çekmek, eli sıkı / cimri olmak⁵³⁷.

عَلَّ يَغْلُو غُلُوءًا : Fiyat yükseltmek, artmak, pahalı olmak, pahalanmak, -(ب/في) de sınırı aşmak, aşırı gitmek⁵³⁸.

عَلَى يَغْلِي غُلْبًا غَلْبَانًا : Kaynamak, -kaynatmak, -sinirlenmek, köpürmek, -hareketlenmek, galeyana gelmek⁵³⁹.

⁵³² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “عط” md., 11: 62; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 333; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “عط” md., 853.

⁵³³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “عط” md., 11: 62; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 333; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “عط” md., 853.

⁵³⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “علق” md., 11: 72; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 335; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “علق” md., 858.

⁵³⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “علق” md., 11: 72; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 335; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “علق” md., 858.

⁵³⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “غل” md., 11: 74; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 334; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “غل” md., 858.

⁵³⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “غل” md., 11: 74; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 334; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “غل” md., 858.

⁵³⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “غلا” md., 11: 74; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 334; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “غلا” md., 860.

⁵³⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “غلا” md., 11: 74; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 334; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “غلا” md., 860.

عَمَصَ يَغْمِصُ عَمَصًا : Küçümsemek, hor / hakir görmek⁵⁴⁰.

عَمِصَ يَغْمِصُ عَمِصًا : Göz çapaklanmak⁵⁴¹.

ف

فَحَمَ يَفْحَمُ فَحَمًا / فُحُومًا : Cevap verememek, ağzını açamamak, -çocuk ağlamaktan sesi / nefesi kesilmek⁵⁴².

فَحَمَ يَفْحَمُ فُحُومًا / فُحُومَةً : Kararmak, kara / siyah olmak⁵⁴³.

فَخَرَ يَفْخَرُ فَخْرًا / فَخَارًا : (ب) ile övünmek, iftihar etmek⁵⁴⁴.

فَخَرَ يَفْخَرُ فَخْرًا : Kibirleşmek, kibirli olmak⁵⁴⁵.

فَرَدَ يَفْرُدُ فَرُودًا : Tek / yalnız olmak, -(ب) görüş/ karar vb. de tek kalmak, kimse ona kalmamak, -(ب) i tek / yalnız başına yapmak, -(ع) den uzaklaşmak, ayrılmak⁵⁴⁶.

فَرَدَ يَفْرُدُ فَرْدًا : (علي) in üzerine yaymak, açmak⁵⁴⁷.

فَرَسَ يَفْرِسُ فَرَسًا / فِرَاسَةً : Aslan vb. yırtıcı avını avlayıp parçalamak, -bir şeyin iç yüzünü doğru tahmin etmek⁵⁴⁸.

⁵⁴⁰ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “غمص” md., 11: 85; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 337; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “غمص” md., 861.

⁵⁴¹ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “غمص” md., 11: 85; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 337; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “غمص” md., 862.

⁵⁴² İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “فحم” md., 11: 137; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 345; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “فحم” md., 878.

⁵⁴³ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “فحم” md., 11: 137; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 345; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “فحم” md., 878.

⁵⁴⁴ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “فخر” md., 11: 139; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 345; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “فخر” md., 879.

⁵⁴⁵ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “فخر” md., 11: 139; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 345; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “فخر” md., 879.

⁵⁴⁶ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “فرد” md., 11: 149; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 347; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “فرد” md., 882.

⁵⁴⁷ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “فرد” md., 11: 149; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 347; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “فرد” md., 882.

⁵⁴⁸ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “فرس” md., 11: 153; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 347; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “فرس” md., 884.

فَرَسٌ يَفْرُسُ فُرُوسِيَّةً : Usta bir binici olmak, ata iyi binmek⁵⁴⁹.

فَرَقَ يَفْرُقُ فَرْقًا / فُرْقَانًا : Ayırmak, bölmek, -(بين) aralarını ayırmak, bir birinden ayırt etmek, - açıklamak, izah / beyan etmek, -korkutmak⁵⁵⁰.

فَرِقَ يَفْرِقُ فَرْقًا : (من) den korkmak, -(علي) birisi için (من) den dolayı endişelenmek, diler seyrek / ayırık olmak⁵⁵¹.

فَرِهَ يَفْرِهُ فَرْهًا : At vb. hayvan canlı / hareketli / çevik / neşeli olmak⁵⁵².

فَرِهَ يَفْرِهُ فَرَاهَةً / فُرُوهُةً : Güzel olmak, güzelleşmek, -usta mahir olmak, - canlı / hareketli / çevik / neşeli olmak⁵⁵³.

فَسَحَ يَفْسُحُ فَسْحًا : (في) birisine (ل) de yer açmak, yer vermek⁵⁵⁴.

فَسَحَ يَفْسُحُ فَسَاحَةً : Genişlemek, açılmak, -geniş / ferah olmak⁵⁵⁵.

فَصَلَ يَفْصِلُ فَصْلًا : Bir yerden çıkmak, ayrılmak, -(بين) aralarını ayırmak, -(بين) aralarında karar vermek, hükmetmek, -birisini (من / عن) iş vb. den çıkarmak, / atmak, ilişiğini kesmek, kovmak, -(عن) den ayırmak, kesmek, -(في) tartışma / dava vb. de karara varmak, karar vermek⁵⁵⁶.

⁵⁴⁹ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “فرس” md., 11: 153; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 347; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “فرس” md., 884.

⁵⁵⁰ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “فرق” md., 11: 168; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 349; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “فرق” md., 889.

⁵⁵¹ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “فرق” md., 11: 168; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 349; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “فرق” md., 889.

⁵⁵² İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “فره” md., 11: 175; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 349; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “فره” md., 891.

⁵⁵³ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “فره” md., 11: 175; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 349; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “فره” md., 891.

⁵⁵⁴ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “فسح” md., 11: 179; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 350; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “فسح” md., 893.

⁵⁵⁵ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “فسح” md., 11: 179; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 350; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “فسح” md., 893.

⁵⁵⁶ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “فصل” md., 11: 188; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 352; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “فصل” md., 897.

فَصَلَّ يَفْضِلُ فَضُولًا : (من / عن) bir yerden ayrılmak, terk etmek⁵⁵⁷.

فَضَلَ يَفْضِلُ فَضْلًا : Artmak, fazla gelmek, -kalmak, geride kalmak, -üstün olmak, sivrilmek, öne çıkmak, -birisini veya (علي) i geçmek⁵⁵⁸.

فَضْلًا يَفْضِلُ فَضُولًا : Faziletli / erdemli olmak, -üstün / meziyetli olmak⁵⁵⁹.

فَطَحَ يَفْطَحُ فَطْحًا : Yaymak, açmak, genişletmek⁵⁶⁰.

فَطَحَ يَفْطَحُ فَطْحًا : Geniş/ enli olmak, -yassı / basık olmak⁵⁶¹.

فَعَمَّ يَفْعُمُ فَعْمًا : Tamamen / iyice doldurmak⁵⁶².

فَعَمَّ يَفْعُمُ فَعَامَةً : Tamamen / iyice dolmak⁵⁶³.

ق

قَبَحَ يَقْبُحُ قَبْحًا : Allah birisini her türlü hayırdan uzaklaştırmak⁵⁶⁴.

قَبَحَ يَقْبُحُ قَبْحًا / قَبَاحَةً : Söz / fiil / görünüş vb. çirkin olmak, utanç verici olmak⁵⁶⁵.

⁵⁵⁷ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “فصل” md., 11: 188; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 352; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “فصل” md., 897.

⁵⁵⁸ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “فضل” md., 11: 193; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 352; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “فضل” md., 899.

⁵⁵⁹ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “فضل” md., 11: 193; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 352; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “فضل” md., 899.

⁵⁶⁰ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “فتح” md., 11: 195; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 353; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “فتح” md., 901.

⁵⁶¹ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “فتح” md., 11: 195; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 353; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “فتح” md., 901.

⁵⁶² İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “فعم” md., 11: 202; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 354; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “فعم” md., 904.

⁵⁶³ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “فعم” md., 11: 202; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 354; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “فعم” md., 904.

⁵⁶⁴ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “قبح” md., 12: 7; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 362; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قبح” md., 921.

⁵⁶⁵ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “قبح” md., 12: 7; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 362; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قبح” md., 921.

قَبِلَ يَقْبَلُ قَبَالَةً / قُبُولًا : Bir şeyi veya (ب) i almak, kabul etmek, -bir şeye veya (ب) e rıza göstermek, kabul etmek, onaylamak, uygun bulmak, -(ف) için izin / onay vermek, karşılamak, iyi niyetle kabul etmek, -(ب) e kefil olmak, -Allah (عن) in duasını / tövbesini kabul etmek, - yeni doğan çocuğu tutmak, ebelik etmek⁵⁶⁶.

قَبِلَ يَقْبَلُ قَبْلًا : Gece / ay / yıl vb. gelmek, yaklaşmak, -bir yeri önüne / karşısına almak, -(علي) e yönelmek, ...ile meşgul olmak, ilgilenmek, -(ب) e kefil olmak⁵⁶⁷.

قَدَرَ يَقْدِرُ / يَقْدِرُ قَدْرًا / قَدَارَةً : Bir şeyin değerini miktarını belirlemek, -düşünmek, tasarlamak, - yemek vb. tencerede pişirmek, -Allah rızkı (علي) e daraltmak, gereken değeri / önemi vermek, takdir etmek, -(أَنْ / علي) e gücü yetmek, yapabilmek, muktedir olmak, -bir şeyi (ب) ile mukayese etmek, kıyaslamak⁵⁶⁸.

قَدِرَ يَقْدِرُ قَدْرًا : Kısa olmak, kısalmak⁵⁶⁹.

قَدَّمَ يَقْدِمُ قَدَمًا / قُدُومًا : Önlerine geçmek, önlerinde olmak, önce gelmek, -cesur cesaretli olmak⁵⁷⁰.

قَدَّمَ يَقْدِمُ قَدَمًا : Üzerinden uzun zaman geçmek, eskimek, eski olmak⁵⁷¹.

قَدِمَ يَقْدِمُ قَدِمًا : (علي / إلي) e gelmek, varmak, ulaşmak, -(علي / إلي) e yönelmek, girişmek, -(من) den geri dönmek / geri gelmek⁵⁷².

⁵⁶⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “قبيل” md., 12: 13; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 363; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قبيل” md., 924.

⁵⁶⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “قبيل” md., 12: 13; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 363; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قبيل” md., 924.

⁵⁶⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “قدر” md., 12: 36; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 366; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قدر” md., 930.

⁵⁶⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “قدر” md., 12: 36; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 366; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قدر” md., 930.

⁵⁷⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “قدم” md., 12: 41; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 367; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قدم” md., 933.

⁵⁷¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “قدم” md., 12: 41; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 367; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قدم” md., 933.

⁵⁷² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “قدم” md., 12: 41; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 367; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قدم” md., 933.

قَدَّرَ يَقْدُرُ قَدْرًا / قَدَارَةً : Kirletmek, pisletmek⁵⁷³.

قَدَّرَ يَقْدُرُ قَدَارَةً : Kirilenmek, pislenmek⁵⁷⁴.

قَدَعَ يَقْدَعُ قَدْعًا : Sövmek, küfretmek, -hakaret etmek, iftira etmek, kötülemek, -(عن) den men etmek, alı koymak⁵⁷⁵.

قَدَعَ يَقْدَعُ قَدَاعَةً : Küfürbaz olmak / dili bozuk olmak⁵⁷⁶.

قَرَّبَ يَقْرِبُ قَرَبًا / قَرَابَةً : قَرَبٌ يَقْرِبُ قَرَبًا / قَرَابَةً : (من / إلى) e yaklaşmak, yakın olmak, -aralarında yakınlık / akrabalık olmak, akraba olmak⁵⁷⁷.

قَرَّبَ يَقْرِبُ قَرَبًا / قَرَابَةً : Yaklaşmak, yakın olmak, -kadınla cinsel ilişkide bulunmak⁵⁷⁸.

قَرَحَ يَقْرَحُ قَرَحًا : Yaralamak⁵⁷⁹.

قَرَحَ يَقْرَحُ قَرَحًا : Vücutunda yara / bere çıkmak, her tarafını yaralar kaplamak, -yara iltihaplanmak, -(ل) e üzülme, hüzünlenmek⁵⁸⁰.

قَرَطَ يَقْرُطُ قَرَطًا : İnce ince doğramak, kıymak, -kırmak, ucunu kesmek⁵⁸¹.

⁵⁷³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “قَدَّرَ” md., 12: 47; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 368; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قَدَّرَ” md., 936.

⁵⁷⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “قَدَّرَ” md., 12: 47; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 368; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قَدَّرَ” md., 936.

⁵⁷⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “قَدَعَ” md., 12: 47; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 368; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قَدَعَ” md., 936.

⁵⁷⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “قَدَعَ” md., 12: 47; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 368; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قَدَعَ” md., 936.

⁵⁷⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “قَرَّبَ” md., 12: 52; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 369; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قَرَّبَ” md., 938.

⁵⁷⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “قَرَّبَ” md., 12: 52; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 369; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قَرَّبَ” md., 938.

⁵⁷⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “قَرَحَ” md., 12: 57; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 369; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قَرَحَ” md., 939.

⁵⁸⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “قَرَحَ” md., 12: 57; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 369; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قَرَحَ” md., 939.

⁵⁸¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “قَرَطَ” md., 12: 72; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 370; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قَرَطَ” md., 943.

قَرِطٌ يَفْرِطُ قَرِطًا : Kulak küpeli olmak⁵⁸².

قَرَعَ يَفْرَعُ قَرَعًا : Kapı / davul vb. vurmak / çalmak, -(ب) ile vurmak⁵⁸³.

قَرِعَ يَفْرَعُ قَرَعًا : Bir yer boş / ıssız olmak, -kimse olmamak, -saçı dökülmek, -bitmek tükenmek⁵⁸⁴.

قَرَفَ يَفْرِفُ قَرَفًا : Yalan söylemek, -günaha yönelmek, -bir şeyin kabuğunu soymak, -ailesi için kazanmak, -ayıplamak, itham etmek⁵⁸⁵.

قَرِفَ يَفْرِفُ قَرَفًا : (من) den tiksirmek, iğrenmek, nefret etmek⁵⁸⁶.

قَرَقَ يَفْرِقُ قَرَقًا : Saçmalamak, boş konuşmak⁵⁸⁷.

قَرَقَ يَفْرِقُ قَرَقًا : Tavuk gıdıklamak⁵⁸⁸.

قَرَنَ يَفْرِنُ قَرْنًا / قَرَانًا : قَرَنَ يَفْرِنُ قَرْنًا / قَرَانًا : (بين) birbirine birleştirmek, bir araya getirmek, -bir şeyi (ب/إلى) e eklemek, ilave etmek, bağlamak, -(öz.kadın) aldatmak, ihanet etmek, boynuzlamak⁵⁸⁹.

قَرِنَ يَفْرِنُ قَرْنًا : Çatık kaşlı olmak⁵⁹⁰.

⁵⁸² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “قَرِطٌ” md., 12: 72; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 370; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قَرِطٌ” md., 943.

⁵⁸³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “قَرَعَ” md., 12: 75; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 371; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قَرَعَ” md., 944.

⁵⁸⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “قَرِعَ” md., 12: 75; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 371; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قَرِعَ” md., 944.

⁵⁸⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “قَرَفَ” md., 12: 79; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 371; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قَرَفَ” md., 945.

⁵⁸⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “قَرِفَ” md., 12: 79; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 371; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قَرِفَ” md., 945.

⁵⁸⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “قَرَقَ” md., 12: 81; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 371; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قَرَقَ” md., 945.

⁵⁸⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “قَرَقَ” md., 12: 81; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 371; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قَرَقَ” md., 945.

⁵⁸⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “قَرَنَ” md., 12: 86; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 371; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قَرَنَ” md., 946.

⁵⁹⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “قَرِنَ” md., 12: 86; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 371; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قَرِنَ” md., 946.

قَرْمٌ يَقْرُمُ قَرَامَةً : Kısa boylu olmak, cüce olmak⁵⁹¹.

قَرِمٌ يَقْرِمُ قَرَمًا : Adi / alçak olmak⁵⁹².

قَسِطٌ يَقْسِطُ قِسْطًا : Adil olmak, hakkı gözetmek, adil davranmak⁵⁹³.

قَسِطٌ يَقْسِطُ قَسِطًا قُسُوطًا : Zalim olmak, zulmetmek, adaletten sapmak⁵⁹⁴.

قَشْبٌ يَقْشِبُ قَشَابَةً : Yeni olmak, yenilenmek⁵⁹⁵.

قَشَبٌ يَقْشِبُ قَشْبًا : Yemek vb. zehir karıştırmak, -birisine zehir içirmek⁵⁹⁶.

قَشْفٌ يَقْشِفُ قَشَافَةً : Sefil / perişan olmak, sefalet içinde yaşamak, -vücudu pislenip sertleşmek, temizliğe özen göstermemek⁵⁹⁷.

قَشِفٌ يَقْشِفُ قَشْمًا : Vücudu pislenip sertleşmek, temizliğe özen göstermemek, -soğuk / hastalık vb. den cildi kuruyup çatlamak⁵⁹⁸.

قَصْرٌ يَقْصُرُ قُصُورًا : (عن) i yapamamak, başarısız olmak, güç yetirememek, ulaşamamak, -(عن) den vaz geçmek, geri çekilmek, bırakmak, -(عن) e yetişememek, kısa gelmek⁵⁹⁹.

⁵⁹¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “قزم” md., 12: 93; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 371; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قزم” md., 947.

⁵⁹² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “قزم” md., 12: 93; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 371; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قزم” md., 947.

⁵⁹³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “قسط” md., 12: 100; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 373; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قسط” md., 948.

⁵⁹⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “قسط” md., 12: 100; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 373; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قسط” md., 948.

⁵⁹⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “قشب” md., 12: 107; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 374; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قشب” md., 950.

⁵⁹⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “قشب” md., 12: 107; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 374; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قشب” md., 950.

⁵⁹⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “قشف” md., 12: 110; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 374; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قشف” md., 951.

⁵⁹⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “قشف” md., 12: 110; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 374; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قشف” md., 951.

⁵⁹⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “قصر” md., 12: 115; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 375; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قصر” md., 953.

قَصَرَ يَقْصِرُ / يَقْصِرُ قَصْرًا : Kısaltmak, azaltmak, sınırlamak, -kontrol / gözetim altında tutmak, -(علي) ile sınırlamak, kısıtlamak, sınırlı tutmak, -renge açmak, -elbise vb. beyazlatmak, -namazı kısaltmak⁶⁰⁰.

قَصُرَ يَقْصُرُ قَصْرًا : Kısa olmak, kısalmak, kısalaşmak, -elbise vb. çekmek⁶⁰¹.

قَصَفَ يَقْصِفُ قَصْفًا : Gök gürültüsü gürlmek, -eğlenceye dalmak, yiyip içip eğlenmek, -bir yeri bombalamak, bombardımana tutmak, -top vb. gümlmek, patlama sesi çıkarmak, -kalem / tırnak / dal vb. kırmak⁶⁰².

قَصِفَ يَقْصِفُ قَصْفًا : Zayıf / kırılğan olmak, -kırılmak, -uzayıp ikiye kırılmak⁶⁰³.

قَصَمَ يَقْصِمُ قَصْمًا : Kırmak, -yok etmek, helak etmek⁶⁰⁴.

قَصِمَ يَقْصِمُ قَصْمًا : Ortadan ikiye kırılmak⁶⁰⁵.

قَلَفَ يَقْلِفُ قَلْفًا : Ağaç vb. kabuğunu soymak, -gemi vb. kalafatlamak⁶⁰⁶.

قَلَفَ يَقْلِفُ قَلْفًا : Sünnet etmek⁶⁰⁷.

قَمَرَ يَقْمُرُ قَمْرًا : Kumar oynamak, -bahse girmek, birisini kumarda yenmek⁶⁰⁸.

⁶⁰⁰ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “قصر” md., 12: 115; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 375; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قصر” md., 954.

⁶⁰¹ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “قصر” md., 12: 115; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 375; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قصر” md., 954.

⁶⁰² İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “قصف” md., 12: 123; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 376; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قصف” md., 956.

⁶⁰³ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “قصف” md., 12: 123; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 376; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قصف” md., 956.

⁶⁰⁴ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “قصم” md., 12: 124; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 376; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قصم” md., 957.

⁶⁰⁵ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “قصم” md., 12: 124; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 376; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قصم” md., 957.

⁶⁰⁶ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “قلف” md., 12: 179; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 384; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قلف” md., 974.

⁶⁰⁷ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “قلف” md., 12: 179; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 384; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قلف” md., 974.

⁶⁰⁸ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “قمر” md., 12: 187; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 385; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قمر” md., 977.

فَمِرْقَ فَمِرْقًا : Gece mehtaplı olmak, ay ışığı ile aydınlanmak, -bembeyaz olmak, -sürekli beyaza bakmaktan gözü kamaşmak / kararmak⁶⁰⁹.

ك

كَبَدَ يَكْبُدُ كَبْدًا : Ciğerine isabet etmek, -zor gelmek, sıkmak, sıkıntıya sokmak, -yönelmek, kast etmek⁶¹⁰.

كَبِدَ يَكْبِدُ كَبْدًا : Ciğeri ağrımak, -karnı şiş olmak⁶¹¹.

كَبِرَ يَكْبُرُ كِبْرًا : Birisinden yaşça (ب) sene / yaş büyük olmak⁶¹².

كَبِرَ يَكْبُرُ كِبْرًا : Büyük / iri olmak, büyümek, -artmak, çoğalmak, büyümek, gelişmek, -önemi / değeri artmak, kıymetlenmek, -yetişmek, -meşhur / tanınmış olmak, -(عن) e tenezzül etmemek, uzak durmak, -(عن) küçümsemek, tepeden bakmak, -(علي) e zor / ağır gelmek, sıkmak, katlanılmaz hale gelmek⁶¹³.

كَبِرَ يَكْبُرُ كِبْرًا : Yaşlanmak, yaşı ilerlemek⁶¹⁴.

كَثَرَ يَكْتُرُ كَثْرًا : Sayıca üstün olmak, fazla gelmek⁶¹⁵.

كَثَرَ يَكْتُرُ كَثْرًا / كَثْرَةً : Çok olmak, bol olmak, sayıca çok olmak, -çoğalmak, artmak, -(عن) den çok olmak⁶¹⁶.

⁶⁰⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “قمر” md., 12: 187; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 385; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “قمر” md., 977.

⁶¹⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “كبد” md., 13: 9; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 392; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “كبد” md., 997.

⁶¹¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “كبد” md., 13: 9; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 392; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “كبد” md., 997.

⁶¹² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “كبر” md., 13: 10; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 392; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “كبر” md., 997.

⁶¹³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “كبر” md., 13: 10; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 392; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “كبر” md., 998.

⁶¹⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “كبر” md., 13: 10; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 392; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “كبر” md., 998.

⁶¹⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “كثر” md., 13: 26; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 395; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “كثر” md., 1004.

⁶¹⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “كثر” md., 13: 26; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 395; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “كثر” md., 1004.

كَحَلَ يَكْحَلُ كَحْلًا : Göze sürme çekmek⁶¹⁷.

كَجَلَ يَكْجَلُ كَجَلًا : Göz doğuştan siya / sürmeli olmak⁶¹⁸.

كَرَّ يَكْرُ كَرًّا / كُرُورًا : Geri dönmek, -(علي) e saldırmak, hücum etmek, -(علي) söz / soru vb. e tekrarlamak, -gerilemek, geri çekilmek, -gece / gündüz vb. devaran etmek, bir birini izlemek, geçmek⁶¹⁹.

كَرَّ يَكِرُّ كَرِيرًا : Hırıldamak⁶²⁰.

كَرِهَ يَكْرَهُ كَرَاهَةً : Kötü / çirkin olmak⁶²¹.

كَرِهَ يَكْرَهُ كَرَاهَةً : Sevmemek, hoşlanmamak, tahammül edememek, çirkin bulmak, -den nefret etmek⁶²².

كَسَحَ يَكْسِجُ كَسْحًا : Ev vb. süpürmek, -temizlemek, -sürükleyip götürmek, -süpürmek, -gidermek, izale etmek, -silip süpürmek, kovmak, darmadağın etmek, -(من) den almak, alıp götürmek⁶²³.

كَسَحَ يَكْسِجُ كَسْحًا / كَسَاحًا : Sakat olmak, kötürüm olmak, -yürürken ayağı aksamak, topallamak⁶²⁴.

⁶¹⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “كحل” md., 13: 30; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 396; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “كحل” md., 1005.

⁶¹⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “كحل” md., 13: 30; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 396; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “كحل” md., 1006.

⁶¹⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “كر” md., 13: 46; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 397; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “كر” md., 1009.

⁶²⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “كر” md., 13: 46; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 397; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “كر” md., 1009.

⁶²¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “كره” md., 13: 57; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 399; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “كره” md., 1013.

⁶²² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “كره” md., 13: 57; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 399; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “كره” md., 1013.

⁶²³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “كسح” md., 13: 63; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 400; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “كسح” md., 1015.

⁶²⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “كسح” md., 13: 63; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 400; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “كسح” md., 1015.

كَظَمَ يَكْظِمُ كَظْمًا : Öfkesini tutmak, zapt etmek, nefesini tutmak, -bir şeyi veya (علي) i tutmak, hapsetmek⁶²⁵

كَظَمَ يَكْظِمُ كَظْمًا : Susmak⁶²⁶.

كَفَلَ يَكْفُلُ كَفْلًا / كَفَالَةً : Birisinin sorumluluğunu almak, mesuliyetini üstlenmek, bakmak, ihtiyacını karşılamak, birisine veya borç vb. kefil olmak, garanti etmek⁶²⁷.

كَفَلَ / كَفَلَ / يَكْفُلُ / يَكْفُلُ كَفْلًا / كُفُولًا : Birisine borç vb. kefil olmak, garanti etmek⁶²⁸.

كَمَشَ يَكْمِشُ كَمَاشَةً : Cesur olmak, -kadının göğüsleri küçük olmak⁶²⁹.

كَمَشَ يَكْمِشُ كَمَاشَةً : Tutmak, kavramak, yakalamak, -avuçlamak⁶³⁰.

كَمَنَ يَكْمُنُ كُمُونًا : Gizlenmek, saklanmak, -gizlemek, saklamak, -(في) e gizlenmek, saklanmak, pusu kurmak, -(ل) ...e pusu kurmak, pusuya yatmak, -ateş sönmek, -olmak, bulunmak⁶³¹.

كَمَنَ يَكْمُنُ كُمُونًا : Gözünde amoroz olmak⁶³².

كَنَسَ يَكْنُسُ كَنَسًا : Süpürge ile süpürmek, -mayınları temizlemek⁶³³.

⁶²⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “كظم” md., 13: 75; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 403; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “كظم” md., 1021.

⁶²⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “كظم” md., 13: 75; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 403; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “كظم” md., 1021.

⁶²⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “كفل” md., 13: 91; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 405; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “كفل” md., 1025.

⁶²⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “كفل” md., 13: 91; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 405; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “كفل” md., 1025.

⁶²⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “كمش” md., 13: 111; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 407; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “كمش” md., 1032.

⁶³⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “كمش” md., 13: 111; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 407; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “كمش” md., 1032.

⁶³¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “كمن” md., 13: 114; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 408; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “كمن” md., 1034.

⁶³² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “كمن” md., 13: 114; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 408; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “كمن” md., 1034.

⁶³³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “كنس” md., 13: 118; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 409; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “كنس” md., 1035.

كَنَّسَ يَكْنِسُ كَنْسًا / كُنُوسًا : Ceylan yuvasına / kovuğuna girmek⁶³⁴.

كَهَنَ يَكْهِنُ كَهَانَةً : Kahin olmak⁶³⁵.

كَهَنَ يَكْهِنُ / يَكْهِنُ كَهَانَةً : (ل) hakkında kehanette bulunmak, -kahinlik yapmak, kahinlikle uğraşmak⁶³⁶.

ل

لَامٌ يَلَامُ لَأْمًا : Yarayı sarmak, bandajlamak, -onarmak, tamir etmek, lehimlemek, yapıştırmak, kaynak yapmak, -birisini alçaklık / adilikle nitelemek⁶³⁷.

لَوْمٌ يَلُومُ لُؤْمًا / لَأْمَةً : Adi / alçak olmak, -kötü / aşağılık olmak⁶³⁸.

لَبَدٌ يَلْبُدُ لُبُودًا : (ب) ...de kalmak, durmak, -(ب) e yapışmak⁶³⁹.

لَبَدٌ يَلْبُدُ لَبْدًا : Yünü ditmek / ıslatıp keçeleştirme⁶⁴⁰.

لَبَسَ يَلْبَسُ لَبْسًا : Bir şeyi (ب) e karıştırmak, -(علي) e zor / karışık gelmek⁶⁴¹.

لَبَسَ يَلْبَسُ لَبْسًا : Elbise vs. giymek⁶⁴².

⁶³⁴ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “کنس” md., 13: 118; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 409; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “کنس” md., 1035.

⁶³⁵ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “كهن” md., 13: 128; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 410; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “كهن” md., 1038.

⁶³⁶ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “كهن” md., 13: 128; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 410; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “كهن” md., 1038.

⁶³⁷ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “لام” md., 13: 153; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 413; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لام” md., 1046.

⁶³⁸ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “لام” md., 13: 153; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 413; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لام” md., 1046.

⁶³⁹ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “لبد” md., 13: 153; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 414; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لبد” md., 1048.

⁶⁴⁰ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “لبد” md., 13: 153; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 414; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لبد” md., 1048.

⁶⁴¹ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “لبس” md., 13: 161; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 414; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لبس” md., 1049.

⁶⁴² İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “لبس” md., 13: 161; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 414; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لبس” md., 1049.

لَبِيقٌ يَلْبِقُ لَبَاقَةً : Zarif / alımlı olmak, güzel ahlaklı olmak, usta / mahir olmak, kabiliyetli olmak⁶⁴³.

لَبِيقٌ يَلْبِقُ لَبَاقَةً : Zarif / alımlı olmak, güzel ahlaklı olmak, usta / mahir olmak, kabiliyetli olmak, -elbise (ب) birisine olmak, uymak⁶⁴⁴.

لَبِكَ يَلْبِكُ لَبْكَ : Karıştırmak, birbirine sokmak⁶⁴⁵.

لَبِكَ يَلْبِكُ لَبْكَ : Karışmak, birbirine girmek⁶⁴⁶.

لَبِنٌ يَلْبِنُ لَبْنًا : Birisine süt içirmek⁶⁴⁷.

لَبِنٌ يَلْبِنُ لَبْنًا : (emzirenin) sütü çok olmak⁶⁴⁸.

لَحَبٌ يَلْحَبُ لُحُوبًا : Yol açık / belli olmak, doğruca gitmek⁶⁴⁹.

لَحَبٌ يَلْحَبُ لَحَبًا : Yaşlılık vb. belini bükme, zayıf / bitkin düşmek⁶⁵⁰.

لَحَمٌ يَلْحَمُ لَحْمًا : Et yedirmek, -kemikten eti sıyırmak⁶⁵¹.

لَحَمٌ يَلْحَمُ لَحْمًا : Lehimlemek, kaynatarak birleştirmek, -işî sağlam / doğru bir şekilde yapmak.⁶⁵²

⁶⁴³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “لَبِقٌ” md., 13: 163; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 414; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لَبِقٌ” md., 1050.

⁶⁴⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “لَبِقٌ” md., 13: 163; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 414; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لَبِقٌ” md., 1050.

⁶⁴⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “لَبِكَ” md., 13: 163; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 415; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لَبِكَ” md., 1050.

⁶⁴⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “لَبِكَ” md., 13: 163; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 415; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لَبِكَ” md., 1050.

⁶⁴⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “لَبِنٌ” md., 13: 163; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 415; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لَبِنٌ” md., 1051.

⁶⁴⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “لَبِنٌ” md., 13: 163; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 415; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لَبِنٌ” md., 1051.

⁶⁴⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “لَحَبٌ” md., 13: 174; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 417; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لَحَبٌ” md., 1053.

⁶⁵⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “لَحَبٌ” md., 13: 174; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 417; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لَحَبٌ” md., 1054.

⁶⁵¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “لَحَمٌ” md., 13: 180; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 418; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لَحَمٌ” md., 1056.

⁶⁵² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “لَحَمٌ” md., 13: 180; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 418; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لَحَمٌ” md., 1056.

لَحْمٌ يَلْحَمُ لَحَامَةً : Etine dolgun olmak⁶⁵³.

لَحِمٌ يَلْحَمُ لَحْمًا : (ب) bir yerde kalmak, bir yere yapışıp kalmak, -yırtıcı / etobur olmak, eti çok sevmek⁶⁵⁴.

لَحْنٌ يَلْحَنُ لَحْنًا : (في كَلَامِهِ) konuşmasında dilbilgisi hataları yapmak, -(ل) birisiyle başkasının anlamayacağı şekilde konuşmak, -(إِ) e yönelmek, niyet etmek, meyletmek⁶⁵⁵.

لَحِنٌ يَلْحِنُ لَحْنًا : Getirdiği delili iyi bilmek / dikkat etmek, -anlamak⁶⁵⁶.

لَزَبٌ يَلْزَبُ لَزُوبًا : Sabit / sıkı olmak, sağlam olmak, -sene verimsiz / kıtlık olmak, kurak geçmek, -(ب) e yapışmak⁶⁵⁷.

لَزْبٌ يَلْزَبُ لَزْبًا / لَزُوبًا : Yapışkan olmak, -birbirine yapışmak⁶⁵⁸.

لَسَنٌ يَلْسُنُ لَسْنًا : Kötülemek, kötülüklerini saymak, -konuşmada birisinden daha üstün olmak.⁶⁵⁹

لَسِنٌ يَلْسِنُ لَسْنَا : Fasih / açık ifadeli olmak⁶⁶⁰.

⁶⁵³ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “لحم” md., 13: 180; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 418; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لحم” md., 1056.

⁶⁵⁴ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “لحم” md., 13: 180; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 418; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لحم” md., 1056.

⁶⁵⁵ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “لحن” md., 13: 182; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 419; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لحن” md., 1057.

⁶⁵⁶ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “لحن” md., 13: 182; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 419; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لحن” md., 1057.

⁶⁵⁷ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “لزب” md., 13: 193; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 421; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لزب” md., 1061.

⁶⁵⁸ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “لزب” md., 13: 193; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 421; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لزب” md., 1061.

⁶⁵⁹ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “لسن” md., 13: 197; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 422; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لسن” md., 1063.

⁶⁶⁰ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “لسن” md., 13: 197; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 422; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لسن” md., 1063.

لَطْفًا / لَطْفًا : لَطْفَ يَلْطِفُ لَطْفًا / لَطْفًا : (ب/ل) e karşı kibar / nazik olmak, yumuşak davranmak, -merhametli olmak⁶⁶¹.

لَطْفًا / لَطْفًا : لَطْفَ يَلْطِفُ لَطْفًا / لَطْفًا : İnce / berrak olmak, şeffaf olmak, -nazik / kibar olmak, cana yakın olmak, -ince / küçük olmak⁶⁶².

لَعِبًا : لَعِبَ يَلْعَبُ لَعِبًا : Bebek vb. salyası akmak⁶⁶³.

لَعِبًا : لَعِبَ يَلْعَبُ لَعِبًا / لَعِبًا : Oynamak, (مع) ile oynamak, -(ب) oyun / satranç vb. oynamak, -oynanmak, vakit geçirmek, -(في) i küçümsemek, alaya almak, -(علي) müzik aleti / çalgı aleti çalmak⁶⁶⁴.

لَعِبًا : لَعِبَ يَلْعَبُ لَعِبًا / لَعِبًا : Topluluğa yalan söylemek, kandırmak, -yorulmak, halsiz / bitkin düşmek⁶⁶⁵.

لَعِبًا : لَعِبَ يَلْعَبُ لَعِبًا : Çok yorulmak, -halsiz / bitkin düşmek⁶⁶⁶.

لَقْمًا : لَقِمَ يَلْقُمُ لَقْمًا : Yol vb. kapamak, tıkamak⁶⁶⁷.

لَقْمًا : لَقِمَ يَلْقُمُ لَقْمًا : Yemek vb. çabucak yemek, yalayıp yutmak⁶⁶⁸.

⁶⁶¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “لطف” md., 13: 202; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 424; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لطف” md., 1065.

⁶⁶² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “لطف” md., 13: 202; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 424; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لطف” md., 1065.

⁶⁶³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “لعب” md., 13: 205; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 425; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لعب” md., 1066.

⁶⁶⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “لعب” md., 13: 205; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 425; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لعب” md., 1066.

⁶⁶⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “لعب” md., 13: 210; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 425; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لعب” md., 1068.

⁶⁶⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “لعب” md., 13: 210; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 425; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لعب” md., 1068.

⁶⁶⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “لقم” md., 13: 224; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 429; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لقم” md., 1074.

⁶⁶⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “لقم” md., 13: 224; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 429; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لقم” md., 1074.

لَكَأَ يَلْكَأُ نَكَأَ : Hakkını tamamen vermek, -(ب) kırbaç vb. vurmak⁶⁶⁹.

لَكَأَ يَلْكَأُ نَكَأَ : (ب) de kalmak, ikamet etmek⁶⁷⁰.

لَكَعَ يَلْكَعُ لَكَعًا / نَكَعًا : Adi / alçak olmak, -ahmak olmak⁶⁷¹.

لَكَعَ يَلْكَعُ لَكَعًا / نَكَعًا : Alçak / ahmak olmak, -(علي) üzerine kir bulaşmak⁶⁷².

لَهَثَ يَلْهَثُ لَهَثًا / لَهَاتًا : Köpek vb. susuzluktan, yorgunluk vb.den dilini çıkarmak, -nefes nefese kalmak⁶⁷³.

لَهَثَ يَلْهَثُ لَهَثًا / لَهَاتًا : Yorulmak, bitkin düşmek, nefes nefese kalmak⁶⁷⁴.

م

مَثَلٌ يَمَثُلُ مَثُورًا : Ayakta durmak, dikilmek, -(بَيْنَ يَدَيْهِ) in önünde / huzurunda durmak, dikilmek, -önüne / huzuruna çıkmak, -görünmek, belirlemek, -bir şeye benzemek, andırmak, -(ب) ...i ibret olsun diye cezalandırmak, bir taraflarını keserek işkence etmek, sakatlamak, -heykelini yapmak, bir şeyi yontarak şekil vermek, -birisini (ب) e benzetmek⁶⁷⁵.

مَثَلٌ يَمَثُلُ مَثُورًا / مَثَالَةً : (بَيْنَ يَدَيْهِ) in önünde / huzurunda durmak, dikilmek, -faziletli / üstün olmak⁶⁷⁶.

⁶⁶⁹ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “لَكَأَ” md., 13: 227; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 429; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لَكَأَ” md., 1075.

⁶⁷⁰ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “لَكَأَ” md., 13: 227; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 429; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لَكَأَ” md., 1075.

⁶⁷¹ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “لَكَعَ” md., 13: 228; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 430; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لَكَعَ” md., 1076.

⁶⁷² İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “لَكَعَ” md., 13: 228; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 430; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لَكَعَ” md., 1076.

⁶⁷³ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “لَهَثَ” md., 13: 243; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 431; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لَهَثَ” md., 1079.

⁶⁷⁴ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “لَهَثَ” md., 13: 243; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 431; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لَهَثَ” md., 1079.

⁶⁷⁵ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “مَثَلٌ” md., 14: 17; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 438; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “مَثَلٌ” md., 1090.

⁶⁷⁶ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “مَثَلٌ” md., 14: 17; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 438; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “مَثَلٌ” md., 1090.

مَحْضٌ يَمْحُضُ مَحْضًا : Birisine karşı samimi olmak, sevgi vb. samimi bir şekilde göstermek, - katıksız süt içirmek⁶⁷⁷.

مَحْضٌ يَمْحُضُ مُحْضَةً : Temiz / asil soylu olmak, -saf / katıksız olmak⁶⁷⁸.

مَخَّضَ يَمْخِضُ / يَمْخِضُ / يَمْخِضُ : Sallamak, çalkalamak, -sütü köpürtmek, yağını çıkarmak, -fikir / görüş vb. enine boyuna düşünmek, etraflıca gözden geçirmek⁶⁷⁹.

مَخَّضَ يَمْخِضُ مَخْضًا / مَخَّضًا : Hamile kadının doğumu yaklaşmak, doğum sancısı başlamak⁶⁸⁰.

مَرَأً يَمْرَأُ مَرَاءً : Yemek lezzetli / sağlıklı olmak, hazmı kolay olmak⁶⁸¹.

مَرُؤٌ يَمْرُؤُ مَرُوءَةً : Kişi insanîyetli ve mert olmak, -yemek lezzetli / sağlıklı olmak, hazmı kolay olmak, -yer / hava sağlıklı / sağlığa elverişli olmak⁶⁸².

مَرِئٌ يَمْرَأُ مَرَأً : Kadın gibi davranmak, kadına benzemek⁶⁸³.

مَرَجٌ يَمْرُجُ مَرْجًا : Hayvanı otlaması için meraya salmak, -karıştırmak⁶⁸⁴.

مَرَجٌ يَمْرُجُ مَرْجًا : Karışmak, birbirine girmek⁶⁸⁵.

⁶⁷⁷ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “محض” md., 14: 21; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 439; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “محض” md., 1092.

⁶⁷⁸ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “محض” md., 14: 21; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 439; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “محض” md., 1092.

⁶⁷⁹ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “مخض” md., 14: 28; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 440; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “مخض” md., 1094.

⁶⁸⁰ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “مخض” md., 14: 28; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 440; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “مخض” md., 1094.

⁶⁸¹ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “مرأ” md., 14: 34; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 441; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “مرأ” md., 1096.

⁶⁸² İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “مرأ” md., 14: 34; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 441; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “مرأ” md., 1096.

⁶⁸³ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “مرأ” md., 14: 34; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 441; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “مرأ” md., 1096.

⁶⁸⁴ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “مرج” md., 14: 46; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 444; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “مرج” md., 1101.

⁶⁸⁵ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “مرج” md., 14: 46; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 444; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “مرج” md., 1101.

مَرَدٌ يَمْرُدٌ مُرُودًا : Haddi aşmak, isyan etmek, başkaldırmak, -(علي) i alışkanlık / adet haline getirmek, sürdürmek, -bebek meme emmek, -kayığ% sırıkla itmek, -parlatıp yumuşatmak⁶⁸⁶.

مَرِدٌ يَمْرُدٌ مَرْدًا : Genç sakalı / bıyığı bitmemiş olmak, -dal yapraksız olmak⁶⁸⁷.

مَرَسٌ يَمْرُسُ مَرَسًا : Suya bastırmak, su ile yumuşatmak, -bebek meme / parmak emmek, -(ب) ile silmek⁶⁸⁸.

مَرِسٌ يَمْرِسُ مَرَسًا : Girişken ve atak olmak⁶⁸⁹.

مَرَعٌ يَمْرَعُ مَرَعًا : Yer verimli / bereketli / bolluk içinde olmak, -(ب) bolluk içinde yaşamak⁶⁹⁰.

مَرْعٌ يَمْرَعُ مَرْعًا : Saç% taramak⁶⁹¹.

مَرَّ يَمْرُ مَرًّا : Yudumlayarak içmek, emmek⁶⁹².

مَرَّ يَمْرُ مَرَّزًا : Ekşimtırak tadı olmak⁶⁹³.

مَمَّتَ يَمْمُتُ مَمَّتًا : Hoşlanmamak, nefret etmek, çok kızmak⁶⁹⁴.

مَمَّتَ يَمْمُتُ مَمَاتَةً : İğrenç / nefret edilir olmak⁶⁹⁵.

⁶⁸⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “مرد” md., 14: 49; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 445; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “مرد” md., 1102.

⁶⁸⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “مرد” md., 14: 49; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 445; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “مرد” md., 1102.

⁶⁸⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “مرس” md., 14: 54; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 445; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “مرس” md., 1104.

⁶⁸⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “مرس” md., 14: 54; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 445; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “مرس” md., 1104.

⁶⁹⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “مرع” md., 14: 58; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 446; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “مرع” md., 1105.

⁶⁹¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “مرع” md., 14: 58; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 446; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “مرع” md., 1105.

⁶⁹² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “مز” md., 14: 65; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 447; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “مز” md., 1107.

⁶⁹³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “مز” md., 14: 65; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 447; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “مز” md., 1107.

⁶⁹⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “مقت” md., 14: 106; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 450; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “مقت” md., 1120.

⁶⁹⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “مقت” md., 14: 106; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 450; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “مقت” md., 1120.

مَلَأَ يَمْلَأُ مَلَاءً : Kap vb. doldurmak, içine koymak, -mevki / görev vb. işgal etmek, doldurmak, -

(ب) ile doldurmak, yaka basa doldurmak / doyurmak, -belge / boş yer vb. doldurmak, -birisine

(على) de yardım etmek, desteklemek⁶⁹⁶.

مَلِئَ يَمْلَأُ مَلَاءً : Dolmak, dolu olmak⁶⁹⁷.

مَلَحَ يَمْلَحُ مَلْحًا : Yemek vb. tuz atmak, -tuzlamak⁶⁹⁸.

مَلُحٌ يَمْلُحُ مَلُوحَةً / مَلَاحَةً : Tuzlu olmak, -güzel / şık olmak, güzel görünüşlü olmak⁶⁹⁹.

مَلَحَ يَمْلَحُ مَلَحٌ / مَلْحَةٌ : Renk beyaza yakın açık mavi olmak, -siyah / beyaz benekli olmak⁷⁰⁰.

مَلَطَ يَمْلُطُ مَلْطًا : Duvar vb. sıvamak, sıva vurmak, saç tıraş etmek⁷⁰¹.

مَلِطَ يَمْلُطُ مَلِطًا : Vücutunda hiç kıl olmamak⁷⁰².

مَنَعَ يَمْنَعُ مَنَعًا : Bir şeyi yasaklamak, -engel olmak, alıkoymak, birisini bir şeyden veya (من عن)

den alıkoymak, menetmek, yasaklamak, vermemek, yoksun bırakmak, engellemek, -bir şeyden

veya (عن) den muhafaza etmek, korumak, desteklemek, yanında olmak⁷⁰³.

⁶⁹⁶ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “ملا” md., 14: 114; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 457; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ملا” md., 1122.

⁶⁹⁷ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “ملا” md., 14: 114; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 457; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ملا” md., 1122.

⁶⁹⁸ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “ملح” md., 14: 116; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 458; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ملح” md., 1123.

⁶⁹⁹ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “ملح” md., 14: 116; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 458; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ملح” md., 1123.

⁷⁰⁰ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “ملح” md., 14: 116; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 458; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ملح” md., 1123.

⁷⁰¹ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “ملط” md., 14: 122; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 459; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ملط” md., 1125.

⁷⁰² İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “ملط” md., 14: 122; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 459; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ملط” md., 1125.

⁷⁰³ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “منع” md., 14: 133; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 460; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “منع” md., 1129.

مَنْعٌ يَمْنَعُ مَنَاعَةً : Güçlü / dayanıklı olmak, -korunaklı / zapt edilemez olmak, muhkem olmak⁷⁰⁴.

مَهْرٌ يَمَهِّرُ مَهْرًا : Evlenilen kadına mehrini vermek⁷⁰⁵.

مَهْرٌ يَمَهِّرُ مَهْرًا : Usta / mahir olmak, ustaca yapmak, -mühürlemek, damgalamak, -(ب / في) de usta / mahir olmak⁷⁰⁶.

مَهْنٌ يَمَهِّنُ مَهْنًا / مَهْنَةٌ / مِهْنَةٌ : Birisinin işinde çalışmak, hizmetinde bulunmak, hizmet etmek, -elbise vb. eskitmek, -Birisini yormak, çok çalıştırmak⁷⁰⁷.

مَهْنٌ يَمَهِّنُ مَهْنَةً : Âdi / aşağılık olmak, rezil olmak⁷⁰⁸.

ن

نَبْضٌ يَنْبِضُ نَبْضًا / نَبْضَانًا : Kalp / nabız atmak, çarpmak, - damar hareket etmek, - hafifçe şimşek çakmak⁷⁰⁹.

نَبْضٌ يَنْبُضُ نُبُوضًا : Su akmak⁷¹⁰.

نَبْلٌ يَنْبُلُ نَبْلًا : Ok imal etmek, -ok atmak, -bir şeyi iyi / usta bir şekilde yapmak, -resim / heykel vb. alanda mahir olmak⁷¹¹.

⁷⁰⁴ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “منع” md., 14: 133; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 460; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “منع” md., 1129.

⁷⁰⁵ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “مهر” md., 14: 142; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 461; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “مهر” md., 1132.

⁷⁰⁶ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “مهر” md., 14: 142; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 461; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “مهر” md., 1132.

⁷⁰⁷ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “مهن” md., 14: 145; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 461; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “مهن” md., 1133.

⁷⁰⁸ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “مهن” md., 14: 145; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 461; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “مهن” md., 1133.

⁷⁰⁹ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “نبض” md., 14: 176; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 467; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نبض” md., 1144.

⁷¹⁰ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “نبض” md., 14: 176; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 467; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نبض” md., 1144.

⁷¹¹ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “نبل” md., 14: 179; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 467; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نبل” md., 1145.

نَبْلٌ يُنْبَلُ نُبْلًا / نَبَالَةٌ : Şerefli, soylu olmak, - (عن) den uzak olmak, - tenezzül etmemek⁷¹².

نَبِيَّةٌ يُنْبَهُ نَبَاهَةً : Şerefli olmak, asil olmak, - tanınmak, meşhur olmak, - (ل) e dikkatini vermek, dikkat etmek⁷¹³.

نَبِيَّةٌ يُنْبَهُ نَبِيَّةً : Uyanmak, - (ل) e dikkatini vermek, dikkat etmek⁷¹⁴.

نَجَدٌ يُنْجِدُ نَجُودًا / نَجْدًا : Yardım etmek, desteklemek, - yüksel olmak, yükselmek, - açık olmak, ortada olmak⁷¹⁵.

نَجِدٌ يُنْجِدُ نَجْدًا : Terlemek⁷¹⁶.

نَجَلٌ يُنْجَلُ نَجْلًا : Çocuğun babası olmak / sahibi olmak, - ayıplamak, arkasından konuşmak⁷¹⁷.

نَجِلٌ يُنْجَلُ نَجْلًا : İri ve güzel gözlü olmak⁷¹⁸.

نَحَسٌ يُنْحَسُ نَحْسًا : Zarar vermek, başını belaya sokmak, zora sokmak⁷¹⁹.

نَحْسٌ يُنْحَسُ نَحْسًا : Kısmetsiz / nasipsiz olmak, şans yaver gitmemek⁷²⁰.

⁷¹² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “نبل” md., 14: 179; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 467; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نبل” md., 1145.

⁷¹³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “نبيه” md., 14: 181; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 468; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نبيه” md., 1146.

⁷¹⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “نبيه” md., 14: 181; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 468; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نبيه” md., 1146.

⁷¹⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “نجد” md., 14: 193; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 471; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نجد” md., 1149.

⁷¹⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “نجد” md., 14: 193; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 471; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نجد” md., 1149.

⁷¹⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “نجل” md., 14: 201; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 472; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نجل” md., 1151.

⁷¹⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “نجل” md., 14: 201; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 472; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نجل” md., 1151.

⁷¹⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “نحس” md., 14: 210; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 473; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نحس” md., 1153.

⁷²⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “نحس” md., 14: 210; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 473; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نحس” md., 1154.

نَحَلَ يَنْحَلُ نَحْلًا : Söz vs. söylemediği halde başkasına isnat etmek, - hastalık vs. zayıf düşürmek, bitkin düşürmek, zayıflatmak, - karşılıksız vermek, hibe etmek, bağışlamak⁷²¹.

نَحْلٌ يَنْحَلُ نَحُولًا : Hastalık / yorgunluk vb. den zayıf / bitkin düşmek, zayıflamak, - gelişmesi durmak⁷²².

نَخَرَ يَنْخُرُ نَخْرًا : Kurt / güve vb. kemirmek, delik deşik etmek⁷²³.

نَخَرَ يَنْخُرُ نَخِيرًا : İnsan / hayvan genizden ses çıkarmak⁷²⁴.

نَخِرَ يَنْخِرُ نَخْرًا : ağaç / kemik vb. ufalanmak, eskiyip yıpranmak, -kurt vb. tarafından kemirilmek, delik deşik edilip ufalanmak⁷²⁵.

نَدَبَ يَنْدُبُ نَدْبًا : Ölünün arkasından ağıt yakmak, - gidenin arkasından hüzünlenmek, - elçi / temsilci olarak göndermek, - birisini (إلى/ل) e atamak, görevlendirmek⁷²⁶.

نَدَبَ يَنْدُبُ نَدْبًا : Yara iyileşmek, kapanmak, -yara izleri kalmak⁷²⁷.

نَدَرَ يَنْدُرُ نُدُورًا / نُدْرَةً : Az olmak, az bulunmak, nadir olmak, -(في) de benzeri az olmak, ender olmak⁷²⁸.

⁷²¹ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “نحل” md., 14: 218; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 474; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نحل” md., 1156.

⁷²² İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “نحل” md., 14: 218; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 474; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نحل” md., 1156.

⁷²³ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “نخر” md., 14: 220; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 474; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نخر” md., 1156.

⁷²⁴ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “نخر” md., 14: 220; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 475; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نخر” md., 1156.

⁷²⁵ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “نخر” md., 14: 220; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 475; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نخر” md., 1156.

⁷²⁶ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “ندب” md., 14: 221; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 476; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ندب” md., 1157.

⁷²⁷ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “ندب” md., 14: 221; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 476; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ندب” md., 1157.

⁷²⁸ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “ندر” md., 14: 223; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 476; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ندر” md., 1158.

نَدَّرَ يَنْدُرُ نَدَارَةً : Garip / alışılmadık olmak, tuhaf olmak⁷²⁹.

نَدَلَ يَنْدُلُ نَدَالًا : Hızlı almak, kapmak⁷³⁰.

نَدِلَ يَنْدَلُ نَدَالًا : Kirlenmek, kirli olmak⁷³¹.

نَزَلَ يَنْزِلُ نُزُولًا : Yukardan aşağıya inmek, -uçak vb. iniş yapmak, -fiyat vb. alçalmak, ucuzlamak, düşmek, -yağmur vb. yağmak, -araba / at vb. binekten inmek, -kalmak, konaklamak, -kurani kerim nazil olmak, inmek, -(ب/ في / على-) de ikamet etmek, kalmak, oturmak, -(عند) yanında kalmak, yerleşmek, (ب/ على) in başına gelmek, ...e uğramak, -(ب)i indirmek, -(عن / من)den vaz geçmek, terk etmek, caymak, -(على) e saldırmak, hücum etmek⁷³².

نَزَلَ يَنْزِلُ نَزْلَةً : Nezle olmak, soğuk almak⁷³³.

نَسَبَ يَنْسِبُ نَسَبًا / نِسْبَةً : (الى) e isnat etmek, dayamak, affetmek, yüklemek, ilişkisini kurmak, -birisini vafsetmek, soyunu / şeceresini zikretmek⁷³⁴.

نَسَبَ يَنْسِبُ نَسِيبًا : (بِالْمَرْأَةِ) kadının güzelliklerini şiirle ifade etmek⁷³⁵.

نَسَكَ يَنْسُكُ نُسُكًا : Züht hayatı yaşamak, sürekli kulluk ve ibadet etmek⁷³⁶.

⁷²⁹ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “ندر” md., 14: 223; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 476; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ندر” md., 1158.

⁷³⁰ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “ندل” md., 14: 224; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 478; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ندل” md., 1158.

⁷³¹ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “ندل” md., 14: 224; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 478; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ندل” md., 1158.

⁷³² İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “نزل” md., 14: 237; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 479; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نزل” md., 1163.

⁷³³ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “نزل” md., 14: 237; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 479; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نزل” md., 1163.

⁷³⁴ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “نساب” md., 14: 242; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 480; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نساب” md., 1166.

⁷³⁵ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “نساب” md., 14: 242; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 480; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نساب” md., 1166.

⁷³⁶ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “نسك” md., 14: 247; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 481; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نسك” md., 1169.

نَسَكَ يَنْسِكُ نَسَاكَةً : İbadet için inzivaya çekilmek, zahit olmak⁷³⁷.

نَسَلَ يَنْسُلُ نُسُولًا / نَسَلًا : Çocuğu olmak,- tüy / kıl vb. dökülmek sökülmek, -tüy / kıl vb. yolmak koparmak, -kumaş vb. sökülmek⁷³⁸.

نَسَلَ يَنْسِلُ نَسَلًا : Nesli / çocukları çoğalmak⁷³⁹.

نَشَطَ يَنْشُطُ نَشَاطًا : İpe düğüm / ilmik atmak⁷⁴⁰.

نَشِطَ يَنْشِطُ نَشَاطًا : Aktif / hareketli olmak, canlı ve hayat dolu olmak, -(إلى/ل) için gayretle çalışmak, canla başla çabalamak, -(في) iyi bir şekilde çalışmak, istekli olmak⁷⁴¹.

نَصَبَ يَنْصِبُ نَصَبًا : Dikmek, dik yapmak, kaldırmak, -kurmak, yapmak, hazır hale getirmek, -çadır vb. kurmak, -ayağa dikmek, ayakta koymak, -ağaç dikmek, -bayrak dikmek, -top / silah vb. hedeflemek, nişan almak, doğrultmak, -birisini bir makama / mevkiye getirmek, atamak, -kelimeyi mansup yapmak, fetha ile harekelemek, -hastalık /üzüntü / çalışma vb. birisini yormak, bitkin düşürmek, - (علي) ...i kandırmak, işletmek, hile yapmak, -(علي) zimmete geçirmek, -(ل) ...e düşmanlık göstermek, kin tutmak⁷⁴².

نَصَبَ يَنْصِبُ تَنْصِيبًا : Yorulmak, bitkin düşmek, -(في) için kalkıp çalışmak, gayret etmek⁷⁴³.

⁷³⁷ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “نَسَكَ” md., 14: 247; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 481; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نَسَكَ” md., 1169.

⁷³⁸ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “نَسَلَ” md., 14: 248; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 482; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نَسَلَ” md., 1170.

⁷³⁹ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “نَسَلَ” md., 14: 248; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 482; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نَسَلَ” md., 1170.

⁷⁴⁰ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “نَشَطَ” md., 14: 260; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 484; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نَشَطَ” md., 1174.

⁷⁴¹ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “نَشِطَ” md., 14: 260; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 484; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نَشِطَ” md., 1174.

⁷⁴² İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “نَصَبَ” md., 14: 266; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 485; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نَصَبَ” md., 1176.

⁷⁴³ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “نَصَبَ” md., 14: 266; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 485; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نَصَبَ” md., 1176.

نَضَلَّ يَنْضَلُ نَضَالًا : Yorulmak, bitkin düşmek⁷⁴⁴.

نَضَلَّ يَنْضَلُ نَضَالًا : Yenmek galip gelmek⁷⁴⁵.

نَعَصَّ يَنْعَصُّ نَعَصًا : Payını / hakkını vermemek, -(علي) hayatını / dünyasını vb. karartmak, huzurunu kaçırmak, çekilmez hale gelmek⁷⁴⁶.

نَعَصَّ يَنْعَصُّ نَعَصًا : İstek / amaç vb. tamamlanmamak, gerçekleşmemek⁷⁴⁷.

نَفَسَ يَنْفَسُ نَفَاسَةً : Değerli olmak⁷⁴⁸.

نَفَسَ يَنْفَسُ نَفَاسًا نَفَسَاءً : Kadın çocuk doğurmak, -kadın lohusa olmak, -(ب) cimri olmak, cimrilik yapmak, -(علي) i kıskanmak, haset etmek⁷⁴⁹.

نَفَطَ يَنْفِطُ نَفِطًا / نَفِطًا : Tencere kaynamak, -sinirlenmek, öfkelenmek⁷⁵⁰.

نَفِطَ يَنْفِطُ نَفِطًا / نَفِطًا : El / cilt, çalışmaktan su toplamak⁷⁵¹.

نَقَبَ يَنْقُبُ نَقَبًا : Delmek, delik açmak, -çukur / oyuk açmak, kazmak, -(في) yol / ülke vb. kat etmek, gitmek, -(عن) araştırmak, incelemek⁷⁵².

⁷⁴⁴ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “نضل” md., 14: 284; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 488; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نضل” md., 1182.

⁷⁴⁵ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “نضل” md., 14: 284; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 488; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نضل” md., 1182.

⁷⁴⁶ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “نعص” md., 14: 310; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 491; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نعص” md., 1192.

⁷⁴⁷ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “نعص” md., 14: 310; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 492; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نعص” md., 1192.

⁷⁴⁸ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “نفس” md., 14: 319; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 494; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نفس” md., 1196.

⁷⁴⁹ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “نفس” md., 14: 319; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 494; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نفس” md., 1196.

⁷⁵⁰ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “نفط” md., 14: 325; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 495; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نفط” md., 1199.

⁷⁵¹ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “نفط” md., 14: 325; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 495; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نفط” md., 1199.

⁷⁵² İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “نقب” md., 14: 330; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 496; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نقب” md., 1201.

نَقِبَ يَنْقُبُ نَقْبًا : Parçalanmak, delik deşik olmak⁷⁵³.

نُقِبَ يَنْقُبُ نَقَابَةً (على) : topluluğa önder / lider olmak⁷⁵⁴.

نَقَرَ يَنْقُرُ نَقْرًا : Kazma ile kazmak, delmek, oymak, -gaga ile delmek, kuş vb. gagalamak, gaga ile almak, -def/ud vb. vurarak çalmak, -...i ayıplamak, eleştirmek, arkasından konuşmak, -tutuşturmak, yakmak, -birisini rahatsız etmek, - (عن) incelemek, araştırmak, -sıkıntıya sokmak, üzme, kırmak.⁷⁵⁵

نَقَرَ يَنْقُرُ نَقْرًا (على) e öfkelenmek, kızmak⁷⁵⁶.

نَكَدَ يَنْكُدُ نَكَدًا : Zor / çetin olmak, -yaşam vb. çileli / zorlu olmak, -az olmak, azalmak⁷⁵⁷.

نَكَدَ يَنْكُدُ نَكَدًا : Azaltmak, az vermek, -sıkıntı vermek⁷⁵⁸.

نَكَرَ يَنْكُرُ نَكْرًا / نَكُورًا / نَكِيرًا : Bilmemek, tanımamak, haberdar olmamak⁷⁵⁹.

نَكَرَ يَنْكُرُ نَكَارَةً : Zor güç olmak, -sıkıntılı / şiddetli olmak, -kötü, kabul edilemez olmak⁷⁶⁰.

نَكَسَ يَنْكُسُ نَكْسًا : Altını üstüne getirmek, ters yüz etmek, çevirmek, -başını eğmek, -bayrağı yarıya indirmek, yiyecek vb. hastalığını nüksettirmek⁷⁶¹.

⁷⁵³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “نقب” md., 14: 330; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 496; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نقب” md., 1201.

⁷⁵⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “نقب” md., 14: 330; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 496; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نقب” md., 1201.

⁷⁵⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “نقر” md., 14: 335; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 497; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نقر” md., 1203.

⁷⁵⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “نقر” md., 14: 335; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 497; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نقر” md., 1203.

⁷⁵⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “نكد” md., 14: 351; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 500; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نكد” md., 1211.

⁷⁵⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “نكد” md., 14: 351; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 500; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نكد” md., 1211.

⁷⁵⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “نكر” md., 14: 352; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 500; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نكر” md., 1211.

⁷⁶⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “نكر” md., 14: 351; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 500; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نكر” md., 1211.

⁷⁶¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “نكس” md., 14: 353; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 500; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نكس” md., 1212.

نَكَسَ يُنْكَسُ نَكْسًا : Hastalığı nüksetmek, depreşmek, zayıf, aciz kalmak, -, (عن) den geri kalmak, -cenin ters doğmak⁷⁶².

نَمَسَ يَنْمَسُ نَمْسًا : Sırrını açmak, sır vb. gizlemek, gizli tutmakü saklamak⁷⁶³.

نَمِسَ يَنْمَسُ نَمْسًا : Bozulmak, -(ب) i kötölemek, çekiştirmek⁷⁶⁴.

نَهَجَ يَنْهَجُ نَهَجًا : Yol vb. izlemek, izah etmek, açığa kavuşturmak⁷⁶⁵.

نَهَجَ يَنْهَجُ نَهَجًا : Nefes nefese kalmak, -elbisesi vs. eskimek⁷⁶⁶.

و

وَبَّأَ يُوْبَأُ وَبَاءً / وَبَاءَ : Hazırlamak, hazır hale getirmek, -(إلى) e işaret etmek⁷⁶⁷.

وَبَّأَ يُوْبَأُ وَبَاءً / وَبَاءَ : Bir yerde veba salgını olmak, -veba hastalığına yakalanmak⁷⁶⁸.

وَبَّلَ يَبِّلُ وَبَلًا / وَبُولًا : (وَبَّلَتِ السَّمَاءُ) gökyüzü şiddetli yağmur yağdırmak, -sopa vb. ile sürekli vurmak⁷⁶⁹.

وَبَّلَ يُوْبَلُ وَبَالًا / وَبَالَةً : Durum / gidişat vb. şiddetlenmek, zorlaşmak, -bir yer sağlıksız olmak, sağlığa elverişli olmamak⁷⁷⁰.

⁷⁶² İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “نكس” md., 14: 353; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 500; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نكس” md., 1212.

⁷⁶³ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “نمس” md., 14: 359; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 502; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نمس” md., 1214.

⁷⁶⁴ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “نمس” md., 14: 359; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 502; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نمس” md., 1214.

⁷⁶⁵ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “نهج” md., 14: 365; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 503; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نهج” md., 1216.

⁷⁶⁶ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “نهج” md., 14: 365; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 503; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “نهج” md., 1216.

⁷⁶⁷ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “وبأ” md., 15: 141; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 529; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وبأ” md., 1266.

⁷⁶⁸ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “وبأ” md., 15: 141; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 529; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وبأ” md., 1266.

⁷⁶⁹ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “وبل” md., 15: 144; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 530; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وبل” md., 1266.

⁷⁷⁰ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “وبل” md., 15: 144; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 530; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وبل” md., 1266.

وَتَأْتِي وَتَأْتِي : El / ayak vb. burkmak, incitmek, -yaralamak, zedelemek, berelemek⁷⁷¹.

وَتَأْتِي وَتَأْتِي / وَتَأْتِي : Burkulmak, incinmek, çıkmak, -berelenmek, zedelenmek⁷⁷².

وَتَأْتِي وَتَأْتِي : Sağlam olmak, güçlü olmak, -yerinde / sabit olmak, -(مَنْ) den emin olmak, kuşkusu olmamak⁷⁷³.

وَتَأْتِي وَتَأْتِي / وَتَأْتِي : (ب) e güvenmek, itimat etmek, doğruluğuna itibar etmek⁷⁷⁴.

وَجَزَّ وَجَزَّ : Söz vb. özetlemek, kısaltmak⁷⁷⁵.

وَجَزَّ وَجَزَّ / وَجَزَّ : Kısa ve özet olmak⁷⁷⁶.

وَجَلَّ وَجَلَّ : Korkmak, ürkmek, ürpermek, -ürkek / korkak olmak⁷⁷⁷.

وَجَلَّ وَجَلَّ : Yaşlı / ihtiyar olmak⁷⁷⁸.

وَجَهَّ وَجَهَّ : Birisinin yüzüne vurmak, tokat atmak, -birisinden daha şerefli / meşhur olmak⁷⁷⁹.

وَجَهَّ وَجَهَّ : İleri gelen / mevki sahibi olmak⁷⁸⁰.

⁷⁷¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “وَتَأْتِي” md., 15: 151; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 532; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وَتَأْتِي” md., 1268.

⁷⁷² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “وَتَأْتِي” md., 15: 151; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 532; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وَتَأْتِي” md., 1268.

⁷⁷³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “وَتَأْتِي” md., 15: 151; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 532; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وَتَأْتِي” md., 1269.

⁷⁷⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “وَتَأْتِي” md., 15: 151; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 532; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وَتَأْتِي” md., 1269.

⁷⁷⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “وَجَزَّ” md., 15: 158; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 533; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وَجَزَّ” md., 1272.

⁷⁷⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “وَجَزَّ” md., 15: 158; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 533; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وَجَزَّ” md., 1272.

⁷⁷⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “وَجَلَّ” md., 15: 159; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 534; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وَجَلَّ” md., 1273.

⁷⁷⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “وَجَلَّ” md., 15: 159; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 534; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وَجَلَّ” md., 1273.

⁷⁷⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “وَجَهَّ” md., 15: 161; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 534; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وَجَهَّ” md., 1273.

⁷⁸⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “وَجَهَّ” md., 15: 161; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 534; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وَجَهَّ” md., 1273.

وَحَشَّ يَحِشُّ وَحْشًا : Yakalanma korkusu ile elbise / zırh / silah vb. atmak⁷⁸¹.

وَحِشَّ يُوْحِشُّ وَحْشَةً : (ل) yalnızlık / yabancılık hissetmek⁷⁸².

وَحُمَّ يُوْحُمُّ وَحَامَةً / وَحُومَةً / وَحُومًا : Hava vb. sağlığa zararlı olmak, uygun olmamak, -ev / yer yerleşime / oturma elverişli olmamak, -mideye ağır gelmek, hazmı zor olmak, -iş / davranış, zararlı / kötü olmak⁷⁸³.

وَحِمَّ يُوْحِمُّ وَحِمًا : (عن/من) Hazımsızlık çekmek, -ev/ yer, yerleşime / oturma elverişli olmamak⁷⁸⁴.

وَدَعَّ يَدَعُّ وَدَعًا : Para / mal vb. emanete koymak, banka vb. yatırmak, -emanet etmek, -bırakmak, koymak, yapmayı durdurmak, kesmek, son vermek⁷⁸⁵.

وَدَعَّ يُوْدَعُّ وَدَاعَةً : Sakinleşmek, yumuşamak, yumuşak huylu olmak, -rahata kavuşmak⁷⁸⁶.

وَدَّرَ يَدِّرُ وَدْرًا : Kesmek, eti doğramak, kıyma haline getirmek⁷⁸⁷.

وَدَّرَ يَدِّرُ وَدْرًا : Bırakmak, terk etmek, yalnız bırakmak⁷⁸⁸.

⁷⁸¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “وحش” md., 15: 168; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 534; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وحش” md., 1278.

⁷⁸² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “وحش” md., 15: 168; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 534; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وحش” md., 1278.

⁷⁸³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “وخم” md., 15: 175; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 536; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وخم” md., 1280.

⁷⁸⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “وخم” md., 15: 175; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 536; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وخم” md., 1280.

⁷⁸⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “ودع” md., 15: 178; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 537; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ودع” md., 1281.

⁷⁸⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “ودع” md., 15: 178; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 537; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ودع” md., 1281.

⁷⁸⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “ودر” md., 15: 186; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 538; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ودر” md., 1283.

⁷⁸⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “ودر” md., 15: 186; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 538; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “ودر” md., 1283.

وَرَبَّ يَرْبُ وَرَبًّا : Eğik yapmak⁷⁸⁹.

وَرَبَّ يَوْرَبُ وَرَبًّا : Bozulmak, çürümek⁷⁹⁰.

وَرَدَ يَرِدُ وَرُودًا : Gelmek, varmak, ulaşmak, -türemek, bir asıldan gelmek, -mektup vb. teslim almak, eline ulaşmak, -hastalık / nöbet vb. başlamak, tekrarlamak, -ağaç vb. çiçeklenmek, -(من) den gelmek, -(على / الى) e gelmek, ulaşmak, -(في) de yer almak, geçmek, zikredilmek⁷⁹¹.

وَرْدٌ يُوْرِدُ وَرُودَةً : Gül rengi olmak⁷⁹².

وَرَعَ يَرْعُ وَرَعًا : Takva sahibi / muttaki olmak, günahlardan / şüphelilerden Allah korkusuyla kaçınmak⁷⁹³.

وَرَعٌ يُوْرَعُ وَرُوعًا : Korkak olmak⁷⁹⁴.

وَرَكٌ يَرِكُ وَرَكًا : Kalçası üzere dayanmak⁷⁹⁵.

وَرَكٌ يُوْرَكُ وَرَكًا : Kalçası / baldırı büyük olmak⁷⁹⁶.

⁷⁸⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “وَرَبَّ” md., 15: 189; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 538; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وَرَبَّ” md., 1283.

⁷⁹⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “وَرَبَّ” md., 15: 189; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 538; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وَرَبَّ” md., 1283.

⁷⁹¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “وَرَدَ” md., 15: 190; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 538; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وَرَدَ” md., 1284.

⁷⁹² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “وَرْدٌ” md., 15: 190; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 538; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وَرْدٌ” md., 1284.

⁷⁹³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “وَرَعَ” md., 15: 193; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 539; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وَرَعَ” md., 1286.

⁷⁹⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “وَرَعٌ” md., 15: 193; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 539; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وَرَعٌ” md., 1286.

⁷⁹⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “وَرَكٌ” md., 15: 197; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 540; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وَرَكٌ” md., 1287.

⁷⁹⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “وَرَكٌ” md., 15: 197; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 540; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وَرَكٌ” md., 1287.

وَزَنَ يَزُنُ وَزْنًا / زَنَةً : Tartmak, ağırlığını ölçmek, -ağırlığı ...olmak, ...ağırlığında olmak, -sözü tartarak konuşmak, ölçülü olmak, -(ل) tartı ile vermek⁷⁹⁷.

وَزْنٌ يُوْزَنُ وَزَانَةً : Ağır olmak, ağır gelmek, -sözünde ölçülü ve istikrarlı olmak⁷⁹⁸.

وَسِعَ يَسَعُ سَعَةً / سِعَةً : Geniş olmak, -büyük olmak, -kapsamak, içine almak, kuşatmak, -bir şeyi alacak kadar yeri olmak, -zengin olmak, -yapabilmek, yapması mümkün olmak, caiz olmak⁷⁹⁹.

وَسَعٌ يَوْسَعُ وَسَاعَةً : Geniş olmak⁸⁰⁰.

وَسَمَ يَسِمُ وَسَمًا / سِمَةً : Hayvanı dağlamak, -damgalamak, işaretlemek, -(ب) ile nitelemek, damgalamak, ...damgası vurmak⁸⁰¹.

وَسَمٌ يَوْسُمُ وَسَامَةً : Yüz vb. güzel olmak⁸⁰².

وَصَبَ يَصِبُ وَصُوبًا : Devam etmek, sürmek, -(على) e devam etmek, sürdürmek⁸⁰³.

وَصَبٌ يَوْصِبُ وَصَبًا : Kronik / sürekli hasta olmak⁸⁰⁴.

وَضَعَ يَضَعُ وَضْعًا / ضِعَةً : Koymak, bırakmak, yerleştirmek, -(في) in içine / (على) üzerine koymak, yerleştirmek, bırakma k, sokmak, -düşünce / akım vb. ilk olarak ortaya koymak, icat etmek, -söz vb. uydurmak, yalan olarak söylemek, -kitap vb. telif etmek, yazmak, derlemek, -kural / vergi / yük vb. koymak, yüklemek, -kurmak, yapmak, tesis etmek, hazırlamak, ortaya

⁷⁹⁷ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “وزن” md., 15: 205; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 541; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وزن” md., 1289.

⁷⁹⁸ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “وزن” md., 15: 205; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 541; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وزن” md., 1290.

⁷⁹⁹ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “وسع” md., 15: 211; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 542; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وسع” md., 1292.

⁸⁰⁰ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “وسع” md., 15: 211; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 542; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وسع” md., 1292.

⁸⁰¹ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “وسم” md., 15: 217; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 542; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وسم” md., 1294.

⁸⁰² İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “وسم” md., 15: 217; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 542; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وسم” md., 1295.

⁸⁰³ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “وصب” md., 15: 222; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 544; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وصب” md., 1297.

⁸⁰⁴ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “وصب” md., 15: 222; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 544; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وصب” md., 1297.

atmak, -bir şeyi eklemek, takmak, bağlamak, -kadın çocuk doğurmak, -tavuk vb. yumurtlamak, -elbise vb. çıkarmak, -yeni bir kelime için mana türetmek, -birisini veya (من) i rezil etmek, küçük düşürmek, alçaltmak, -(عن) den kaldırmak, yükünü / sorumluluğunu almak, hafifletmek, -(يُن) aralarına ortalamak, ortasına koymak⁸⁰⁵.

وَضْعٌ يَوْضَعُ ضِعَةً / ضِعَةً / وَضَاعَةً : Seviyesiz, / alçak olmak, adi olmak⁸⁰⁶.

وَطْوٌ يُوْطُوْ وَطَاءَةً : Yumuşak ve düz olmak, düz / yatay olmak, kolay olmak⁸⁰⁷.

وِطْيٌ يَطُّوْ وَطْنًا : Ayağıyla ezmek, çiğnemek, üzerine basmak, -at binmek, -kadınla cinsel ilişkiye girmek⁸⁰⁸.

وَعْرٌ يَعْرُوْ وَعْرًا / وَعُورٌ : Yol / arazi engebeli olmak, ulaşım zor olmak, -engel olmak⁸⁰⁹.

وَعْرٌ يَوْعُرُ وَعُورَةً / وَعَارَةً : Yol / arazi engebeli olmak, ulaşım zor olmak, -az olmak, azalmak⁸¹⁰.

وَقْرٌ يَقْرُوْ وَقْرًا / وَقَارًا : Kulak ağır işitmek, -kulak duymamak, sağır olmak, -Allah birisini sağırlandırmak, -kemik vb. kırmak⁸¹¹.

وَقْرٌ يَوْقُرُ وَقَارًا / وَقَارَةً : Vakur / ağırbaşlı olmak, ciddi olmak⁸¹².

⁸⁰⁵ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “وضع” md., 15: 230; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 545; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وضع” md., 1303.

⁸⁰⁶ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “وضع” md., 15: 230; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 545; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وضع” md., 1303.

⁸⁰⁷ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “وطأ” md., 15: 234; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 546; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وطأ” md., 1305.

⁸⁰⁸ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “وطأ” md., 15: 234; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 546; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وطأ” md., 1305.

⁸⁰⁹ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “وعر” md., 15: 242; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 547; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وعر” md., 1310.

⁸¹⁰ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “وعر” md., 15: 242; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 547; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وعر” md., 1310.

⁸¹¹ İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “وقر” md., 15: 256; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 550; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وقر” md., 1318.

⁸¹² İbn Manzûr, *Lisânü 'l-Arab*, “وقر” md., 15: 256; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*, 550; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وقر” md., 1318.

وَقَصَّ يَقْصُ وَقَصًّا : Boynunu kırmak⁸¹³.

وَقِصَّ يَوْقِصُ وَقِصًّا : Kısa boyunlu olmak⁸¹⁴.

وَكَعَّ يَوْكَعُ وَكَاعَةً : Âdi / alçak olmak, -sert olmak⁸¹⁵.

وَكَعَّ يَكْعُ وَكَعًّا : Burnunu kırma k, -akrep / yılan sokmak⁸¹⁶.

وَهَمَّ يَهْمُ وَهَمًّا : Hayal / tasavvur etmek, -(في) i yanlış anlamak, yanlış yorumlamak⁸¹⁷.

وَهَمَّ يَوْهَمُ وَهَمًّا : (في) Hakkında yanlış yapmak, yanılmak, yanlış düşünmek⁸¹⁸.

ه

هَبَّرَ يَهْبِرُ هَبْرًا : Et vb. büyük parçalara ayırmak⁸¹⁹.

هَبَّرَ يَهْبِرُ هَبْرًا : Eti çok olmak, semiz olmak⁸²⁰.

هَتَمَّ يَهْتِمُ هَتَمًا : Diş vb. kırmak⁸²¹.

هَتَمَّ يَهْتِمُ هَتَمًا : Ön diş vb. kırılmak.⁸²²

⁸¹³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “وقص” md., 15: 259; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 551; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وقص” md., 1319.

⁸¹⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “وقص” md., 15: 259; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 551; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وقص” md., 1319.

⁸¹⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “وكع” md., 15: 270; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 553; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وكع” md., 1325.

⁸¹⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “وكع” md., 15: 270; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 553; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وكع” md., 1325.

⁸¹⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “وهم” md., 15: 292; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 557; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وهم” md., 1334.

⁸¹⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “وهم” md., 15: 292; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 557; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “وهم” md., 1334.

⁸¹⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “هبر” md., 15: 11; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, ‘509; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “هبر” md., 1229.

⁸²⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “هبر” md., 15: 11; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 509; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “هبر” md., 1229.

⁸²¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “هتم” md., 15: 19; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 511; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “هتم” md., 1232.

⁸²² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “هتم” md., 15: 19; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 511; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “هتم” md., 1232.

هَدَبٌ يَهْدِبُ هَدْبًا : Bir şeyi kesmek, -hayvanı sağımak, -meyveyi / ürünü toplamak⁸²³.

هَدِبٌ يَهْدِبُ هَدْبٌ : Uzun kirpikli olmak, -ağacın dalları sarkmak⁸²⁴.

هَدَرَ / يَهْدِرُ / هَدْرًا / هَدْرًا : Boşa gitmek, heder olmak, -kan heder olmak, -diyet / kısas vb. alınmamak, -kanı / çabayı boşa harcamak, heder etmek, saçıp savurmak, kaybetmek⁸²⁵.

هَدَرَ يَهْدِرُ هَدِيرًا / هَدْرًا : Kumru / güvercin vb. ötmek, -aslan kükremek, -deve böğürmek, -gök gürlmek, -kaynamak, fokurdamak, -deniz / dalga kabarmak, kıyıya vurmak, -homurdamak⁸²⁶.

هَدَرَ يَهْدِرُ هَدْرًا / هَدْرًا : Saçmalamak, saçma sapan konuşmak, mantıksızca / kendini bilmeden konuşmak⁸²⁷.

هَدَرَ يَهْدِرُ هَدْرًا : Sözünde / konuşmasında çok hata olmak⁸²⁸.

هَرَأَ يَهْرَأُ هَرَاءً : Saçmalamak, hatalı konuşmak, -soğuk / rüzgar şiddetlenmek, sert olmak, -elbise vb. yıpratmak, aşındırmak, eskitmek, -et vb. iyi pişirmek⁸²⁹.

هَرَى يَهْرَى هَرَاءً / هَرُونًا : Et vb. fazla pişirmek⁸³⁰.

⁸²³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “هدب” md., 15: 33; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 513; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “هدب” md., 1236.

⁸²⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “هدب” md., 15: 33; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 513; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “هدب” md., 1236.

⁸²⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “هدر” md., 15: 36; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 514; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “هدر” md., 1237.

⁸²⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “هدر” md., 15: 36; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 514; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “هدر” md., 1237.

⁸²⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “هدر” md., 15: 36; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 514; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “هدر” md., 1237.

⁸²⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “هدر” md., 15: 36; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 514; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “هدر” md., 1237.

⁸²⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “هرا” md., 15: 47; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 516; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “هرا” md., 1241.

⁸³⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “هرا” md., 15: 47; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 516; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “هرا” md., 1241.

هَرَّ يَهْرُ هَرًّا : İlaç bağırsakları temizlemek, kabızlığı gidermek, -yaprak / meyve vb. düşüp dağılmak⁸³¹.

هَرَّ يَهْرُ هَرِيرًا : Köpek vb. hırlamak⁸³².

هَزَلَ يَهْزُلُ هُزْلًا / هُزَالًا : Zayıf / sıksa olmak, zayıflamak, zayıf düşmek, bir deri bir kemik kalmak, -bir şey birisini zayıflatmak, cılızlaştırmak, -şaka / espiri yapmak⁸³³.

هَزَلَ يَهْزُلُ هُزْلًا : Şaka / espiri yapmak⁸³⁴.

هَمَرَ يَهْمُرُ / يَهْمِرُ هَمْرًا : Su / göz yaşı vb. dökmek, akıtmak, -(الْكَلَامَ) çok konuşmak, -bina vb. yapıyı yıkmak⁸³⁵.

ا هَمَرَ يَهْمِرُ هَمْرًا : Göz yaşı vb. dökülmek, boşanmak, -kızgınlıkla homurdanmak⁸³⁶.

هَمَشَ يَهْمِشُ هَمَشًا : Toplamak, bir araya getirmek, -ısırmak⁸³⁷.

هَمَشَ يَهْمِشُ هَمَشًا : Çok konuşmak, gevezelik etmek⁸³⁸.

هَنَا يَهْنَأُ هَنْئًا : Birisine yemek vb. vermek, -geçimini sağlamak, -yemek vb. lezzetli / sağlıklı / yararlı olmak, -birisine yardım etmek, desteklemek, -sevindirmek, menün etmek⁸³⁹.

⁸³¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “هر” md., 15: 51; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 516; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “هر” md., 1242.

⁸³² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “هر” md., 15: 51; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 516; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “هر” md., 1242.

⁸³³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “هزل” md., 15: 52; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 518; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “هزل” md., 1245.

⁸³⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “هزل” md., 15: 52; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 518; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “هزل” md., 1245.

⁸³⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “همر” md., 15: 90; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 523; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “همر” md., 1252.

⁸³⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “همر” md., 15: 90; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 523; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “همر” md., 1252.

⁸³⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “همش” md., 15: 92; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 524; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “همش” md., 1252.

⁸³⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “همش” md., 15: 92; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 524; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “همش” md., 1252.

⁸³⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “هنا” md., 15: 98; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 525; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “هنا” md., 1254.

هَنْوُ هَنْوُ هَنْوُ هَنْوُ : Kolay olmak⁸⁴⁰.

هَيْئُ هَيْئُ هَيْئُ هَيْئُ : Yemek vb. (ل) e lezzetli / sağlıklı / yararlı olmak, - doymak, -(ب) e sevinmek, mutlu olmak, hoşlanmak⁸⁴¹.

هَوِيَّ هَوِيَّ هَوِيَّ هَوِيَّ : Yukarıdan aşağı düşmek / inmek, -yere düşmek, devrilmek, -kartal vb. kuş (على) in üzerine dalışa geçmek, -helak olmak, yok olmak, ölmek, -anne çocuğunu kaybetmek, -rüzgar esmek, -(في سَيْرِه) hızlı bir şekilde yürümek, -kadına sarılmak / öpmek⁸⁴².

هَوِيَّ هَوِيَّ هَوِيَّ هَوِيَّ : Birisini sevmek, hoşlanmak, tutulmak, aşık olmak, -müzik / av / yalnızlık / hobi vb. den hoşlanmak, ...düşkünü olmak⁸⁴³.

ي

يَسْرَ يَسْرَ يَسْرَ يَسْرَ : Kolay olmak, kolaylaşmak, -at vb. uysal olmak, -kumar oynamak, - ... in solundan gelmek⁸⁴⁴.

يَسْرَ يَسْرَ يَسْرَ يَسْرَ : Zengin / varlıklı olmak⁸⁴⁵.

يَسْرَ يَسْرَ يَسْرَ يَسْرَ : Kolaylaştırmak, basitleştirmek, -bir şeyi (على) e hazırlamak, düzenlemek, -bir şeyi (على/ل) e sağlamak, alışılabilir yapmak, kolaylaştırmak⁸⁴⁶.

⁸⁴⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “هنا” md., 15: 98; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 525; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “هنا” md., 1254.

⁸⁴¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “هنا” md., 15: 98; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 525; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “هنا” md., 1254.

⁸⁴² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “هوي” md., 15: 110; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 526; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “هوي” md., 1259.

⁸⁴³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “هوي” md., 15: 110; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 526; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “هوي” md., 1259.

⁸⁴⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “يسر” md., 15: 315; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 559; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “يسر” md., 1339.

⁸⁴⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “يسر” md., 15: 315; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 559; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “يسر” md., 1339.

⁸⁴⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “يسر” md., 15: 323; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 560; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “يسر” md., 1341.

يَمَنَ يَمِينُ يَمِينًا / مَيْمَنَةً : Ailesine veya (على) e uğurlu / bereketli gelmek, uğurlu / bereketli olmak,

-Allah birisini mübarek / kısmetli kılmak⁸⁴⁷.

يَمَنَ يَمِينُ يَمِينًا : Sağ tarafa gitmek, -yolcu Yemene gelmek, -sağından gelmek⁸⁴⁸.

3.2. AYNE'L-FİİLİNİN HAREKESİNİN DEĞİŞMESİYLE ANLAMI DEĞİŞEN SÜLÂSİ FİİLLERİN ÂYET, HADİS VE ŞİİRDEN ÖRNEK KULLANIMLARI

Bu bölümde, ayne'l-fiilinin harekesinin değişmesiyle anlamı değişen sülâsi fiillerle ilgili âyet, hadis ve Arap şiirlerinden örnekler verildi. Fiiller alfabetik sıraya göre tertip edildi.

FİİL:

بَوَسَّ يَبُوسُ بَأْسًا : Kuvvetli olmak, şiddetli olmak, -cesaretli olmak, cesur/yiğit olmak.⁸⁴⁹

بَيَّسَ يَبِئْسُ بَأْسًا : Fakirleşmek, muhtaç hale gelmek⁸⁵⁰.

HADİS:

كُنَّا وَلِلَّهِ إِذَا اشْتَدَّ الْبَأْسُ نَتَّقِي بِهِ وَإِنَّ الشُّجَاعَ مِمَّا لِلَّذِي يُحَادِي بِهِ يَعْنِي النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ⁸⁵¹

İçimizden en şecaat sahibi olan bile harp şiddetlenince Allah Rasülüne sığınırды.

FİİL:

بَرَأَ يَبْرَأُ بَرَاءً / بُرُوءًا : Allah yaratmak, var etmek⁸⁵².

بَرِئَ يَبْرَأُ بَرَاءً / بُرُوءًا : Hasta iyileşmek şifa bulmak, -(من) töhmet, suç vb. den kurtulmak,

uzak olmak, aklanmak, temize çıkmak.⁸⁵³

⁸⁴⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “يَمِنَ” md., 15: 323; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 560; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “يَمِنَ” md., 1341.

⁸⁴⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “يَمِنَ” md., 15: 323; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 560; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “يَمِنَ” md., 1341.

⁸⁴⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “بَأْسًا” md., 2: 9; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 20; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “بَأْسًا” md., 51.

⁸⁵⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “بَأْسًا” md., 2: 9; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 20; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “بَأْسًا” md., 51.

⁸⁵¹ Buhârî, Muhammed b. İsmâ'îl Ebû Abdullah, *el-Cami'u's-sahîh*, thk. Mustafâ Dîb el-Buğâ, (Beyrût: Dâru İbn Kesîr, 1987), 1778

⁸⁵² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “بَرَأَ” md., 2: 46; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 27; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “بَرَأَ” md., 63.

⁸⁵³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “بَرَأَ” md. 2: 46; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 27; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “بَرَأَ” md., 63.

بروءاً / برءاً / برؤاً : Saf ve iyi niyetli olmak, -hasta iyileşmek şifa bulmak.⁸⁵⁴

ÂYET:

هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى.

O, yaratan, var eden, şekil veren Allah'tır. En güzel isimler O'nundur.⁸⁵⁵

ŞİİR:

وَاللَّهُ يَبْرَأُ مِمَّنْ لَا يُحِبُّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِذْ لَا يَنْفَعُ الْحَفْدُ⁸⁵⁶

Allah (c.c.) yardımcılarının fayda vermeyeceği kıyamet günü sizi sevmeyenlerden berî olur.

FİİL:

بَلَاً يَبْلُو بَلْوَاً / بَلَاءً : Denemek, imtihana tabi tutmak, tecrübe etmek, test etmek, tecrübeyle tanımak, -yormak, sıkıntıya sokmak, -başına gelmek, çekmek, maruz kalmak, -(ب) ile imtihan etmek, denemek⁸⁵⁷.

بَلَى بَلَى بَلَى : Eskimek, yıpranmak, çürümek, bozulmak, -önemini kaybetmek, ciddiyyetten uzaklaşmak, yok olmak, ortadan kalkmak⁸⁵⁸.

ÂYET:

وَفِي ذَٰلِكُمْ بَلَاءٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَظِيمٌ.⁸⁵⁹ İşte bunda rabbinizden büyük bir imtihan vardır.

قَالَ يَا آدَمُ هَلْ أَدُلُّكَ عَلَى شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ لَّا يَبْلَى.

"Ey Âdem! Sana sonsuzluk ağacını ve yok olmayacak bir hükümranlığı göstereyim mi?"⁸⁶⁰

ŞİİR:

⁸⁵⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “برأ” md., 2: 46; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 27; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “برأ” md., 63.

⁸⁵⁵ Haşr, 59/24.

⁸⁵⁶ Hasan Muhammed el-Hafnavi, *Min Esrari'l-Lugati'l-Arabiyye*, (Abudabi: el-Mecmaü's-Sekâfi, 2003), 181.

⁸⁵⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “بلا” md., 2: 151; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “بلا” md., 95.

⁸⁵⁸ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “بلا” md., 2: 151; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “بلا” md., 95.

⁸⁵⁹ Araf, 7/141.

⁸⁶⁰ Tâhâ, 20/120.

سَلِّني أَنْبِئَكَ بِآيَاتِ الْكِبَرِ نَوْمُ الْعِشَاءِ وَسُعَالٌ بِالسَّحَرِ
وَقِيلَةُ النَّوْمِ إِذَا اللَّيْلُ اعْتَكَزَ وَالنَّاسُ يَبْلَوْنَ كَمَا يَبْنَى الشَّجَرُ⁸⁶¹

Sor da bana söyleyeyim sana yaşlılığın alametlerini

Yatsı vaktinde uyumak ve öksürmek seher vakti
Azıcık uyumak iyice bastırınca gecenin karanlığı
İnsanlar da eskiyip çürürler ağacın çürüdüğü gibi

FİİL:

تَلَا يَتْلُو تُلُوًّا : Takip etmek, izlemek, peşinden gelmek⁸⁶².

تَلَا يَتْلُو تِلَاوَةً : Okumak, yüksek sesle okumak, -(علي) birisine okumak⁸⁶³.

ÂYET:

وَالْقَمَرَ إِذَا تَلَاهَا.⁸⁶⁴ Işığı onun ardından geldiğinde aya...

وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا.

Allah'ın âyetleri okunduğunda bu onların imanlarını arttırır⁸⁶⁵.

FİİL:

حَصَرَ يَحْصُرُ حَصْرًا : Çevrelemek, kuşatmak, sarmak, -ihtiva etmek, içermek, -sınırlamak, kısıtlamak, belirlemek, -(ب) ile veya (في) de sınırlamak, sınırlı kılmak, -muhasara etmek, ablukaya almak, -kelime ibare vb. parantez içine almak, -(عن) den alıkoymak, engel olmak, mani olmak, yayılmasını engellemek, -kısaltmak, özetlemek, -azaltmak, kısmak, -(في) de toplamak, bir araya getirmek, -de yoğunlaştırmak, hasretmek, -(في) eklemek, katmak⁸⁶⁶.

⁸⁶¹ Hasan Muhammed El-Hafnavi, *Min Esrari'l-Lugati'l-Arabiyye*, 38.

⁸⁶² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “تلا” md., 2: 235; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, ‘46; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “تلا” md., 121.

⁸⁶³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “تلا” md., 2: 235; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, ‘46; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “تلا” md., 121.

⁸⁶⁴ Şems, 91/2.

⁸⁶⁵ Enfal, 8/2.

⁸⁶⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حصر” md., 4: 138; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, ‘87; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حصر” md., 238.

حَصِرٌ يَخْصِرُ حَصْرًا : Dili tutulmak, kem küm etmek, kekelemek, konuşamamak⁸⁶⁷.

ÂYET:

إِلَّا الَّذِينَ يَصِلُونَ إِلَى قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ أَوْ جَاءُوكُمْ حَصِرَةٌ صُدُورِهِمْ أَنْ يَقَا تَلُوا كُمْ أَوْ يَقَا تَلُوا قَوْمَهُمْ

Ancak sizinle aralarında anlaşma olan bir topluma sığınmış bulunanlar yahut ne sizinle ne de kendi kavimleriyle savaşmayı içlerine sığdıramayıp (tarafsız olarak) size gelenler başka⁸⁶⁸.

فَإِذَا انْسَلَخَ الْأَشْهُرُ الْحُرْمُ فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَخُذُوهُمْ وَأَحْصِرُوا لَهُمْ كُلَّ مَرْصِدٍ

Haram aylar çıkınca, müşrikleri bulduğunuz yerde öldürün, esir alın, kuşatın ve onları her geçit yerinde gözetleyin⁸⁶⁹.

ŞİİR:

أَعْدِي رَبِّ مِنْ حَصْرٍ وَعِيٍّ وَمِنْ نَفْسٍ أَعَالِجَهَا عِلَاجًا.⁸⁷⁰

Rabbim koru beni darlıktan ve söz acizliğinden

Ve sürekli ıslah etmeye çalıştığım bir nefisten

FİİL:

حَلَّ يَحِلُّ حَلًّا : Helal olmak, mübah olmak, kanuni olmak, serbest olmak⁸⁷¹.

حَلَّ يَحِلُّ حُلُولًا : (علي) e gerekli olmak, vacip olmak⁸⁷².

حَلَّ يَحِلُّ حَلًّا حُلُولًا : (ب) bir yere veya zamana inmek, girmek, gelmek, varmak, -bir şeyi çözmek, halletmek.⁸⁷³

⁸⁶⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حصر” md., 4: 138; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 87; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حصر” md., 238.

⁸⁶⁸ Nisa, 4/90.

⁸⁶⁹ Tevbe, /35.

⁸⁷⁰ Hasan Muhammed El-Hafnavi, *Min Esrari'l-Lugati'l-Arabiyye*, 109.

⁸⁷¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حل” md., 4: 203; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 93; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حل” md., 266.

⁸⁷² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حل” md., 4: 203; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 93; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حل” md., 266.

⁸⁷³ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “حل” md., 4: 203; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 93; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “حل” md., 266.

ÂYET:

وَالْمُطَلَّقَاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ أَنْ يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللَّهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ إِنْ كُنَّ يُؤْمِنُنَّ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ.

Boşanmış kadınlar kendi kendilerine üç ay hali (hayız veya temizlik müddeti) beklerler. Eğer Allah'a ve ahiret gününe inanıyorlarsa, Allah'ın kendi rahimlerinde yarattığını gizlemeleri onlara helal olmaz⁸⁷⁴.

فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُقِيمٌ.

Rezil eden azabın kime geleceğini, sürekli azabın kime vacip olacağını yakında bileceksiniz.⁸⁷⁵

وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا تُصِيبُهُمْ بِمَا صَنَعُوا قَارِعَةٌ أَوْ تَحُلُّ قَرِيبًا مِنْ دَارِهِمْ حَتَّى يَأْتِيَ وَعْدُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ.

O kâfirlerin kendi yaptıkları işler sebebiyle başlarına durmadan bela gelecek veya yurtlarının hemen yanına inecek/düşecek ve bu hal Allah'ın vaad ettiği kıyamet gelinceye dek sürecek. Allah asla sözünden caymaz.⁸⁷⁶

HADİS:

لَا يَحِلُّ مَيِّ حَرَامٌ حَتَّى يَبْلُغَ الْهَدْيِ مَحَلَّهُ فَمَعْلُوهُ⁸⁷⁷

Lakin hedy yerini buluncaya kadar haram olan bir şeyi yapmak bana helel değildir.

ŞİİR:

كَمْ فَاتَتْ مِنْ كَرِيمٍ كَانَتْ دَاثِقَةً يُدْكِ الْوَقُودَ بِجُمْدٍ لَيْلَةَ الْحَلَلِ⁸⁷⁸

Niceleri geçti beni hem cömert hem de güvenilen
Konaklama gecesi yüksek sert yerde ateş yakabilen

FİİL:

⁸⁷⁴ Bakara, 2/228.

⁸⁷⁵ Hûd, 11/38.

⁸⁷⁶ Ra'd, 13/31.

⁸⁷⁷ Buhârî, Muhammed b. İsmâ'il Ebû Abdullah, *el-Cami'u's-sahîh*, thk. Mustafâ Dîb el-Buğâ, (Beyrût: Dâru İbn Kesîr, 1987), 1217.

⁸⁷⁸ Hasan Muhammed El-Hafnavi, *Min Esrari'l-Lugati'l-Arabiyye*, 115.

خَلَقَ يَخْلُقُ خَلْقًا : Yaratmak, yoktan var etmek, -...e sebep olmak, sebep oluşturmak⁸⁷⁹.

خَلِقَ يَخْلُقُ خَلْقًا : Elbise vb. eskimek, yıpranmak⁸⁸⁰.

خَلَقَ يَخْلُقُ خُلُقًا/خُلُقًا : Elbise vb. eskimek, yıpranmak, -iyi huylu olmak, ahlakı güzel olmak, -(ل/ر) e uygun olmak, münasip olmak, yakışmak⁸⁸¹.

ÂYET:

وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ. ⁸⁸²

وَأَنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ. ⁸⁸³

ŞİİR:

عَجِبْتُ أَتَيْتُهُ أَنْ رَأَيْتِي مُخْلِقًا تَكَلَّمْتَ أُمَّكَ أَيُّ ذَاكَ يَرُوعُ

قَدْ يُدْرِكُ الشَّرْفَ الْفَتَىٰ وَرِدَاؤُهُ خَلِقُ وَجَيْبُ قَمِيصِهِ مَرْفُوعٌ⁸⁸⁴

Üseyleyi şaşırttı beni yıpranmış elbiseyle görmesi

Annen seni kaybetsin bunun nesi korkutuyor seni

Şan ve şerefe ulaşabilir bazen genç delikanlı

Olsa da eski elbiseli ve gömlek cebi yamalı

FİİL:

عَرَضَ يَعْضُ عَرْضًا : Bir şeyi sunmak, göstermek, arz etmek, sergilemek, -(ل) e görünmek, ortaya

çıkmaq, (علي) e arz etmek, sunmak, teklif etmek, önermek, -(ل) i gözden geçirmek, incelemek,

(ل) in başına gelmek, -(ل) in aklına gelmek, -askerleri / birlikleri teftiş için toplamak⁸⁸⁵.

⁸⁷⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “خلق” md., 5: 139; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 119; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “خلق” md., 357.

⁸⁸⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “خلق” md., 5: 139; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 119; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “خلق” md., 357.

⁸⁸¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “خلق” md., 5: 139; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 119; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “خلق” md., 357.

⁸⁸² Kasas, 28/68.

⁸⁸³ Kalem, 68 /4.

⁸⁸⁴ Hasan Muhammed El-Hafnavi, *Min Esrari'l-Lugati'l-Arabiyye*, 89

⁸⁸⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “عرض” md., 10: 99; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 299; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “عرض” md., 769.

عَرْضٌ يَعْرُضُ عَرْضًا : Geniş olmak, enli olmak⁸⁸⁶.

ÂYET:

Kâfirleri, o gün cehennemle yüz yüze getirmişizdir⁸⁸⁷. وَعَرْضْنَا جَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ لِلْكَافِرِينَ عَرْضًا.

HADİS:

لَيْسَ الْغِنَى عَنْ كَثْرَةِ عَرْضٍ , وَلَكِنَّ الْغِنَى غِنَى النَّفْسِ⁸⁸⁸

Zenginlik mal çokluğunda değildir. Asıl zenginlik gönül zenginliğidir.

ŞİİR:

فَإِنَّ أَبِي وَوَالِدَهُ وَعِرْضِي لِعِرْضِ مُحَمَّدٍ مِنْكُمْ وَقَاءُ⁸⁸⁹

Muhakkak babam, onun babası ve namusum benim

Size karşı kalkandır namusu için Muhammed'in (s.a.v.)

FİİL:

عَقَرَ : Kadın kısır olmak, -yaralamak, -hayvan boğazlamak, kesmek, -deve vb.

ayaklarını kesip yere düşürerek boğazlamak, -köpek ısırma⁸⁹⁰.

عَقَرَ يَعْقُرُ عَقْرًا : Kısır olmak, çocuğu olmamak⁸⁹¹.

ÂYET:

فَنَادَوْا صَاحِبِهِمْ فَتَعَاطَى فَعَقَرَ⁸⁹². Derken arkadaşlarını çağırılar, o da (bıçağını çekip) deveyi kesti

ŞİİR:

أَلَمْ تَرِنِي سَكَنْتُ لِأَيَّا كِلَا بَهُمْ وَكَفَفْتُ عَنْكُمْ أَكْلِي وَهِيَ عَقْرٌ⁸⁹³

⁸⁸⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “عرض” md., 10: 99; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 299; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “عرض” md., 769.

⁸⁸⁷ Kehf, 18/100.

⁸⁸⁸ Sahih-i Buhari, Kitâbu'r-rigâb, 5/98; Sahih-i müslim, Kitabu'z-zekât, 2/726.

⁸⁸⁹ Hasan Muhammed el-Hafnavi, *Min Esrari'l-Lugati'l-Arabiyye*, 212.

⁸⁹⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “عقر” md., 10: 223; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 311; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “عقر” md., 799.

⁸⁹¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “عقر” md., 10: 223; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 311; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “عقر” md., 799.

⁸⁹² Kamer, 54/29.

⁸⁹³ Hasan Muhammed El-Hafnavi, *Min Esrari'l-Lugati'l-Arabiyye*, 125

Görmedin mi ne zor sakinleştirdim onların köpeklerini

Uzak tuttuğumu da sizden saldırgan olan köpeklerimi

FİİL:

غَلَّ يَغُلُّ غُلُولًا غَلًّا : Ganimet vb. aldatmak, ihanet etmek, -elini / boyunu kelepçe vurmak, zincirlemek, bukağı geçirmek, -toprak / arazi vb. ürün vermek, -netice / sonuç vermek, kazanç olarak geri dönmek, -(في) in içine / arasına girmek, -(في) in içine / arasına sokmak, girdirmek⁸⁹⁴.

غَلَّ يَغُلُّ غَلًّا : (الصَّدْرُ) Göğüs kin / ihanet / kötülük ile dolu olmak / beslenmek, çok susamak, aşırı susuzluk çekmek, eli sıkı / cimri olmak⁸⁹⁵.

ÂYET:

وَمَا كَانَ لِنَبِيِّ أَنْ يَغُلَّ. . .⁸⁹⁶ Hiçbir peygamber ganimeti zimmetine geçirmez

وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غُلٍّ. . .⁸⁹⁷ Kalplerinde kinden ne varsa hepsini çıkarıp atarız

HADİS:

إِنطَلِقُ أَبَا مَسْعُودٍ وَلَا أَلْفَيْتَكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تَجِيءُ وَعَلَى ظَهْرِكَ بَعِيرٌ مِنْ إِبِلِ الصَّدَاقَةِ لَهُ رُغَاءٌ قَدْ غَلَّتَهُ⁸⁹⁸

Ey Eba Mesûd git, fakat seni kıyamet gününde zekât develerinden hıyanet ettiğin bir deve sırtında böğürür olarak olarak geldiğini bulmayayım (görmeyeyim).

ŞİİR:

أَبْلَجُ لَا رَفْدَهُ نَسِيءٌ فِينَا وَلَا عَهْدَهُ غُلُولُ⁸⁹⁹

Güler yüzlüdür kendisi ihsanı hiç unutulmaz

İçimizde onun ahdine ihanet eden asla olmaz

⁸⁹⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “غل” md., 11: 74; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 334; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “غل” md., 858.

⁸⁹⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “غل” md., 11: 74; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 334; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “غل” md., 858.

⁸⁹⁶ Âl'i-İmran, 3/161.

⁸⁹⁷ A'râf, 7/43.

⁸⁹⁸ Sünen-i Ebu Dâvut, 12/2947; Terğîb ve Terhîb, 2/25.

⁸⁹⁹ Hasan Muhammed el-Hafnavi, *Min Esrari'l-Lugati'l-Arabiyye*, 107

FİİL:

غَلَا : Fiyat yükseltmek, artmak, pahalı olmak, pahalalanmak, -(ب/في) de sınırı aşmak, aşırı gitmek⁹⁰⁰.

غَلَى : Kaynamak, -kaynatmak, -sinirlenmek, köpürmek, -hareketlenmek, galeyana gelmek⁹⁰¹.

ÂYET:

Ey Ehl-i kitap! Dininizde aşırı gitmeyin⁹⁰².

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ.

إِنَّ شَجَرَةَ الرَّقُومِ طَعَامُ الْأَثِيمِ كَلْمُهُلِ يَغْلِي فِي الْبُطُونِ كَغَلَى الْحَمِيمِ.

Zakkum ağacı günahkârların yiyeceğidir. O karınlarında, fokurdayan su misali kaynayan bir tortu gibidir⁹⁰³.

HADİS:

وَيَاكُمْ وَالْغُلُوفِ فِي الدِّينِ فَإِنَّمَا أَهْلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ الْغُلُوفِ فِي الدِّينِ.⁹⁰⁴

Dinde aşırı gitmekten sakının. Zira sizden öncekiler dinde aşırı gitmekle helak oldular.

ŞİİR:

وَالْحَبُّ سَقْمٌ لِلصَّحِيحِ إِذَا غَلَا فِيهِ الْمَجِبُ وَنَشْوَةٌ لِلصَّاحِي.⁹⁰⁵

Sevgi hastalıktır sağlıklıya aşırı giderse seven

Akıllı için zevk ve neşvedir, aşırıya gitmeyen

⁹⁰⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “غلا” md., 11: 74; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 334; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “غلا” md., 860.

⁹⁰¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “غلا” md., 11: 74; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 334; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “غلا” md., 860.

⁹⁰² Nisa, 4/171.

⁹⁰³ Duhân, 44/43,44,45,46.

⁹⁰⁴ Sünen-i İbni Mâce, 3029; Sünen-i Nesâî, 268.

⁹⁰⁵ Hasan Muhammed El-Hafnavi, *Min Esrari'l-Lugati'l-Arabiyye*, 45.

FİİL:

لَبَسَ يَلْبَسُ لَبْسًا : Bir şeyi (ب) e karıştırmak, -(علي) e zor / karışık gelmek⁹⁰⁶.

لَبَسَ يَلْبَسُ لَبْسًا : Elbise vs. giymek⁹⁰⁷.

ÂYET:

وَيَلْبَسُونَ ثِيَابًا خَضْرَاءَ مِنْ سُندُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ. ⁹⁰⁸

وَلَا تَلْبَسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوا الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ.

Bilerek hakkı batıl ile karıştırmayın, hakkı gizlemeyin⁹⁰⁹.

ŞİİR:

فَمَا وَطِئَ أَحْصَى مِثْلُ ابْنِ سَعْدَى وَلَا لَبَسَ النَّعَالَ وَلَا إِحْتَدَاهَا ⁹¹⁰

Çakıl taşlarına ayak basan olmadı İbn Sü'dâ gibi

Ne ayakkabı giyen oldu ne de edineni onun gibi

FİİL:

هَوَى يَهْوِي هَوِيًّا هَوِيًّا : Yukarıdan aşağı düşmek / inmek, -yere düşmek, devrilmek, -kartal vb.

kuş (على) -in üzerine dalışa geçmek, -helak olmak, yok olmak, ölmek, -anne çocuğunu

kaybetmek, -rüzgar esmek, -(في سَيْرِهِ) hızlı bir şekilde yürümek, -kadına sarılmak / öpmek⁹¹¹.

هَوَى يَهْوِي هَوِيًّا : Birisini sevmek, hoşlanmak, arzu etmek, tutulmak, aşık olmak, -müzik / av /

yalnızlık / hobi vb. den hoşlanmak, ...düşkünü olmak⁹¹².

⁹⁰⁶ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “لبس” md., 13: 161; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 414; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لبس” md., 1049.

⁹⁰⁷ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “لبس” md., 13: 161; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 414; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “لبس” md., 1049.

⁹⁰⁸ Kehf, 18/31.

⁹⁰⁹ Bakara, 2/42.

⁹¹⁰ Hasan Muhammed El-Hafnavi, *Min Esrari'l-Lugati'l-Arabiyye*, 74.

⁹¹¹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “هوى” md., 15: 110; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 526; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “هوى” md., 1259.

⁹¹² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, “هوى” md., 15: 110; Joseph Elias, Gerges Nâsif, *Mu'cemu Ayni'l-Fi'l*, 526; Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük*, “هوى” md., 1259.

ÂYET:

وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَكَأَنَّمَا خَرَّ مِنَ السَّمَاءِ فَتَخْطَفُهُ الطَّيْرُ أَوْ تَهْوِي بِهِ الرِّيحُ فِي مَكَانٍ سَحِيقٍ.

Kim Allah'a şirk koşarsa, gökten düşüp de kuşların kaptığı veya rüzgârın uçuruma attığı kimseye benzer.⁹¹³

فَكُلَّمَا جَاءَهُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَى أَنْفُسُهُمْ فَرِيقًا كَذَّبُوا وَفَرِيقًا يُقْتُلُونَ.

Ne zaman bir resul onlara nefislerinin hoşlanmadığı bir şeyi getirdiyse bir kısmını yalanladılar; bir kısmını da öldürüyorlardı.⁹¹⁴

Kim gazabıma uğrarsa artık uçuruma yuvarlanmış demektir⁹¹⁵. وَمَنْ يَحِلِّلْ عَلَيْهِ غَضَبِي فَقَدْ هَوَى.

ŞİİR:

فَكَانَ الزَّمَانُ يَهْوَى حَبِيبًا وَكَأَنِّي عَلَى الزَّمَانِ رَقِيبٌ⁹¹⁶

Sanki zaman tutuluvermiş bir sevgiliye

Sanki bir gözetleyiciyim zaman üzerinde

⁹¹³ Hac, 22/31.

⁹¹⁴ Mâide, 5/70.

⁹¹⁵ Tâ-Hâ, 20/81.

⁹¹⁶ Hasan Muhammed El-Hafnavi, *Min Esrari'l-Lugati'l-Arabiyye*, 40.

SONUÇ

Bu çalışmada, “*Arapçada Aynu’l-Fiilin Harekesinin Değişmesiyle Anlamı Değişen Sülâsi Fiiller*” konusu ele alınmış, Arap grameri, kelime ve çeşitleri, Arap dil ekolleri, fiiller ve çeşitleri ele alınıp incelenmiştir. Anlattığımız konuları kısaca özetleyecek olursak;

Arap dilinin tarihi seyrine baktığımızda, İslam dinin etkisini açıkça görürüz. İslam dininin gelişiyile birlikte farklı ırk ve kültürlerden insanlar bu yeni dinle tanışmışlardır. İslam dininin tek kaynağı olan Kur’ân-ı Kerim’in düzgün okunmaması “*lahn*” denilen okuyuş hatalarının yapılması gibi sebepler, gramer çalışmalarının temel nedenleri arasındadır. Bu çalışmaları Ebu’l-Esved’in başlattığı bilinmektedir. Başlatılan bu çalışmalar Arap dil mekteplerinin oluşum sürecini hızlandırmış, başta Basra dil mektebi olmak üzere, Kûfe, Bağdat ve Endülüs Dil Mekteplerinin oluşmasına zemin hazırlamıştır.

İlk zamanlarda nahiv kelimesi, gramer karşılığı olarak kullanılmakta olduğunu biliyoruz. Daha sonra gramerciler, Arap dili kurallarını sarf ve nahiv olmak üzere iki genel kategoriye ayırmışlardır. Sarf (şekil bilgisi) ilmi kelimenin yapısı, çekimi ve türevlerini incelerken, nahiv (söz dizimi ve sentaks) ilmi ise kelimenin cümle içerisindeki kullanımıyla alakalı kuralları ele aldığını görüyoruz.

Basra dil mektebinin çalışma metodu semâ (dinleme) ve kıyas iken, Küfeliler, bu konuda Basralılar kadar aynı titizliği göstermemişlerdir. Basralılar, nadir ve şâz şekilleri değil, çok ve sık rastlananları kıyasa esas alıyor ve kaideleri böylece tespit ediyorlardı. Küfeliler ise nadir rastlanan ve şâz da olsa duydukları her şekli kıyaslarına delil yapmışlardır.

Bağdat dil mektebi ise Basra ve Kûfe dil mekteplerinin görüşlerini birleştirerek üçüncü bir dil mektebi olarak Bağdat’ta kurulmuştur. Endülüs ve Mısır dil mektepleri, müstakil bir görüşleri olmayan, daha çok yazılan eserleri kendilerine kaynak edinen ve yeni görüş ve tasniflerle ele alıp onlara hulâsa veya şerhler yazan bir ekol olmuşlardır.

Tezimizin ikinci bölümünü fiiller ve çeşitleri oluşturdu. Burada fiillerin çeşitlerini, zamanına, yapısına, ma’ mulüne, failine, harflerine ve çekimine göre beş başlıkta özetledik. Her bir başlığı alt başlıklarla detaylandırdık. *Arapçada Aynu’l-Fiilin Harekesinin Değişmesiyle Anlamı Değişen Sülâsi Fiiller*, tezin üçüncü bölümünü ve esas kısmını oluşturmaktadır. Aynel fiilin harekesinin değişmesiyle anlamı değişen sülâsi mücerred fiiller tespit edilmiştir. Tespit edilen fiillerin ifade ettikleri anlamlar ve kullanım özellikleri belirlenmiş, söz konusu fiillerin önemini göstermek amacıyla âyet, hadis ve Arap şiirinden örnek kullanımlar verilmiştir.

Türkiye’de Arapça eğitimi alanında kullanılan Arapça-Türkçe sözcüklerde dokuz yüz adet sözcüğün Kur’anı Kerim’de geçen fillerle ilgili olması konunun ehemmiyetini ortaya koymaktadır. Kendini düzgün ifade etmek, konuşulanı iyi anlamak, iyi bir iletişim sağlamak kelimeleri doğru telaffuz edip kullanmakla mümkün olmaktadır. Harekelemek işini Arap olanların bile yanlış yaptığını göz önüne alırsak Arap olmayanlar için dahada elzem olmaktadır. Yaptığımız bu çalışma, *Harekesinin Değişmesiyle Anlamı Değişen Sülâsi Fiiller* hakkında küçük bir sözlük olmuştur. Kök harfleri aynı olmasına rağmen herekesinin değişmesiyle anlamı değişen fiiller konusu ayrı bir öneme hâizdir. Çalışmamızın bu alanda yapılacak diğer çalışmalara bir zemin hazırlaması ve alana bir nebze de olsa katkı sağlamasını ümit ediyoruz.

KAYNAKÇA

- Abbâs, Hasan. *en-Nahvu 'l-vâfi*. Kahire: Dâru'l-Ma,,ârif, 1971.
- Ahmed, b. Ali b. Mes'ûd. *Merâhu 'l-ervâh* (Sarf Cümlesi). İstanbul: Salâh Bilici Kitabevi, 2011.
- Antâk'î, Muhammed. *el-Muhît fî esvâti 'l-Arabiyye ve nahvihâ ve sarfihâ*. Beyrut: Mektebetü Dâri'ş-Şark, 1993.
- Askerî, Ebû Hilâl el-Hasen. *Mu'cemu 'l-furuki 'l-lugaviyye*. nşr. Şeyh Beytullah Beyât, Kum: Müessesetü'n-Neşri'l-İslâmî, 1412.
- Beğâvî, Ebû Muhammed el-Hüseyn. *Me'âlimu 't-tenzîl fî tefsîri 'l-Kur'ân*. nşr. Abdurrezzâk el-Mehdî, Beyrut: Dâru İhyâ'i't-Türâs'l-Arabî, 1416.
- Bennâ, Abdulcevvâd. *Sıyağu 'l-mübâlağa fî 'l-Kur'âni 'l-Kerîm*, Amman: Dâru'l-Yâzûri'l'İlmî, 2008.
- Cedî, Abdullah b. Yûsuf. *el-Minhâcu 'l-muhtasar fî 'İlme'ni'n-nahvi ves-sarf*. Beyrut: Müessesetü'r-Reyyân, 1428.
- Civelek, Yakup. *Arap Dil Bilimine Giriş*. Van: Üniversite Yayınları, 2006.
- Çörtü, M. Meral. *Arapça Dilbilgisi Sarf*. İstanbul: İFAV, 2004.
- Dayf, Şevkî. *el-Medârisü 'n-nahviyye*. Kahire: Dâru 'l-Me'ârif, 1968.
- Dikenguz, Şemseddîn Ahmed. *Şerhân'alâ Merâhu 'l-ervâh fî 'ilmi's-sarf*. Kahire: şirketü Mektebe, 1959.
- Durmuş, İsmail. "Nahiv" Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. 32: 300-306). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2006.
- Ebu'l-Fidâ, İmâdu'd-Dîn İsmâ'il. *el-Kennâş fî fenneyi 'n-nahvi ves-sarfî*. nşr. Riyâd b. Hasan, Beyrut: Mektebe el-Asriyye, 2000.
- Müberred. *el-Muktedab*. nşr. Abdulhalik Azime, Beyrut: Alemu'l-Kutub, 1999.
- Neccâr, Muhammed Abdulaziz. *Diyâu 'l-mesâlik ilâ evdahil-mesâlik*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2001.
- Nehhâs, Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed. *Maâni 'l-Kur'ân*. nşr. Muhammed Ali es-Sâbûnî, Mekke: Câmi'atü Ümmi'l-Kurâ, 1409.
- Nesefî, Ebu'l Berekât. *Medâriku 't-tenzîl ve hakâiku 't-te'vîl*. nşr. Yûsuf Ali Bedîvî, Beyrut: Dâru'l-Kelimi't-Tayyib, 1998.
- Ergüven, Şahabettin. "Endülüs'te Dil ve Nahiv Çalışmaları" 6, sy,12. (2007): 143-155
- Elias, Joseph, Gerges Nâsif. *Mu'cemu Ayni 'l-Fi'l*. Beyrut: Dârü'l-İlm li'l-Melâyîn, 1995.
- Süyûtî, Celâluddîn, Abdurrahman. *el-Müzhir fî ulumi 'l-lüğa*. nşr. Fuâd Ali Mansûr, Beyrut: Dâru'l- Kütübi'l-İlmiyye, 1418/1998
- Esterâbâdî, Radiyyu'd-Dîn. *Şerhu 'l-Kâfiye fîn-nahvi*. nşr, Muhammed Nûru'l-Hak, Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1975.
- Şâtibî, İbrahim b. Musa. *Şerhu 'ş-Şâtübî*. nşr. Muhammed Seyyid Osman, Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2012.
- Şertûnî, Reşid. *Mebâdiü 'l-Arabiyye, kısmu's-sarf ve 'n-nahv*. Beyrut: Müessesetü İntişarâti Dâri'l-İlm, 1965.
- Eymen, Emîn, Abdulganî. *el-Mevsû'atü 'ş-şâmile fî 'n-nahv ve 's-sarf*. Beyrut: Dâru'l- Kütübi'l-İlmiyye, 2012.
- Zeccâcî, Ebü'l-Kâsım. *el-İzâh fî ileli 'n-nahv*. Kahire: Dâru's-Selâm, 1378.
- Ferahidi, Halil b. Ahmed. *Kitâbu 'l-cümeli'n-nahv*. nşr. Fahrudin Kabave, Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1980.
- Güneş, Kadir. *Arapça-Türkçe Sözlük*. İstanbul: Mektep Yay, 2013.

- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Abdullah. *Şerhu Katri'n- nedâ ve belli's-sadâ*. nşr. Muhammed Muhyiddin, Kahire: Dâru'l-Kütübi' l Mısıryye, 1964.
- İbn Ya'îş, Ali b. Ebi's-Süreyyâ. *Şerhu'l-Mufassal li'z-Zemahşerî*. Beyrut: Dâru'l Kütübi'l-İlmiyye, 1422/2001.
- İbn Manzûr. *Lisân al-Arab*. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2000.
- İbnü's-Serrâc, Muhammed b. es-Serî b. Sehl en-Nahvî. *el-Usul fi'n-nahv*. nşr. Abdullah Hüseyin, Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1979.
- Kılıç, Hulûsi. "Sarf" Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. 36:136-137. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2009.
- Kurtubî, Ebû Abdullah Muhammed. *el-Câmi'li-ahkâmi'l-Kur'an*. nşr. Ahmed el Berdûnî, Kahire: Dâru'l-Kütübi' l Mısıryye, 1384.
- Maksudoğlu, Mehmet. *Arapça Dilbilgisi*. İstanbul: İFAV. Yay, 2001.
- Mehmed, Zihnî. *el-Müntehâb ve'l-muktedab fi kavâidi's-sarf ve'n-nahv*. İstanbul: Ma'rifet Yayınları, 1981.
- Molla Câmî. Nureddin, Abdurrahman. *el-Fevâidu'd-diyâiyye*. İstanbul: Salah Bilici Kitabevi, 1976.
- Mutçalı, Serdar. *Arapça-Türkçe Sözlük*. İstanbul: Dağarcık Yay, 1995.
- Nâdirî, Muhammed Es'ad. *Nahvu'l-lugati'l-Arabiyye*. Beyrut: el-Mektebetu'l-Asriyye, 2009.
- Özbalıkçı, M. Reşit. *Arap Dilinde Zaman Açısından Fiiller*. İzmir: DEÜ, Anadolu Matbası, 1996.
- Sîbeveyhi, Ebû Bişr. *el-Kitâb*. nşr. Abdu's-Selâm Muhammed Harun. Kahire: Mektebetu'l-Hâncî, 1982.
- Talu, Mehmet. *Sarf ve Nahiv İlmi*. Kayseri: Özak Ofset, 1986.
- Vâfî Ali Abdulvâhid. *Fıkhu'l-luga*. Kahire: Mektebetu Nahdatî, 1393/1973.
- Ya'kûb, İmîl Bedî. *el-Mu'cemu'l-mufassal fi ilmi's-sarf*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1993
- Zemahşerî, Ebu'l-Kâsım Mahmud. *el-Mufassal fi San'ati'l-İ'râb*. nşr. İmîl Bedî, Ya'kûb. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1999.
- Kur'an-ı Kerim*.

